

ARTVIN VE YÖRESİNDEN DERLENEN MASALLAR

Dr. Ayşe ÇELİK KAN

Editörler

Prof. Dr. Nedim BAKIRCI

Doç. Dr. Hüseyin Kürşat TÜRKAN

SERÜVEN
YAYINEVİ

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • C. Cansın Selin Temana

Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Serüven Yayınevi

Birinci Basım / First Edition • © Ekim 2025

ISBN • 978-625-5737-51-9

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Serüven Yayınevi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz. The right to publish this book belongs to Serüven Publishing. Citation can not be shown without the source, reproduced in any way without permission.

Serüven Yayınevi / Serüven Publishing

Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak

Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA

Telefon / Phone: 05437675765

web: www.seruvenyayinevi.com

e-mail: seruvenyayinevi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume

Sertifika / Certificate No: 47083

ARTVİN VE YÖRESİNDEN DERLENEN MASALLAR

DR. AYŞE ÇELİK KAN

EDİTÖRLER

PROF. DR. NEDİM BAKIRCI

DOÇ. DR. HÜSEYİN KÜRŞAT TÜRKAN

ARTVİN/2025

Rahmetli
Annem Sevimgöl Çelik ve
Babam Recep Çelik'e...

İçindekiler

ÖN SÖZ.....	13
GİRİŞ.....	15
MASAL METİNLERİ	25
1.1. Ardanuç'tan Derlenen Masallar	25
1.2. Kız Gölü.....	25
1.3. Kaynana ile Gelinleri	26
1.4. Üvey Baba	27
1.5. Keloğlan ile Dev Nenesi.....	32
1.6. Yaşlı Adam ile Üç Oğlu	33
1.7. Ağanın İki Gelini	34
1.8. Çoban ile Karısı Gülsüm	35
1.9. Nenenin İki Oğlu	40
1.10. Mühür Yüzüğü.....	41
1.11. Horozdan Kaçış.....	42
1.12. Dev Masalı.....	43
1.13. Değirmenci.....	44
1.14. Kervancı.....	45
1.15. Bok Böceği.....	46
1.16. Hacdən Döner Adam.....	47
1.17. Üç Altın, Üç Nasihat	48
1.18. Emanetçi	50
1.19. Uykusuz Padişah	51
1.20. Ali ile Fatma.....	52
1.21. Aslan, Tilki, Keçi, Boğa	54
1.22. Kavrulmuş Buğday	55
1.23. Tepegöz	55

1.24.	Azrail ile Pazarlık	56
1.25.	Sihirli Fasulye	58
1.26.	Maskeli Atlı	60
2.	Arhavi'den Derlenen Masallar	62
2.1.	Kuma	62
2.2.	Keloğlan	64
2.3.	Küllü Fatma	65
2.4.	Ağanın Hizmetçisi	67
2.5.	Yaşlı Kadın	70
2.6.	Çinkalar	71
2.7.	Yedi Oğul Yedi Dil	72
2.8.	İkinci Eş	73
2.9.	Üç Arkadaş	74
2.10.	Rahatı Arayan Padişah	75
2.11.	Doksan Dokuz Artı Bir	76
2.12.	Üç Cins	77
3.	Borçka'dan Derlenen Masallar	77
3.1.	Doymayan Dev	77
3.2.	Kaplumbağa ile Akrep	79
3.3.	Kalbin Hediyesi	79
3.4.	Tilki ile Yılan	81
4.	Hopa'dan Derlenen Masallar	82
4.1.	Peri Kızı	82
4.2.	Sarma Kazanı	83
4.3.	Tembel Hatice	83
4.4.	Yük Sepeti	85
4.5.	Çölde Meltem	87
4.6.	Padişahın İki Oğlu	87

5.	Kemalpaşa'dan Derlenen Masallar	88
5.1.	Ahir Terazisi	88
5.2.	Abaza Keçi	90
5.3.	Ağanın Ekini	90
6.	Murgul'dan Derlenen Masallar	91
6.1.	Ağa ile Uyanık Adam	91
6.2.	Aç Ayı	93
6.3.	Keloğlan Masalı	94
6.4.	Külcü Ahmet	95
6.5.	İki Kardeş	97
6.6.	Ayı ile Kadın	98
7.	Şavşat'tan Derlenen Masallar	99
7.1.	Akıllı Köylü	99
7.2.	Keloğlan Masalı	100
7.3.	Gurbete Giden Adam	102
7.4.	Üç Dev	103
7.5.	Sarı Ağa	104
7.6.	Çanlı Kurt	105
7.7.	Tilki ile Aslan	106
7.8.	Kera Taşı	107
8.	Yusufeli'den Derlenen Masallar	108
8.1.	Heç Heç	108
8.2.	Kurdun Sonu	110
8.3.	Uyanık Kadın	111
8.4.	Uyanık Keloğlan	116
8.5.	Ne Edersen Kendine Edersin Kendi Kendine	117
8.6.	Köpek, Tilki, Kurt	118
8.7.	Kedi ile Fare	119

8.8.	Menzil Yakın Ücret Çok	119
8.9.	Hasan, Hüseyin, Kekürce	120
8.10.	Padişahın Oğlu.....	122
8.11.	Nene ile Üç Gelini.....	122
8.12.	Altın Horoz	124
8.13.	Altın Saçlı Kardeşler	126
8.14.	Elçi	129
8.15.	Kadınlar Bir Değil	130
8.16.	Horoza Ağıt	132
8.17.	Harami.....	133
8.18.	Eşek, At, Kurt, Tilki, Aslan.....	134
8.19.	Aslan ile Dört Öküz	136
8.20.	Osman	137
8.21.	Altın ile Paslı Gümüş	138
8.22.	Çaşur Verir Haberi.....	140
8.23.	İki Arkadaş.....	141
8.24.	Küle Sıçan.....	142
8.25.	Kedi, Köpek, Eşek.....	145
8.26.	Üç Kardeş	146
8.27.	İki Kenkere.....	156
8.28.	Dünyalar Güzeli.....	157
8.29.	Küçük Kardeşin Kerameti.....	159
8.30.	Keloğlan ile Dev	162
8.31.	Keçi Çobanı.....	165
8.32.	Cimri Padişah.....	167
8.33.	Kaynana ve Gelinleri.....	169
8.34.	Ayı, Tilki ve Kurt	169
8.35.	Akıllı ile Deli Kardeş.....	170

8.36.	Kızım Hangisi	172
8.37.	Yedi Kardeş.....	173
8.38.	Keşiş.....	176
8.39.	İki Gelin	177
8.40.	Keloğlan	178
8.41.	İncili Çavuş	181
8.42.	Nasip, Kısmet	183
8.43.	Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım?	185
8.44.	Evlenecek Kız	186
8.45.	Ayağını Denk Al	187
8.46.	Oduncu	189
8.47.	Perili Kız ile Oduncu Dede	190
8.48.	Nene ile Oğlu	192
8.49.	Padişah ile İhtiyar	197
8.50.	Demirci ile Hanımı.....	197
KAYNAKÇA.....		199
KAYNAK KİŞİ LİSTESİ.....		200

ÖN SÖZ

Sözlü gelenek içerisinde yerini koruyan masal, dilden dile aktarılarak günümüze ulaşmıştır. Kimi değişiklikler masala girmiş olsa da özü itibarıyla kendini korumuştur. Anlatıcıların tutum ve davranışları, çevre şartları, sosyal ve ekonomik durum gibi unsurlar masalın anlatımında ve konusunda farklılıklara sebep olmuştur. Bu gibi durumlar masala zenginlik katmaktadır.

Artvin yöresinden derlenen masallar ile oluşturulan eser, 10.12.2020 ile 15.07.2022 tarihleri arasındaki saha çalışması sonucu elde edilen masalları içermektedir. Derleme çalışması sonucu toplam 214 masala ulaşılmış ve bunlardan masal unsurları bakımından tam olanlar “*Artvin Yöresinden Derlenen Masallar Üzerinde İncelemeler*” başlıklı doktora tezinde verilmiştir. Anlatılar bakımından sıkıntılı olan veya masal unsurlarını taşımayanlar çıkarıldıktan sonra elde 114 masal kalmıştır. Eserde ele alınan söz konusu masallar ilçe ilçe verilmiş ve her masalın sonunda anlatıcısına dair bilgiler sıralanmıştır.

Artvin geneli 117 köyde yürütülen saha çalışması; Ardanuç'ta 18, Arhavi'de 9, Borçka'da 10, Hopa'da 8, Kemalpaşa'da 6, Murgul'da 11, Şavşat'ta 25, Yusufeli'de 30 köye gidilerek yapılmıştır. Eserde; Yusufeli'den 50, Şavşat'tan 8, Murgul'dan 6, Kemalpaşa'dan 3, Hopa'dan 6, Borçka'dan 4, Arhavi'den 12, Ardanuç'tan 25 masal yer almaktadır.

Eldeki çalışmanın her aşamasında beni yalnız bırakmayan ve fikirleriyle bana yol gösteren sayın editör ve hocam Prof. Dr. Nedim BAKIRCI'ya ve bu yolda bana her zaman ışık olan editör Doç Dr. Hüseyin Kürşat TÜRKAN hocama teşekkür ederim. Ayrıca beni her zaman destekleyen ve yüreklendiren sevgili eşim Rıdvan KAN'A da çok teşekkür ederim. Derleme çalışması sırasında yardımcı olan başta köy muhtarları ile misafirperverlikleri ve cömert yüreklilikleriyle bizlere her daim kapılarını açan masal anaları ve masal atalarına da teşekkür ederim.

Ayşe ÇELİK KAN

16.10.2025/Artvin

GİRİŞ

A. Masal Kavramı Üzerine

Halk bilimi; “Bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ilişkin maddî ve manevî alandaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemleriyle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son aşamada da bir birleşime varmayı amaçlayan bir bilimdir.” (Örnek, 2018, s.21). Halk bilimi; halkın kültür ürünlerini, sözlü edebiyatını, geleneklerini, göreneklerini, inançlarını, mutfağını, müziğini, oyunlarını, kısaca kendini oluşturan bütün unsurları inceleyerek bunların birbirleriyle olan durumlarını ortaya koyan bilimdir. Türkçe sözlükte masal; “genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan hikâye. Öğüt verici, ahlak dersi veren alegorik eser.” (TDK, 2011, s.1510) olarak açıklanmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi’nde masal; “masal, olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan sözlü anlatım türü” (1986, s.149) diye tanımlanmıştır.

Saim Sakaoglu masal için, “Halk anlatmaları adını verdiğimiz türlerin içerisinde en eskisi hiç şüphesiz masallardır. Dinleyiciyi inandırmak gibi bir iddiası olmayan, yapısında kalıplaşmış ifadeler bulunan, “masal anası”, “masal ninesi” adı verilen kadınlar tarafından anlatılan hayal ürünü anlatmalara masal denir. Aslında masal, bir milletin aynasıdır. Bu aynada bir milletin folklorunu, kültürünü, inanışını, hoşgörüsünü, maddi kültürünü bulabiliriz” (2011:3) derken Ali Berat Alptekin; “büyük ölçüde nesirle anlatılmış ve dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası bulunmayan, hayal ürünü olan nesir şeklindeki anlatmalardır.” (2002, s.XI) açıklamasında bulunmuştur.

Nedim Bakırcı masal için; “masal; olayları bilinmeyen bir zamanda geçtiği halde mekânı bazen belli olan bazen belli olmayan, kahramanlarından bazıları hayvanlar, tabiatüstü varlıklar ve insanlar olan, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırıp düşündüren, anlatılan yerin sosyal hayatından izler taşıyan, bazen sonunda konuya uygun bir darb-ı mesel bulunan bir sözlü anlatım türüdür.” (2006, s.23) ifadelerine yer vermiştir. Halil Altay Göde, “eğlendirmek ve eğitmek amacıyla,

anlatıcının hayal dünyasındaki olağanüstülüklerin mahalli geleneklerle süslendiği, kahramanları arasında insanların yanında hayvanlar ve olağanüstü varlıklarında bulunduğu, dinleyenleri düşündüren ve inandırabilen, genellikle nesir halinde söylenen bir anlatı türüdür.” (2010, s.21) tanımını yapmıştır. Her konuda üretilip anlatılabiliyor olması masal türünün yaygın bir şekilde kullanılmasını sağlamıştır (Yılmaz, 2016: 649). Hemen her toplumun kültüründe yer alan masal, aktarılarak yaşatılmakta ve hemen her durumdan etkilenecek kendini yenilemektedir.

Hayal ürünü olan masallar insanların bilinçaltından izler taşımakta ve bunu arketiplerle ortaya koymaktadır (Türkan, 2022:118). Görülenin ötesinde bir dünyayı anlatan masallar, aslında bizim duygu düşüncelerimizi bize anlatmaktadır. Düşünen bir varlık olan insan, bu anlatılardan kendine ders çıkararak hayatına şekil verme imkanını elde etmektedir.

Saim Sakaoglu, Bilge Seyidoğlu ve Umay Günay tarafından 1970’li yıllarda Atatürk Üniversitesi’nde masal çalışmaları yapılmıştır. Mehmet Kaplan danışmanlığında üç tezle başlayan çalışmalar, Türkiye’de masal çalışmalarının temelini oluşturmuştur. Erzurum, Elâzığ ve Gümüşhane illerinden masalların derlenmesi ile hazırlanan bu doktora tezleri, daha sonra yapılacak olan saha çalışmaları için inceleme ve metot bakımından yol gösterici olmuştur.

Türkiye’de masal çalışmaları, 19. yüzyılın sonlarında Ziya Gökalp (1876-1924) ile başlamıştır. Gökalp, derlediği halk masallarını Türkçülük esaslarına göre bir kısmı manzum, bir kısmı mensur olarak hazırlamış, bu yazıları “*Kızıl Elma*”, “*Yeni Hayat*” ve “*Altın Işık*” adlı kitaplarda toplamıştır. Bunun dışında, Türk araştırmacıların masallar üzerine yaptığı çalışmalar şunlardır: Hamit Zübeyr Koşay’ın, “*Dokuz Ötkünç*”; Bahtevâr Hanım’ın, “*Türk Masalları*”; Pertev Naili Boratav’ın “*Koroğlu Destanı*”, Ziya Demircioğlu’nun “*Masallar*”, Naki Tezel’in “*Keloğlan Masalları*” (1936) ve “*İstanbul Masalları*” (1938), Orhan Şaik Gökyay’ın “*Bugünkü Dille Dede Korkut Masalları*” (1939), Vasfî Mahir Kocatürk’ün “*Türkiye Masalları*”. Türk masalları denilince ilk akla gelenlerden bir diğeri araştırmacı, Eflatun Cem Güney’dir. Güney, derlediği masalları; “*En Güzel Türk Masalları*” (1948), “*Bir Varmış Bir Yokmuş*” (1956), “*Evvel Zaman İçinde*” (1957), “*Gökten Üç Elma Düştü*” (1960), “*Az Gittim Uz Gittim*” (1969) adlı kitaplarda yayımlamıştır. 1930 yılından itibaren masallar üzerine eserler veren bir diğeri araştırmacı Pertev Naili Boratav’dır. Çalışmaları arasında

yer alan Wolfram Eberhad ile hazırladıkları “*Typen Turkisher Volksmarchen*” 1953 yılında yayımlanmıştır. Boratay, derlediği masalları “*Zaman Zaman İçinde*” (1958), “*Az gittik Uz Gittik*” (1969) adlı kitaplarda yayımlamıştır. Tahir Alangu ise derlediği masalları “*Keloğlan Masalları*” (1967) kitabında toplamıştır (Alptekin, 2002, s.6- 7).

Buradan hareketle eser, Artvin genelinde derlemeye dayalı masal çalışmasını içermektedir. Burada amaç, kaybolmaya yüz tutmuş somut olmayan kültürel unsurlardan masalı kayıt altına almaktır. Böylece gelecek kuşaklara Artvin masalları aktarılabilir. Artvin masalları üzerine bazı çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, Serkan Şengül’ün; “*Artvin Masalları ve Halk Hikâyeleri*” adlı çalışması, Ülkü Önal’ın; “*Şavşat, Ardanuç ve Yusufeli’den Masallar ve Halk Hikâyeleri*” isimli eseri, Mustafa Eren’in; “*Üç Akıl Masalının Ulubey (Ordu) ve Yusufeli (Artvin) Varyantının Mukayesesi*” makalesi gibi çalışmalar yapılmıştır.

B. Masallarla Üzerine Yapılan Çalışmalar

Masal üzerine ilk çalışmaların 20. yüzyılın başlarından itibaren yapıldığı görülmektedir. Masal derleme çalışmasından öteye gidemeyen ilk masal çalışmalarından sonra; motif, tip ve sınıflandırma çalışmaları ile masallar çeşitli kuram ve metotlar ışığında incelenmiştir.

Aşağıda verilen eserler basım yılına göre sıralanmıştır.

1. Emine Fuat Tugay (1329), **Türk Masalları**, Mahmut Beg Matbaası.
2. Ziya Gökalp (1922), “**Masallar**”, Küçük Mecmua.
3. Hamit Zübeyr Koşay (1929), **Dokuz Ötkünç**, Ankara.
4. Bahtevan Hanım (1930), **İstanbul Masalları**, İstanbul.
5. Yusuf Ziya Demircioğlu (1934), **Yörüklerde ve Köylülerde Hikayeler Masallar**, İstanbul.
6. Suat Salih Asral (1935), **Öztürk Masalları**, Mersin.
7. Naki Tezel (1936), **Keloğlan Masalları**, İstanbul.
8. Naki Tezel (1938), **İstanbul Masalları**, İstanbul.
9. Mehmet Tuğrul (1946), **Malatya’dan Derlenen Masallar**, Ankara.
10. Eflatun Cem Güney (1948), **En Güzel Türk Masalları**.

11. Eflatun Cem Güney (1956), **Bir Varmış Bir Yokmuş.**
12. Eflatun Cem Güney (1957), **Evvel Zaman İçinde.**
13. Pertev Naili Boratav (1959), **Zaman Zaman İçinde**, İstanbul.
14. Eflatun Cem Güney (1960), **Gökten Üç Elma Düştü.**
15. Eflatun Cem Güney (1961), **Az Gittim Uz Gittim.**
16. Warren. S. Walker & Ahmet E. Uysal (1966), **Tales Alive in Turkey**, Cambridge/ Massachusets.
17. Tahir Alangu (1967), **Keloğlan Masalları**, İstanbul.
18. Pertev Naili Boratav (1969), **Az Gittik Uz Gittik**, Ankara.
19. Uğuroğlu Barlas (1975), **Safranbolu Masalları**, Karabük.
20. Bilge Seyidoğlu (1975), **Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar**, Ankara.
21. Ziya Gökalp (1976), **Altın Işık**, Ankara.
22. Ziya Gökalp (1976), **Kızılalma**, Ankara.
23. Kerim Aydın Erdem (1977), **Keloğlan ile Anası**, Ankara.
24. Erman Artun (1978), **Tekirdağ Folklor Araştırmaları**, İstanbul.
25. Numan Kartal (1981), **Keloğlan Dağlar Padişahı**, İstanbul.
26. Eflatun Cem Güney (1982), **Masallar**, Ankara.
27. Şerif Oktürk (1982), **Anadolu Masalları**, İstanbul.
28. Hasan Latif Sarıyüce (1983), **Anadolu Masalları I**, İstanbul.
29. Hasan Latif Sarıyüce (1983), **Anadolu Masalları II**, İstanbul.
30. Saim Sakaoğlu (1983), **Kıbrıs Türk Masalları**, Ankara.
31. Sait Sandaş (1984), **Türk Masaları**, İstanbul.
32. Numan Kartal (1984), **Keloğlan Geldi**, İstanbul.
33. Rıza Akdemir (1985), **Çocuklarımıza Masallar**, Ankara.
34. Bahtiyar Babacan (1985), **Keloğlan Masalları I/ Ali Cengiz Oyunu**, İstanbul.

35. Bahtiyar Babacan (1985), **Keloğlan Masalları II**, İstanbul.
36. Bahtiyar Babacan (1985), **Keloğlan Masalları III/ Altın Heybe**, İstanbul.
37. Hakkı Özkan (1985), **Keloğlan Masalları**, İstanbul.
38. Erol Özdemir (1985), **Anadolu Masalları I**, İstanbul.
39. Derman Bayladı (1986), **Anadolu Masalları I**, İstanbul.
40. Nermin Çelikkol (1986), **Anadolu Masalları**, İstanbul.
41. Erol Özdemir (1986), **Anadolu Masalları II**, İstanbul.
42. Zeki Kuş (1986), **En Güzel Türk Masalları**, İstanbul.
43. Zeki Kuş (1987), **Anadolu'dan Masallar**, İstanbul.
44. Numan Kartal (1987), **Aslan Keloğlu**, İstanbul.
45. Nuri Taner (1988), **Masal Araştırmaları I (Folktale Studies)**, İstanbul.
46. Ahmet Bican Ercilasun & A. Şükür Turan (1989), **Uygur Halk Masalları**, Ankara.
47. Ali Berat Alptekin (1991), **Hayvan Masalları**, Ankara.
48. Muhsine Helimoğlu Yavuz (1992), **Kim Uyur Kim Uyanık**, Ankara.
49. Muhsine Helimoğlu Yavuz (1992), **Cigaramın Üstünde Bir Topal Karınca**, Ankara, 1992.
50. Muhsine Helimoğlu Yavuz (1994), **Şahmaran**, Ankara.
51. Mehmet Tekin & Bülent Nakip (1994), **Edip Kızıltuğlu'nun Derlediği Hatay Masalları**, Antakya.
52. Nuri Taner (1995), **Yalova Masalları**, İstanbul.
53. Metin Karadağ & Mehmet Akkaya (1997), **Kazdağı Masalları**, Ankara.
54. Ziya Gökalp (1977), **Çocuklara Seçme Masallar**, İstanbul.
55. Saim Sakaoğlu (1999), **Masal Araştırmaları**, Ankara.
56. Zeynelabidin Makas (2000), **Türk Dünyasından Masallar**, İstanbul.
57. Dehri Dilçin (2002), **Çankırı Masalları**, (Edt. Ali Birinci), Ankara.
58. Ali Berat Alptekin (2003), **Kazak Masallarından Seçmeler**, Ankara.

59. Ülkü Önal (2004), **Ardanuç-Ahıska Masalları ve Halk Hikayeleri**, Ankara.
60. Ülkü Önal (2004), **Ahıska Masalları ve Hikayeleri**, Ankara.
61. Ülkü Önal (2004), **Ardanuç Masalları ve Hikayeleri 3**, Ankara.
62. M. Öcal Oğuz & Emine Aydoğan (2004), **2003-2004 Yıllarında Çorum'dan Derlenen Masallar**, Ankara.
63. Zekeriya Karadavut (2006), **Kırgız Masalları**, Konya.
64. Nedim Bakırcı (2006), **Niğde Masalları**, Niğde.
65. Mehmet Aça (2007), **Tıva Halk Masalları**, Konya.
66. Ahmet Sarı & Cemile A. Ercan (2008), **Masalların Psikanalizi**, Rize.
67. Halil Altay Göde (2010), **Yalvaç Masalları**, Isparta.
68. Mehmet Naci Önal (2011), **Muğla Masalları**, Muğla.
69. Umay Günay (2011), **Elâzığ Masalları ve Propp Metodu**, Ankara.
70. Mehmet Yardımcı (2012), **Malatya Masalları**, Malatya.
71. Muhsine Helimoğlu Yavuz (2013), **Masallar ve Eğitimsel İşlevleri**, Ankara.
72. Mehmet Ali Akkaya (2016), **Binbir Gece Masallarında Kitap ve Kütüphane Motifi**, İstanbul.
73. Evrim Ölçer Özünel (2017), **Masal Mekânında Kadın Olmak**, Ankara.
74. Ahmet Ali Aslan (2017), **Arpaçay Nağılları**, Konya.
75. Cafer Özdemir (2018), **Anadolu Sahası Türk Masallarında Elma Motifi**, Ankara.
76. Melek Özlem Sezer (2019), **Masallar ve Toplumsal Cinsiyet**, İstanbul.
77. Gamze Ilıcak (2019), **Masala Farklı Disiplinlerden Bir Bakış**, İstanbul.
78. İrfan Polat (2020), **Türk Masal ve Efsanelerinde Olağanüstü Güçler ve Varlıklar**, İstanbul.
79. Fevziye Alsaç (2020), **Masal Kahramanlarının Tip Çözümlemesi**, İstanbul.
80. Fevziye Alsaç (2020), **Masalların Tematik Çözümlemesi**, İstanbul.

81. Mehmet Naci Önal (2021), **Kim Uyur Kim Uyanık (Türk Masal İncelemeleri)**, İstanbul.
82. Fevziye Alsaç (2021), **Masalların Yapı Unsurlarının Belirlenmesi**, İstanbul.
83. Seçkin Sarpkaya (2021), **Türklerin Şeytani Masalları**, Ankara.
84. Seçkin Sarpkaya (2021), **Bir Var İdi Bir Yok İdi! Tebriz Türk Masalları Üzerine Bir İnceleme**, İstanbul.
85. Seçkin Sarpkaya (2021), **Tebriz'den Masallar**, Ankara.
86. Esma Şimşek (2022), **Türk Masalları / Kaf Dağı'nın Ardına Yolculuk**, İstanbul.
87. Burcu Narda Sarhuş (2023), **Anadolu ve Hint Masallarında Dört Element: Toprak, Hava, Ateş ve Su**, Konya.

C. Artvin ve Yöresinden Derlenen Masallar Üzerine

Artvin yöresinden derlenen 114 masal metni, kaynak kişi bilgileri ile verilmiştir. Kaynak kişiler (KK-1, 2, 3, ...) kısaltması kullanılarak belirtilmiş ve kaynak kişi dizininde söz konusu kısaltma ile kişilere dair bilgiler yer almıştır. İki yıl süren masal derleme çalışmasında 70 masal doktora tezimizde verilirken masal unsuru barındırmayan anlatılar çıkarıldıktan sonra kalanlar eldeki kitapta toplanmıştır. Ardanuç'tan 25, Arhavi'den 12, Borçka'dan 4, Hopa'dan 6, Kemalpaşa'dan 3, Murgul'dan 6, Şavşat'tan 8, Yusufeli'den 50 masal metni verilmiştir.

Eserde verilen “*Hacdan Dönen Adam*” masalı, gerçek anlatı özelliğini taşımaktadır. Bununla birlikte Ardanuç masallarında yer alan “*Yaşlı Adam ile Üç Oğlu*” masalı ile Şavşat masallarından “*Kera Taşı*” masalı benzer konuyu işlemektedir. Şavşat masallarından “*Keloğlan Masalı*” ile Yusufeli masallarından “*Heç Heç*” masalları da konu bakımından benzerdir. Söz konusu benzerlik gibi eserde verilen masalarda farklı konu benzerlikleri de görülmektedir.

Eserin kaynak kişi grubunun çoğunluğunu Artvin genelinde yaşayan masal anaları ve masal ataları oluşturmaktadır. Masalların derlenmesinde, köy muhtarları aracılığıyla anlatıcıya ulaşılmış ve böylece derleme çalışması için kaynak kişiler elde edilmiştir. Eserde toplam 63 kişiden oluşan kaynak kişi grubu mevcuttur ve bunun çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır.

2004 yılında Uther tarafından geliştirilen, Aarne-Thompson kataloğunun son şekli olan “*The Types of International Folktales*” göre Artvin yöresinden derlenen masallar sınıflandırıldığında; 16 tane hayvan masalı, 21 tane sihirli (büyülü) masal, 6 tane dini masallar, 48 tane gerçekçi masallar, 10 tane aptal dev masalları, 8 tane fıkralar-şakalar, 5 tane zincirlemeli masal olduğu tespit edilmiştir.

Yörede yaşı ilerlemiş kaynak kişilerin masal anlatma ve dinlemedeki heves ve isteğinin genç yaşlara sirayet etmediği görülmüştür. Kaynak kişilerden KK- 51 (Emre İnce) dışında genç anlatıcıya rastlanılmamış olması üzüntü vericidir. Televizyon ve telefonun bu denli hayatımıza girdiği bir çağda hala masal ile zaman geçirme, eğlenme ve eğlendirme ortamlarının Artvin yöresinde olması masal anlatma geleneğinin geleceğine dair umut taşımaktadır.

D. Artvin Masalları Üzerine Yapılan Çalışmalar

Yapılan literatür çalışması sonucunda elde edilen Artvin masalları üzerine yapılan çalışmalar; kitap, makale ve tezler aşağıda sıralanmıştır.

D.1. Kitaplar

1. Mustafa Adil Özder (1960), **Artvin Folkloru**.
2. Ülkü Önal (2001), **Kartallar Padişahı (Ardanuç Halk Masalları 1)**, Ankara.
3. Ülkü Önal (2004), **Ardanuç-Ahıska Masalları ve Halk Hikayeleri**, Ankara.
4. Ülkü Önal (2008), **Ardanuç Masalları ve Halk Hikayeleri 3**, Ankara.
5. Taner Artvinli (2012), **Yusufeli Külliyyatı 1-2**, Artvin.
6. Ülkü Önal (2015), **Ardanuç, Şavşat ve Posof'tan Halk Hikayeleri ve Masalları**, Ankara.
7. Şahver Kaya Karasüleymanoğlu (2015), **Artvin Halkbiliminden Çizgiler**, Ankara.
8. Ülkü Önal (2017), **Şavşat, Ardanuç ve Yusufeli'den Masallar ve Halk Hikayeleri**, Ankara.
9. Serkan Şengül (2019), **Artvin Masalları ve Halk Hikayeleri**, Ankara.

D.2. Makaleler

1. Adil Özder (1968), “**Tepegözler**”, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Eylül, S. 230.
2. Mehmet Gökalp (1974), “**Bir Yusufeli Masalı: Kısmeti Bol Avcı**”, Türk Folklor Araştırmaları, C.15, S.295, s. 6904- 6905.
3. Mehmet Gökalp (1977), “**Bir Yusufeli Masalı: Hasır Ören Padişah**”, Türk Folklor Araştırmaları, C.17, S.337, s. 8075-8076.
4. Mehmet Gökalp (1982), “**Bir Artvin Masalı: Akıllı Kız ile Padişah**”, Türk Folkloru, C.4, S.40, s. 25- 28.

5. Mustafa Eren (2018), “**Üç Akıl Masalının Ulubey (Ordu) ve Yusufeli (Artvin) Varyantının Mukayesesi**”, Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, C.1, S.1, s. 35-44.
6. Mehmet Özdemir (2023), “**Artvin Folklor Araştırmalarında Bir Öncü: Mustafa Âdil Özder**”, Folklor Akademi Dergisi, C. 6, S. 2, s.618 – 630.

D.3. Tezler

Aesena Çelikarslan (2018), **Artvin ili Murgul İlçesi Folkloru (Metin-İnceleme)**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

Ayşe Çelik Kan (2023), **Artvin Yöresinden Derlenen Masallar Üzerinde İncelemeler**, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Isparta.

MASAL METİNLERİ

1.1. Ardanuç'tan Derlenen Masallar

1.2. Kız Gölü

Bir varmış bir yokmuş, köyün birinde çoban Ali diye biri yaşarmış. Çoban Ali her gün kuzularını otlatmaya götürürmüş. Kuzularını otlatmaya götürdüğü yaylada bir göl varmış. Çoban Ali kuzularını gölün etrafına yayar, akşam olunca toplar, köyüne gelirmiş. Günlerden bir gün akşam köye gelince bakmış ki kuzularından biri eksik. Kuzularını otlattığı yerleri gezerek yaylaya çıkmış. Kuzularını yaydığı gölün oraya gelince alaca karanlığa rağmen bir ışığın olduğunu fark etmiş. Biraz yaklaşıncı gölün kıyısında bir kayanın üstünde balık bir kızın saçlarını taradığını görmüş. Belden aşağı balık belden yukarı insan şeklinde olan kızı biraz izlemiş. Çoban Ali daha da yakından izlemek için yaklaşıncı balık kız çoban Ali'yi fark etmiş. Balık kız, birden göle atlayıp gözden kaybolmuş. Çoban Ali balık kızın üstüne çıktığı kayaya varınca balık kızın saçlarını taradığı tarağı kayada unuttuğunu görmüş. Çoban Ali tarağı alıp bir kenara saklanmış. Bir müddet sonra balık kız yine aynı kayaya çıkmış, bakmış ki tarağı yerinde yok. Tarağını çobanın aldığını anlayan balık kız tarağını Çoban Ali'den geri istemiş.

Çoban Ali:

— Vermem, bunun karşılığında bana bir şey verirsen ben de sana tarağını veririm, demiş.

Balık kız ne kadar ısrar edip istese de Çoban Ali inat edip kızın tarağını vermemiş. Bunun üzerine balık kız tekrar göle dönmüş. Bir zaman sonra balık kız elinde kırmızı bir taşla gölden çıkmış.

Çoban Ali'ye:

— Bu taşı al, bana tarağımı ver. Bu taşı götürüp ambarına koy. Bu taşı ambarına koyduktan sonra ambarında hiçbir zaman bereket eksik olmaz, her işin bereketli olur, demiş.

Çoban Ali kızın çıkardığı kırmızı taşı alıp tarağı vermiş. Koşarak eve varıp taşı ambarına koymuş. O günden itibaren Çoban Ali'nin ambarı dolmuş taşmış, kuzuları ikişer ikişer doğurmuş (KK- 1).

1.3. Kaynana ile Gelinleri

Bir varmış bir yokmuş, bir adamın üç gelini varmış. Adam bir gün vefat edince eşi tek başına kalmış. Kadın bir müddet tek başına kaldıktan sonra oğullarına:

— Oğlum, ben sırayla sizde kalayım, demiş.

Oğulları kabul etmiş. İlk büyük oğlunun evine gitmiş. Büyük oğlu işe gidince gelinle kaynana baş başa kalmış. İlk günden büyük gelin kaynanasını dövmüş. Akşam olunca oğlu sormuş:

— Gelinin sana nasıl baktı?

Kaynana:

— Ben burada bir gün daha kalmam, demiş.

Sıra ortanca geline gelmiş. Ortanca gelin kaynanasına birkaç gün baktıktan sonra o da dövmüş. Akşam oğlu işten gelince sormuş:

— Anne, gelinin sana iyi baktı mı?

Kaynana:

— Ben bu evde kalmam, gideceğim, demiş.

Bunu duyan üçüncü gelin:

— Ben bakayım da siz görün, demiş.

En küçük gelin kaynanasını almış, bakmaya başlamış. Bir müddet sonra o da kaynanasından sıkılmış ve boğazını sıkmış. Boğazını iyice sıkıp bir köşeye atmış. Kaynanasının boğazını o kadar sıkmış ki kadının sesi kısılmış. Ertesi gün gelinleri ile oğulları toplanmış, oğulları annelerine soru sormuş fakat analarının sesi çıkmıyormuş. Küçük gelin hemen atlamış:

— Ben ne demek istiyor size anlatayım, demiş.

Bu sırada kaynanası el kol hareketi yapıp sonra ellerini boğazına götürmüş. Küçük gelin:

— Kaynanam, odadaki eski kilim büyük geline, yün yataklar ortanca geline, bu boğazımdaki altınlar da küçük geline olsun, diyor demiş.

Küçük gelin altınları aldıktan sonra bir daha da kaynanasına bakmamış. Kadın da gelinlerin yanında çektiği eziyetlerden sonra kendi evinde yaşamaya karar vermiş (KK- 2).

1.4. Üvey Baba

Bir varmış bir yokmuş, annesi ve üvey babasıyla birlikte yaşayan bir kız varmış. Gel zaman git zaman bunların durumları iyice bozulmuş, fakirleşmişler. Annenin ayağında ayakkabı bile yokmuş. Bir gün kocasından kendisine bir ayakkabı almasını istemiş. Adam ayakkabıyı almış, akşam eve gelmiş, bakmış ki hanımı vefat etmiş. Bunu gören adam çok üzülmüş. Kadın ayakkabı bile giyemeden ölmüş. Baba ile üvey kızı bir süre yaşamışlar. Kız evlenecek çağa gelince babası üvey kızına:

— Kızım annen bu ayakkabıyı giymeden öldü. Eğer izin verirsen bu ayakkabı kimin ayağına olursa, onu kendime alacağım, yeminim var, demiş.

Kız mecburen kabul etmiş. Bütün köye, civar köylere kızın üvey babası:

— Kim ki bu ayakkabıları giyer, kimin ayağına olursa kendime onu alacağım, demiş.

Ayakkabıyı herkes denemiş ama kimsenin ayağına uymamış. Bir gün üvey kız çeşmeye su doldurmaya gidecekmiş, giderken ayakkabılarını ararken üvey babasının annesine aldığı ayakkabıları görmüş, hemen gidip gelirim diye annesine alınan ayakkabıları giymiş. Ayakkabılar ayağına tam olmuş, çeşmeye gitmiş. Sudan dönerken üvey baba ayakkabıları kızın ayağında görmüş:

— Kızım ayakkabılar ayağına tam oldu, seni alacağım, demiş.

Kız:

— Baba olur mu? Olmaz öyle şey, demiş.

Üvey baba:

— Olmaz ayakkabı senin ayağına oldu, seni eş olarak alacağım, demiş.

Kız ne yapmış, etmiş üvey babasını ikna edememiş.

Kıza üvey babası:

— Sabah hazırlığını, yemeğini, aşını yap. Hocayı çağıracağım, gelecek nikâhı kıyacak, demiş.

Kız mecburen kabul etmiş ama üvey babasına:

— Baba bir şartım var. Bana bir ayının postunu getir, demiş.

Üvey baba kızın bu şartını kabul etmiş, gitmiş bir ayı postu getirmiş, kıza vermiş.

Sabah olunca kız hoca gelecek diye kahvaltılık bir şeyler hazırlamaya başlamış. Baba hocayı çağırmaya gidince kız sarı, yeşil, al, elbiselerini üst üste giymiş, üstüne de ayı postunu giymiş, ormana doğru kaçmış. Üvey babası eve gelip kıızı bulamayınca kızın kaçtığını anlamış. Bunun üzerine remel atmış (remel atmak demek o dönem fal baktırmak). Kızın nerede olduğunu bulmak için bu yönteme başvurmuş. Kız da çaresiz köy köy dolaşmış. Köylüler, üstündeki ayı postundan kendisini hayvan sanıp kapı önüne yal koymuş. Son olarak bir ağanın evinin önünde yal yerine ekmek vermişler. Kız da bu ağanın evinin önünde yaşamaya başlamış. Bu ağanın bir kıızı ve yakışıklı mı yakışıklı bir oğlu varmış. Kız her gün bu kapıda yatarmış. Ev sahipleri de bu ayıya alışmış her gün ekmek, su verirlermiş.

Bir gün köyde düğün olacakmış. Ağanın oğlu düğüne gitmek için hazırlanmış. Hazırlık sırasında kardeşinden pantolonunu istemiş. Kız kardeşi pantolonu ararken ayı postunda olan kız birden pantolonu pencereden içeri atmış. Bunu gören ağabeyi kız kardeşine:

— Bir ayı kadar olamadın, diye kızmış.

Düğün için hazırlanıp çıkmışlar. Ayı postu giyen kııda ayı postunu çıkarmış, sarı elbisesini giyip köydeki düğüne gidivermiş. Kız düğüne herkesten önce gitmiş, düğün bitmeden de herkesten önce gelmiş. Ağanın kıızı düğünde ayı postu giyen kıızı görmüş, güzelliğine hayran kalmış. Kendi kapılarında ayı postunda yatan kız olduğunu anlamamış. Hemen abisi için yanına gitmiş:

— Sen kimsin, nereden geldin? Yabancısin bu köye, diye sormuş.

Kız:

— Ben pantoloncuların köyündenim, düğüne geldim, demiş.

Sonrasında kız az daha muhabbet edip hemen eve dönmüş, ayı postunu giymiş. Akşam düğün bitince kız hemen gördüğü güzel kıızı abisine anlatmış.

— Ağabey, bir kız gördüm çok güzeldi. Senin istediğin güzellikte, pantoloncular diye bir köydenmiş, deyip abisine anlatmış.

Gel zaman git zaman köyde yine bir düğün olmuş. O düğüne yine ağanın oğlu hazırlanırken bıçağını istemiş kardeşinden. Kız kardeşi bıçağı ararken yine ayı atmış bıçağı pencereden. Ağabeyi yine kız kardeşine:

— Bir ayı kadar olamadın, demiş.

Ağa oğlu düğüne gidince kız hemen ayı postunu çıkarmış, yeşil elbisesini giyiniş düğüne gitmiş. Ağanın kızı yine bizim kızı görmüş, abisine göstermiş. Gitmiş kız ile konuşmuş:

— Sen nereden geldin? Hangi köydensin?

Kız:

— Ben bıçak atan köyündenim, demiş.

Düğün bitmeden kız eve geri gitmiş ayı postunu giymiş. Ağanın kızı eve gidince yine abisine bu kızı anlatmış, şöyle güzel böyle güzel, diye anlatmış. Bıçak atan köyündenmiş, demiş.

Yine köyde bir düğün olmuş, ağa oğlu silahını istemiş kardeşinden. Kardeşi silahı ararken ayı kız bu sefer silahı atmış pencereden. Kız silahı atınca düşüp kırılmış. Ağabeyi kız kardeşine:

— Bir ayı kadar olamadın, demiş kardeşine kızımı.

Düğüne ayı postunu çıkarıp al elbisesini giymiş, gitmiş. Yine ağanın kızı ile karşılaşmış. Ağanın kızı, bu kıza:

— Hangi köyden geldin, demiş.

— Ben silah kıran köyünden geldim, demiş.

Ağanın kızı, düğünde tanıdığı kızı bırakmayıp abisiyle tanıştırmış. Ağabeyi kızı çok beğenmiş ve evlenmiş. Gel zaman git zaman bu kız ile oğlan mutlu mesut yaşarken bir de çocukları olmuş. Bu arada üvey baba da kızının izini remel ile sora sora bulmuş, bulduktan sonra her şeyi öğrenmiş ve o köye falcı kılığında gelmiş. Herkese fal bakmış. Ağanın evine gelince ağaya da fal bakmak istemiş. Ağa kabul etmiş, kızın üvey babası başlamış:

— Sizin burada bir gelin var, bu gelin yabancı yerden gelmiş. Gelin sizi zehirleyip öldürecek, evinizdeki bereketi kaçırarak, mutsuz olacaksınız, demiş.

Üvey kızını ve kızın çocuğunu hep kötölemiş ama üvey babası olduğunu söylememiş. Bunu duyan ağa kızmış hemen torununun kafasını kesmiş tam kızı öldürecekken ağanın kızı araya girmiş. Yengesini deveye bindirmişler bebeğiyle kafasını da devenin arkasına bağlamışlar ormana doğru deveyi sürmüşler.

— Bu deve kör deve, bir yerde yuvarlanır düşer, kız da ölür, demişler.

Kız deve ile az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş. Kör deve bir dağ başının tepesine gitmiş, orada yatmış. Kız deveden inmiş, Allaha yalvarmaya başlamış:

— Allah'ım bir su olsun, oğlumu yıkayım da gömeyim, diye dua etmiş.

Kız dua ederken bakmış ki yerden su akmaya başlamış. Kız hemen çocuğunu yıkamaya başlamış yıkarken de:

— Allah'ım evladına can veren de sensin, can alan da sensin. Ben evladına doyamadım, sen evladına can ver Allah'ım, demiş.

Hemen dileği kabul olmuş, oğlu canlanmış.

— Allah'ım ne olur bana bir ev ver, kapısında aslanlar, kaplanlar olsun. Evimde her şey bulunsun, beni kimseye muhtaç etme. Ne olursun Allah'ım, demiş.

O gün o dağda yatmış, sabah kalktığına bakmış ki bir ev var, evinde aslanlar, kaplanlar var. Kız hemen Allaha şükretmiş, mutlu mesut kimseye muhtaç olmadan yaşamaya başlamış. Her gün Allah'a şükredermiş. Gel zaman git zaman oğlan büyümüş, serpilmiş kocaman bir delikanlı olmuş.

Üvey baba yine remel atmış, kız öldü mü ölmedi mi diye. Ölmediğini anlayınca hemen peşine düşmüş, aramış taramış en sonunda bir dağda olduğunu anlamış ama dağa gidememiş, çekinmiş. Bu çocuk büyüyünce arada sırada ormana avlanmaya gidermiş. Çocuğun yanağında bir nişan varmış. Bu sırada üvey baba kızı dağda bulup öldürmek için ağa ile anlaşmış. Ağa, ağanın oğlu ve üvey baba dağa avlanmaya gitmişler. Avlanma sırasında delikanlıyı görmüşler:

— Sen kimsin, kimlerdensin, diye sormuşlar.

Çocuk her şeyi anlatmış:

— Ben ve annem birlikte yaşarız. Evimizi aslanlar, kaplanlar korur.

Akşam olunca evine dönen delikanlı olanı biteni annesine anlatmış.

Annesi:

— Sakın gitme onlarla, demiş.

Delikanlı:

— Yarın bir daha gelecekler, demiş.

Annesi:

— Geldiklerinde sen bana haber et, ben bakayım bunlar kim, demiş.

Ertesi gün üvey babası, ağa ve oğlu bir daha gelmişler. Oğlanı annesi gizlice takip etmiş, kim olduklarını anlamış. Akşam olunca hepsini oğluna anlatmış, demiş ki:

—Biri deden, biri üvey babam, biri de senin baban.

Kadın geçmişte olan her şeyi çocuğuna anlatmış.

—Onları sakın eve getirme, onlar beni öldürmek istiyorlar, demiş.

Gel zaman git zaman ağa ile oğlu çocuğu çok sevmiş.

Delikanlıya:

— Ya sen gel ya biz gelelim, birlikte yaşayalım, demişler.

Delikanlı bunu annesine anlatmış.

Annesi:

— Tamam, oğlum yarın ormana geldiklerinde evimize gelsinler, demiş.

Ertesi gün kızın üvey babası, ağa ve ağanın oğlu birlikte eve gelmişler. Eve gelince üvey baba anlamış ki burası üvey kızının evi, bu çocuk da üvey kızının oğlu. Orda bir güzel yiyip içmişler, sonrasında anne hemen oğlunu çağırmış:

— Oğlum sen aslanla kaplanı bırak, zincirlerini çöz. Sonra o iki dedeyi aslanla kaplanların önüne at, diğer adamı da bana getir, demiş.

Oğlan annesinin dediklerini yapmış, üvey dedesini ve ağayı aslanla kaplanın önüne atmış, aslan ile kaplan hemen ikisini de parçalayıp öldürmüş. Sonrasında babasını annesinin yanına götürmüş. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 2).

1.5. Keloğlan ile Dev Nenesi

Bir varmış bir yokmuş, bir dev nenesi ile Keloğlan varmış. Bu dev nenenin kimseyi sokmadığı özel bir bahçesi varmış. Bu bahçe o kadar güzelmış ki bütün meyveler yetiştirmiş. Bir gün Keloğlan bu bahçede bir elma ağacı görmüş ve kırmızı bir elmayı gözüne kestirmiş. Elmayı canı çeken Keloğlan bahçeye gizlice girmiş, kırmızı kocaman elmayı koparmış. Tam o sırada dev nenesi Keloğlanı yakalayıp elmayı elinden almış.

Dev nenesi:

— Sen nasıl girdin bu bahçeye? Bu bahçe benim, demiş.

Keloğlan:

— Elmayı gördüm, çitten atladım, girdim, demiş.

Dev nenesi:

— Burası benim bahçem, çık buradan. Elma falan da yok, deyip Keloğlan'ı kovalamış.

Dev nenesi daha sonra elmayı kesesine koyup, ağzını bağlamış ve evinin yolunu tutmuş. Keloğlanın gözü elmada kalmış. Elmayı almak için gizlice dev nenesinin evine girmiş. Bakmış nene uyuyor, gizlice yanaşıp elmanın içinde olduğu kesenin kenarını bıçakla kesip elmayı almış. Elmayı yemek için gizlice evin çatısına çıkmış. Elmayı yerken kırt kırt diye sesler gelirmiş, dev nenesi önce fare sanmış:

— Bak fare gelip seni yakalayıp yerim, demiş.

Sesler devam edince dev nenesi yerinden kalmış, kızgın bir biçimde çatıya bakmış, bir bakmış ki Keloğlan:

— Ey Keloğlan! Sen nasıl çıktın buraya? Nerden geldin buraya?

Keloğlan:

— Ben otları topladım yaktım, otların dumanıyla buraya çıktım, demiş.

Bunu duyan dev nenesi kızmış hemen otları ateşe vermiş, otların hepsi yanmış. Kendisi de otlarla birlikte yanmış.

Keloğlan ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 3).

1.6. Yaşlı Adam ile Üç Oğlu

Yaşlı bir adamın üç tane oğlu varmış. Yaşı ilerlemiş, bakıma muhtaç olduğundan kendisine bakması için en küçük oğlunu çağırmış:

— Oğlum, ben en çok seni severim. Ben öldükten sonra kera taşının yani ocak taşının altında bir kilo altın var, onu çıkar kullan, demiş.

Küçük oğlu bunu duyunca babasına daha güzel bakmaya başlamış. Bir müddet sonra adam ortanca oğlunu çağırmış:

— Oğlum, en çok seni severim. Sen, ben öldükten sonra ocak taşının altında bir kilo altın var onu çıkar. O senindir, demiş.

Ortanca oğlu da küçük oğlu gibi babasının üzerine titremeye başlamış. Birkaç yıl da böyle geçmiş. Adam en büyük oğlunu da çağırmış:

— Oğlum, ben en çok seni seviyorum. Sen, benim ilk göz ağrısın. Ben öldükten sonra ocak taşının altında bir kilo altın var onu çıkar. O senin hakkındır, demiş.

Yaşlı adam ocak taşının olduğu odanın dışında yatmazmış. Gel zaman git zaman baba ölene kadar bütün oğlanlar babaya muazzam bir bakım yapmışlar. Bir dediğini iki etmemişler. Babaları ne istemişse yerine getirmiş, dediklerini yapmışlar. Yaşlı adam vefat edince onu defnedip hemen hepsi ocak başına toplanmış. Üç gün oradan ayrılmamışlar. Üçüncü günün sonunda küçük oğlan:

— Babam size bir şey dedi mi?

Diğer iki abisi bir küp altından bahsetmişler. Sonra hep beraber kera taşını kaldırıp altını kazmışlar. Bir küp bulmuş çok sevinmişler. Küpü açmışlar içinde bir manda boynuzu ve onun da içinde bir kâğıt. Boynuzdan çıkan kâğıdı hep beraber okumuşlar:

— Her kim ki babasının sağlığında ondan bir şey beklerse bu boynuz onun olsun, alsın tepe tepe kullansın.

Babaları üç oğluna da iyi bir ders vermiş (KK- 3).

1.7. Ağanın İki Gelini

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir köyde bir ağa varmış. Bu ağanın iki de evlenme yaşına gelmiş oğlu varmış. Ağanın çocuklarından bir tanesi akıllı ne yaptığını bilen bir çocukmuş. Diğer oğlu biraz saf ve aklını pek kullanmayan bir adammış. Ağa iki çocuğu da evlenme yaşına gelince ikisini de evlendirmek istemiş. Civar köylere haberler salmış, iki tane güzel kızı kendine gelin almak için her tarafı aramış, taramış. Sonunda ağa oğulları için civar köylerden birinde iki tane güzel kız bulmuş.

Gel zaman git zaman kızları istemişler üç gün üç gece düğün de yapılmış. Zaman hızla geçip giderken aynı avluda yaşayan ağa oğulları ve gelinlerine iyice alışmış. Düğünden öteye epey zaman geçmiş, ağa gelinlerini tam tanımadığı için gelinleri tartayım bakayım diye içinden geçirmiş. Bir gün eşine:

— Hanım, ben bu gelinlerimi bir tartayım. Bu gelinlerin eli ölçülü mü gözleri dünya malında mı bakacağım, diye söylemiş.

Hanımı:

— Ağa sen ne istersen yap, demiş.

Ağa ertesi gün büyük gelinini yanına çağırıp:

— Kızım burada iki çuval var. Bu çuvallardan bir tanesinde ağzına kadar ceviz var, diğer çuval boş. Sen bu iki çuvalı da al istediğini yap, istediğin gibi kullan, demiş.

Gel zaman git zaman aradan üç dört ay geçince ağa büyük gelinini çağırıp sormuş:

— Kızım sana iki çuval vermiştim biri ceviz dolu, ne yaptın?

Büyük gelin:

— Baba, ben ceviz dolu çuvalı aldım, yarısını diğer boş çuvala doldurdum. Senin verdiği çuvaldan da ihtiyaç oldukça alıp kullanıyorum, demiş ve cevizleri göstermiş.

Bunu duyan ağa sevinmiş. Büyük gelininin malına değer verdiğini, hemen her şeyi har vurup harman savurmadığını anlamış.

Adam:

— Aferin kızım, diyerek gelinini göndermiş.

Bir süre sonra ağa küçük gelinini yanına çağırması ve büyük gelinine ne dediyse aynısını söylemiş. Küçük gelin çuvalları alıp gitmiş. Aradan yine üç ay geçmiş ve ağa küçük gelinini yanına çağırması. Küçük gelinine aynı soruları sormuş:

— Kızım sana iki çuval vermiştim biri ceviz dolu, ne yaptın?

Küçük gelin:

— Ağam, ben çuvalları aldım cevizleri yedik bitirdik. Boş çuvalı da ateşte yaktım, demiş.

Ağa bu sözleri duyunca anlamış ki küçük gelin elindekinin kıymetini bilmez, vurdumduymaz bir kız.

Küçük geline:

— Kızım senden oğluma ne ev ne eş ne de aş olur. Yarını düşünmeyen bugün de var olamaz, demiş.

Küçük gelin aldığı nasihatle evine dönmüş, mutlu mesut yaşamış (KK- 3).

1.8. Çoban ile Karısı Gülsüm

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, köyün bir tanesinde bir çoban varmış. Çoban yaşlı annesi ile yaşarmış. Çoban sürüsünü dağlara götürür orada doyurur, akşam olunca evine gelirmiş. Bir gün çoban yine sürüsünü otlatmaya götürmüştü. Hayvanları su içsin diye bir köy çeşmesine indirmiş. O sırada çeşmede bir kız görmüş. Kız o kadar güzelmış ki kıza hayran kalmış. Evde yaşlı annesi bir gün oğluna:

— Oğlum, ben yaşlandım elim ayağım zor tutar oldu. Seni evlendirelim, uzak komşumuzun bir kızı var, kızın adı Elif. Temiz terbiyeli güzel bir kızdır, onu sana alalım, demiş.

Oğlu:

— Anne, ben dağlara sürüyle giderken uzak yaylanın birinde, çeşme başında bir kız gördüm. O kızın adı Gülsüm, onu çok beğendim, ben onunla evlenmek isterim, demiş.

Anne oğlunun bu istediğini pek hoş karşılamamış ama elden ne gelir, oğlu ısrar edince mecbur kabul etmiş.

Çoban:

— Ben bir garip çobanım, o kızı bana vermezler, ben o kızı çok sevdim, demiş.

Annesine bu durumu anlatmış, anne oğlunun bu haline üzülmüş, kızın ailesine elçi göndermiş. Aradan zaman geçmiş, cevap olumsuz gelmiş. Anne bu sefer köyün ileri gelenlerinden bir heyet ile tekrar kızı istemiş. Gel zaman git zaman aile kızı vermeye ikna olmuş, çobanla kızı evlendirmişler. Bir süre çoban ile karısı Gülsüm mutlu mesut yaşamışlar. Çobanın bir kızı bir de oğlu olmuş, aradan yedi yıl geçmiş. Gülsüm, annesini babasını çok özlemiş. Bunu her akşam kocasına söylemiş.

Çoban:

— O yollar çok uzak, nasıl gedelim tehlikeli, demiş.

Gülsüm ısrara devam edince kocası en sonunda dayanamayıp kabul etmiş. Bir gün güneş doğarken eşinin köyüne varmak için yol almışlar. Meğerse kızı civar köylerden herkes bilirmiş, herkes güzelliğini, ismini bilirmiş, tanırmış. Az gitmişler uz gitmişler dere tepe düz gitmişler. Yol uzun ve zorlu imiş. Gittikleri yolda eşkıyalar varmış. Haramiler derlermiş kendilerine o dönem, kimse gece yola gitmezmiş ve haramilerin köylerinin civarında yolculuk etmezmiş. Çoban ile karısı akşam karanlık çökünce yorulmuşlar.

Gülsüm:

— Bir yerde dinlenip sabah yola devam edelim, demiş.

Çoban istemese de çocuklar da yorulunca mecburen kabul etmiş. Az daha gitmişler bir evde ışık görüp hemen yanaşmışlar. Hanın kenarından bakmışlar ki ev harami evi. İçinde harami var, adam kalmayalım demişse de Gülsüm ısrarla kalmak isteyince mecburen kabul etmiş. Sessiz sedasız bir kenara çekilip otların üstüne uzanmışlar. Evin içinde bir kalabalık hepsi harami. Harami başı da içerideymiş, hep birlikte eğlenip, içerlermiş. Çalgılar, türküler, naralar atarlarmış. Kadın ve çoban dinlenmek için uykuya dalarken tam o sırada kadın öksürmeye başlamış.

Çoban:

— Etme, kurbanın olayım, öksürme bizi görecekler, dese de kadın devam etmiş.

Öksürük kesilince bu sefer kadın başlamış kocasına, benim tuvaletim geldi demeye. Çoban artık ısrara dayanamayıp tuvalete götürmüş eşini, gelmişler yatacaklar, tam o sırada kadın yine öksürmeye başlamış. İçerde haramiler birden sesleri duymuşlar ve hemen dışarı çıkıp etrafı kontrol etmeye başlamışlar. Hem kadını hem çobanı yakalayıp içeri koymuşlar.

Harami başı Gülsüm'ü tanımış, hemen kocasını ve çocuklarını bağlamışlar. Haramiler içmeye başlamış, harami başı Gülsüm'ü odasına almış. Bu sırada diğer haramiler de çobanı hem dövmüş hem de işkence etmeye başlamışlar. Bir süre sonra sarhoşluk o kadar etki etmeye başlamış ki harami başı Gülsüm kadına:

— Kocana sen işkence yap, burnunu kes, kulağını kes, gözünü çıkar, demiş.

Gülsüm:

— O benim kocam, ben nasıl yapayım, demiş.

Ertesi gün harami başı kadına çeşitli hediyeler vererek Gülsüm'ün gönlünü almış. Harami başı tekrar kocasına işkenceler yapmasını istemiş, kadın artık kocasının kulağını, burnunu kesmiş, kocasına türlü işkenceler yapmış. Bu sırada Gülsüm'ün kızı annesinin yanında dururken oğlu babasına yapılanlara dayanamayıp kahrolurmuş. Gece olunca haramiler yine içmiş ve iyice sızmışlar. Bunu gören oğlu ellerini bir duvarda bulunan kılıçla keserek kurtulmuş, babasını da kurtarmış. Sonrasında bütün haramileri kılıçtan geçirerek oraya yerleşmişler.

Çoban oraya hükümdar olmuş, karısının bu yaptıklarına karşılık karısını ve kızını bir odaya koymuş:

— Sen, beni rezil ettin. Bana elin nasıl gitti?

Kızına da:

— Kızım, annenin yanında oldun, onun gibi sende bana işkence ettin, demiş.

Gel zaman git zaman böyle bir süre geçmiş, çoban oranın hükümdarlığını adaletli bir şekilde sürdürmüş. Başka bir köyde genç bir oğlan nenesiyle birlikte mutlu mesut yaşamaktaymış. Bu oğlanın evlenme çağı gelmiş. Nene oğlana:

— Oğlum, yaşın gelmiş seni evlendirelim. Filan köyde şu kız var, alalım demiş.

Oğlan:

— Nene ben sevdiğim kızı alacağım, başkasını alamam, demiş.

Bunu duyan nene:

— Tamam, oğlum şu dağların arkasında eski bir harami köyü vardı, şimdi bir hükümdar var. Oraya git, onun yanında biraz kal, sonra gel senin istediğin kızı alacağım, demiş. Nene ayrıca:

— Oğlum, aman yolda giderken kimseyle konuşma. Kimse sana bir şey demeden, kimse sana soru sormadan sakın sen cevap verme, yoluna git, demiş.

Oğlan yola çıkmak için hazırlığını yapmış tam giderken nenesi:

— Bak torunum, gittiğin yolda bir kanlı dere akar, sakın o dereye dokunma, elini sürme, o dereden su içme. Temiz, duru su bulursan, oradan su iç, elini yüzünü yıka, demiş.

Torun yola çıkmış az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş, bir dere kenarına gelmiş. Dere kenarına eğilmiş bakmış nenesinin dediği kanlı dere, hemen suya hiç dokunmadan oradan ayrılmış. Az daha gitmiş bir adamla karşılaşmış çocuk dayanamamış adama sormuş:

— Amca nereye gidersin yolun nereye?

Amca:

— Cehennemin dibine, tarlayı ekmeye gidiyorum, demiş.

Terslemiş, yoluna devam etmiş. Oğlan yoluna devam etmiş, az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş, sonra nenesinin dediği yere varmış. Bakmış üç katlı bir köşk, içinden sesler, türküler geliyor, içeri girmiş. İçeri girince kendisine sormuşlar:

— Kime geldin?

— Beni nenem gönderdi, hükümdarın yanına hizmete geldim, onun yanında kalacağım, demiş.

Adamlar hemen çocuğu hükümdarın yanına götürmüşler, hükümdarın yanına gelince çocuğa demiş ki:

— Seni kim gönderdi?

— Beni nenem gönderdi yanında kalayım, ders alayım, çalışayım, diye demiş.

Bunu duyan hükümdar oğlanı yanına almış, bir döşek, bir yatak vermiş. Oğlana bir öğüt vermiş:

— Kimse sana soru sormadan, konuşmayacaksın. Bir konuda bir şey bilmiyorsan cevap vermeyeceksin, kimse ile boş muhabbet etmeyeceksin. Ben ne dersem onu yapacaksın, demiş.

Oğlan hepsini kabul etmiş, günler böyle geçerken hükümdar oğlana, oğlan da hükümdara alışmış. Hükümdar hep peçe takarmış ve kulağı da gözükmemiş. Bir gün hükümdarın peçesi birden düşünce oğlan hükümdarın burnunda ve kulağında yara görmüş. Bunu çok merak etmiş ve sormak istemiş fakat soramamış. Bir gün bir sohbet meclisinde oğlan dayanamamış peçenin altında kulağında ve burnundaki yarayı sormuş. Hükümdar gel anlatayım demiş:

— Ben bir köyde çobandım. Annem dedi şu kızı alalım sana, yok dedim, istemedim. Sonra bir kız gördüm çeşme başında, onu istedim annemden, kızı vermediler. Ağalar koydum araya, elçiler, hediyeler gönderdim, kızı aldım, kendime eş yaptım. Aradan zaman geçti, çocuklarım oldu, sonra eşim yedi yıl sonra tutturdu memleketime gidelim. Bende mecburen kabul ettim. Yolda haramiler bizi mahpus ettiler, başımıza bunlar geldi, demiş.

Çoban hükümdar başından geçenlerin hepsini teker teker anlatmış. Bunları dinleyen oğlan hemen yerinden kalkıp:

— Hükümdarım, sen bana iyi bir ders verdin, ekmek verdin, su verdin. Benim dersimi de verdin, sağ olasın, ben gideyim nenemin dediklerini yapayım, demiş.

Çoban hükümdar:

— Ey oğul, sen sen ol ananın atanın dilinden, sözünden, elinden çıkma. Var git yoluna, yolun açık olsun, demiş.

Oğlan hemen yola çıkmış köyüne varmış, nenesinin yanına gidip olanları ve yaşadıklarını anlatmış. Nene torununa söylediği kızı almış, mutlu mesut yaşamışlar. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 4).

1.9. Nenenin İki Oğlu

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, develer tellal iken pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, bir nene varmış, nenenin iki oğlu, iki de gelini varmış.

Nene artık yaşlanmış, malını mülkünü iki gelinden birine yani iki oğuldan birine bırakma niyetindeymiş.

— Ne yapayım ne edeyim? Mirasımı hangi oğluma bırakayım. Bu çocuklardan hangisi beni anne olarak görürse, beni el üstünde tutarsa, ona bırakacağım malımı, diye düşünmüş.

Bu nene ahıra gitmiş. O sırada keçilerden bir tanesi sürekli ayağıyla kendi kafasını kaşırıyor, nene hemen keçinin kafasındaki bitleri görmüş, aklına bir fikir gelmiş. O bitlerden almış, kafasına koymuş. Akşam olunca tekrar eve gitmiş. Büyük oğlunu çağırmış:

— Oğlum, bak hele saçıma. Kafam çok kaşınıyor, demiş.

Büyük oğlan annesinin kafasına bakmış ki bit dolu, hemen oradan uzaklaşmış. Bunu gören gelin hemen neneyi evden kovmuş.

Büyük oğlan:

— Aman anne, sakın gelme bize de bulaşır, demiş. Neneyi evden kovmuş.

Nene oradan ayrılmış küçük oğlunun evine gitmiş. Aynısını küçük oğluna da söylemiş.

— Oğlum hele bak saçıma, kafam çok kaşınıyor, demiş.

Küçük oğlu bitleri görmüş ama diyememiş annesine:

— Anne kafan temiz ama istersen seni gelin yıkasın, demiş.

Gelin hemen su kaynatıp annesini yıkamış. Bunu gören anne çok mutlu olmuş ve küçük oğlunu yanına çağırmış:

— Benim bir küp altınım var, bahçedeki çınar ağacının altında, onu ben ölünce çıkar, senin hakkın o, demiş.

Bir süre sonra nene ölmüş, küçük oğlan çınar ağacının yanına gitmiş ve küpü çıkarmış. Altınları alıp mutlu mesut yaşamış. Büyük oğlan ise o günden sonra fakirleşmiş, elinde ne varsa kaybetmiş, bir lokma ekmeğe muhtaç hale gelmiş (KK- 4).

1.10. Mühür Yüzüğü

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir köyde güzel bir kız varmış. Başka bir köyde de adamın birinde bir mühür yüzüğü varmış. Bu mühür yüzüğü kimde ise ne dilerse olurmuş. Kız bu yüzüğü duymuş, yüzüğü almak için kendince planlar yapmış.

Kız bir gün çeşme başından nazlanarak giderken yüzüğü olan adamı görmüş ve cilve yaparak oğlana kendini beğendirmiş. Oğlan kızı görmüş çok beğenmiş, hemen istemeye gitmiş. Baba kızını vermiş, üç gün üç gece düğün yapmışlar. Kız gelin olarak eve girince gerdek gecesi oğlana:

— Ben erkeğim, kız değilim, demiş.

Oğlan buna inanmamış ama o gece ayrı yatmışlar. Ertesi gün kız erkek gibi davranmış. Bunu gören oğlan yine kızla ayrı yatmış. Kız yüzüğün yerini öğrenmek için gizlice adamı takip etmiş, yüzüğü koyduğu sandığı bulmuş. Anahtarı adamın koynundaymış. Kız gece adam uyuyunca anahtarı gizlice alıp evden kaçmış. Kaçarken de not yazmış:

— Yaz geldim güz giderim,

Oğlan geldim kız giderim.

Gözün çıksın kiraz oğlan,

Mühür yüzüğünü alıp giderim, demiş.

Kız köyden ayrılmış, ne dilediyse olmuş. Sabah adam uyanmış ki ne kız var ne de yüzüğü. Kızın onu oyuna getirdiğini anlamış. Hemen atına binip yola koyulmuş. Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz güz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş, vara vara bir dağa varmış. Koca dağda bir tek ev varmış.

Akşam olunca evi gözlemeye başlamış. Bakmış ki evlendiği kız o evde, yüzük de onda. Oğlan birkaç gün kızı gözetlemiş. Eve giren bir erkek görmeyince karısının kendini aldatmadığını, sadece yüzüğü alıp kaçtığını anlamış. Adam karanlık basınca kızı korkutmaya karar vermiş. İyice karanlık basında evin etrafında değişik sesler çıkararak atını koşturmaya başlamış.

Kız içeriden:

—Kim var orada? İn misin cin misin, diye seslenmiş.

Kocası:

— Mühür yüzüğünü sahibine götürmek için gelen cinleriz. Eğer sabah yüzüğü sahibine teslim etmezsen başına geleceklere hazırlıklı ol, demiş.

Kız korkusundan sabahı zor etmiş. Sabah erkenden düşmüş yola. Kız önde adam arkada bunlar yol alırken kızın önünü haramiler kesmiş. Adam arkadan yetişene kadar kızın üzerinde ne varsa alıp kaçmışlar. Adam kızın yanına gelince kız başından geçenleri anlatmış. Kocası kıza bir şey demeden haramileri takip etmiş. Haramiler bir mağaraya girmiş. Adam gece gizlice mağaraya girip mühür yüzüğünü alıp çıkmış. Haramiler bunu fark edince mühür yüzüğünün sihriyle adam büyük bir deve dönüşmüş. Haramiler devi görünce korkup kaçmış. Haramiler kaçınca hazineleri bu adamda kalmış. Atına dilediği kadar altın yükleyip kıza da yanına alarak evine dönmüş. Kız bir daha eline mühür yüzüğünü almamış. Kocasıyla mutlu mesut yaşamışlar (KK- 4).

1.11. Horozdan Kaçış

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, develer tellal iken pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, bir dede ile nene varmış, bir dağ başında oturlarmış. Bu dede ile nene yalnız başlarına kalırlarmış kimseleri yokmuş. Tek başlarına o kadar sıkılırlarmış ki:

— Biri gelse de bizi buralardan götürse, derlermiş.

Bu dede ile nenenin bir de horozları varmış. Yanlarındaki evde kalırmış. Dede ile nenenin horozdan başka hiçbir şeyi yokmuş.

Bir gün bir adam arkadaşıyla birlikte dolaşırken yolu dağ başına düşmüş. Dağ başında iki ev görmüş, evlerden birinde duman tüter birinde horoz ötermiş.

Adamlardan biri:

— Horoz öten eve mi gidelim duman tüten eve mi gidelim, diye arkadaşına sormuş.

Arkadaşı:

— Duman tüten eve gidelim, demiş.

İki arkadaş duman tüten eve doğru gitmişler. Dede ile nene bunları görünce çok sevinmiş hemen içeri buyur etmişler. Adamlar bu misafirperverlik karşısında hemen azıklarını çıkarıp paylaşmışlar.

Dede ile nene:

— Sizi Allah gönderdi. Bizi bu horozdan kurtarın, demiş.

Meğerse horoz bu dede ile neneyi hapsetmiş, bırakmazmış bir yere gitsinler. İki arkadaş dede ile neneye acıyıp onları köylerine götürmeye ikna olmuş. Hemen hazırlık yapıp horozu eve çağırmışlar, horoz eve girer girmez iki arkadaş horozu yakalayıp bağlamış.

Dede ile nene o kadar sevinmiş ki ayakları yere basmadan köye kadar inmişler. Horoz orda tek başına kalmış, dede ile nene ömürlerinin sonuna kadar bir daha horozu görmemişler, mutlu mesut yaşamışlar (KK- 4).

1.12. Dev Masalı

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, develer tellal iken pireler berber iken ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, bir diyarda bir tane dev yaşarmış. Bu dev bir derenin başında durur o derenin suyunu keser akmasını önler köylüye su bırakmazmış. Köylüler her gece o deve bir çocuk götürürlermiş. Dev çocuğu yedikten sonra suya izin verirmiş.

Günler böyle geçermiş, bir gün iki gün derken köyde artık dev için gidecek çocuk kalmamış. Bunun üzerine köylüler oturup düşünmüşler:

— Biz bu devden kurtulmanın bir yolunu bulmalıyız, diye kendi aralarında tartışmışlar.

O köyün hükümdarı devden o kadar bıkmış ki:

— Kim ki bu devi öldürürse ben ona kızımı veririm, demiş.

Bir genç delikanlı:

— Beni deve götürün, o devden kurtulacağız, köye artık hep su gelecek, demiş.

Genç delikanlıyı devin yanına götürmüşler. Delikanlı ile dev güreşmişler, delikanlı devi bıçaklamış. Dere, bir ay boyunca o devin kanıyla kıpkırmızı akmış.

Köye tekrar su gelmiş hükümdar sözünü tutmuş, kızını o delikanlıya vermiş. Üç gün üç gece düğün yapmışlar. Mutlu mesut yaşamışlar, onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 5).

1.13. Değirmenci

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir köyde değirmenci bir adam varmış. Bu adam sabah değirmenine gider ununu arpasını döver, akşam olup da işi bitince tekrar köye gelirmiş. Değirmenci, değirmeni açarken de eve girerken de besmele çekmezmiş. Değirmencinin karısından başka kimsesi de yokmuş.

Gel zaman git zaman günler böyle geçse dursun bir gün adam değirmeni açtığı anda unların her tarafa dağıldığını arpanın döküldüğünü görmüş. O kadar değirmen dağıtılmış ki ekmek hamuru bile bulmuş. Değirmenci adam önemsememiş ve eve gitmiş bir zaman sonra yine aynı şekilde değirmeni görmüş, bu sefer bir de elbise bulmuş.

Bir gece değirmende gizlice kalıp bunları kimin yaptığını öğrenmek istemiş. O gece değirmende kalmış, gecenin bir yarısı şarkı sesleri ve başka gürültüyle uyanmış. Gizlice köşeden bakmış bir de ne görsün cinler, periler birbirleriyle dans ederlermiş. Perilerden biri elbise giymişmiş. Adam bakmış elbise tanıdık ama ne elbisesi anlamamış. Gece cinler periler yorgunluktan uyuyunca gizlice perinin yanına sokulmuş ve elbisesinden bir parça kesmiş, kesesine koymuş.

Ertesi gün eve varmış eşini çağırmış:

— Yeşil renk elbiseni giyin akşam değirmene gel, demiş.

Kadın denileni yapmış, yeşil elbisesini giyip gelmiş. Adam dün gece perinin elbisesinden kopardığı parçayı çıkarmış, bakmış ki bir de ne görsün eşinin elbisesindeki kesik elinde. Hemen oradan ayrılıp evine gelmiş. Karısının bir peri olduğunu anlamış. Sabah olunca adam karısına:

— Bizim eve ve değirmene cinler, periler gelmiş musallat olmuşlar. Ne yapsak da onlardan kurtulsak, demiş.

Değirmencinin hanımı:

— Benim diyeceklerimi tekrar edersen bir daha cin, peri görmezsin, demiş.

Değirmenci karısı ne demişse tekrar etmiş. Ondan sonra ne karısını ne de başka bir cin, peri görmemiş. Değirmenci artık her gün değirmene gittiğinde, her eve vardığında besmelesiz kapı açmazmış, iş yapmazmış (KK- 5).

1.14. Kervancı

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, zamanın birinde bir dilenci varmış. Bu dilenci kendisine bir lira verilince almış on para verilince almazmış. Bir para alınca da ensemeye bir tokat atın, dermiş. Adam böyle yaşayıp gidermiş.

Bir gün adamın biri on para vermiş. Dilenci almamış, bunu gören adam:

— Neden diye, sormuş.

Adam:

— Bir lira verirsen alırım, on lira verirsen almam. Ayrıca o bir lirayı verince de ensemeye bir tokat atacaksın, demiş.

Bunu duyan adam şaşırılmış ama nedenini de merak etmiş. On lirayı bir lira yapıp dilenciye uzatıvermiş, her bir lira verdiğinde de dilencinin ensesine bir tokat atıvermiş. On lira karşılığında dilencinin ensesine on tokat atmış, sonra dilenciye sormuş:

— Neden on lira değil de bir lira alırsın? Neden tokat istersin ensene, diye sormuş.

Dilenci anlatmaya başlamış:

— Ben evvel zaman da iyi bir bezirgandım. Benim adamlarım vardı, bir sürü deve, at, mal, mülk sahibi idim. Avrupa'ya falan sürekli mal götürürdüm. Mal götürürken çeşitli kervansaraylarda dinlenip öyle devam ederdim yoluma. Bir gün yine bir sefer sırasında Avrupa'ya mal götürürken bir kervansarayda mola verdik. O gün bizden başka küçük bir grup tüccar daha vardı kervansarayda, gece olunca ben adamlarımla birlikte o küçük tüccarın mallarına saldırdık, hepsini kılıçtan geçirdik, mallarına el koyduk. Küçük kervanın sahibinin de gözlerine mil çektirip kör ettim. O sırada kör ettiğim adam bana:

— Senin ölmeni istemem, Allah sana öyle bir felaket versin ki yıllarca sürünesin, diye beddua etti.

Ben ise o bedduaya inanmadım, yoluma devam ettim.

Dedim ki:

— İt ürür kervan yürür.

O gece yola çıktım, bir gün, iki gün derken üçüncü gün kervanıyla birlikte bir ovada konakladım. O gün öyle bir fırtına, yağmur ve dolu oldu ki kervanımdaki herkes öldü, bir ben kaldım. Ben de yola çıkıp köyüme gittim. Köye vardığımda bir de ne göreyim, köyüm de o selden etkilenmiş, ne malım mülküm varsa hepsi sel içinde kalmış, kimse kalmamıştı. Ben o gün Allah'ın bana bir ceza verdiğini anladım, ağgözlülüğümün cezasını çekiyorum. Bu nedenle on lira değil bir lira alırım ve enseme tokat isterim, demiş (KK- 6).

1.15. Bok Böceği

Bir varmış bir yokmuş, bir gün bir gemide insanlar yolculuk ederken deniz dalgalanmış ve dalgalarıyla gemiyi sağa sola sarsmaya başlamış. Yolcuların hepsi korkudan dua etmeye başlamış.

— Allah'ım ne olur yardım et. Bu gemiyi batırma, diye dua ederlerken adamın biri o sırada geminin bir kenarında dua etmeden olanları seyre dalmış. Bunu görenlerden biri:

— Hemşerim bak gemi alabora olacak, biz dua ediyoruz sende et, belki senin duan kabul olur, demiş.

Hiçbir şey yapmayan adamı görünce:

— Sen neden dua etmezsin, diye sormuşlar.

Adam:

— Ben eskiden tüccar idim. Köyleri gezerdim hayvan alır hayvan satardım. Bir gün bir köye gittim, çeşme başında soluklanıp yemeğimi yiyeceğim sırada hayvan gübresini gördüm. Elimdeki sopayla onu eşeledim, onun içinden gübre böceği çıktı. Kendi kendime, Allah'ım sen bu hayvanı yarattın, neden bu gübre içinde buna rızık verdin, başka yerden de verebilirdin dedim. Yemeğimi yedikten sonra yoluma devam ettim. Aradan zaman geçti bir gün ben hastalandım, vücudumda kabarcıklar oluşmaya başladı. Her kime gittimse bir çözüm bulamadım. En son uzak bir köyde yaşlı bir adam var, onun yanına gittim. Yaşlı adam beni görünce hastalığıma baktı ve dedi ki; sen gidip dağlarda hayvan gübresi bulacaksın, o hayvan gübresinin içinde kara böcekler var onları toplayacaksın, onları toplayıp bir kazana koyacaksın. Kazanda kaynatıp bir güzel o suyla banyo yapacaksın, sonra iyileşirsin, dedi. Ben de hemen o yaşlı adamın dediklerini yaptım, hastalıktan kurtuldum. O yüzden ben Allah'ın işine karışmam. Bir kere karıştım başıma bunlar geldi, o ne derse o olur, ben bir daha Allah'ın işine karışmam, demiş (KK- 6).

1.16. Hacdan Dönen Adam

Zengin bir adam varmış, adam o kadar zengin ki emrinde hizmetçi, uşak hepsi varmış. Adam bir gün hacca gitmiş, eskiden hacca gitmek gelmek altı ay sürermiş. Hac görevini yaptıktan sonra geri dönmüş. Tabi yolda bunu hizmetçileri falan karşılamış.

Adam:

— Evde ne var ne yok, var mı sıkıntı?

Hizmetçi:

— Beyim köpek öldü, demiş.

Adam:

— Köpek niye öldü diye, sormuş.

Hizmetçi:

— Büyük deve mezara taş çekerken beli kırıldı, öldü. Köpek devenin kemiğini yerken bir tanesi boğazında kaldı, öldü, demiş.

Adam sormuş:

— Deve neden mezara taş çekti?

Hizmetçi:

— Annen öldü de ondan, demiş.

Adam:

— Annem ne zaman öldü?

Hizmetçi:

— Baban öldükten bir ay sonra öldü, onun ölümüne dayanamadı, demiş.

Adam aldığı haberler karşısında yıkılmış kalmış (KK- 6).

1.17. Üç Altın, Üç Nasihat

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir adam varmış. Bu adam çalışmak için gurbete gitmiş. Gurbette çalışmaya başlamış, ilk gününde üç altın kazanmış, kalmak için o gece konak evine varmış. Konak evinin sahibi hoş geldin faslından sonra ne kadar kazandın, diye sormuş. Adam durumu anlatmış.

— Bugün üç altın kazandım, demiş.

Konak sahibi:

— İstersen sana bir nasihat vereyim ama bir altınını alırım, demiş.

Adam merak etmiş:

— Tamam, demiş bir altınını konak sahibine vermiş ve dinlemeye koyulmuş.

Konak sahibi:

— Paran olunca senle dost olan adamlardan borç para alma, demiş.

Biraz daha muhabbet ettikten sonra konak sahibi adamdan ikinci altını da istemiş.

— Bir nasihat daha anlatırım, demiş.

Bunu duyan adam meraklanmış, ikinci altını da adama vermiş.

Konak sahibi:

— Aynı evde kalsan da kimseye sırrını verme, demiş.

Yine muhabbetten sonra konak sahibi:

— Bir nasihat daha ister misin, diye sormuş.

Bunu duyan adam, hemen kabul etmiş ve altını vermiş.

Konak sahibi:

— Evinde en çok kimi misafir edersen ona çok güvenme, demiş.

Adam nasihatleri dinlemiş fakat altınların hepsini de vermek zorunda kalmış. Aradan yıllar geçmiş bu adam iyice zengin olup evlenmiş ve her gün evine jandarmaları misafir etmiş. Bir gün konak sahibinin söyledikleri aklına gelmiş ve bu üç nasihati uygulamak için aklına bir fikir gelmiş. İlk önce bir arkadaşından borç para almış. Sonra da kasaptan bir koyun kestirip derisiyle birlikte kefenlemiş eve getirmiş, salonun ortasına bırakmış.

Eşine:

— Bir adamla kavga ettim, öldürdüm. Bana yardım et, bunu gömelim ormana, demiş. Kadın kabul etmiş ve birlikte gidip o kefenlenen koyunu ormana gömmüşler. Aradan biraz zaman geçmiş bir gün adam karısıyla kavgaya tutuşmuş ve karısına kötü sözler söylemiş. Bunun üzerine karısı hemen evden ayrılmış ve köyün ileri gelenlerine gidip kocasının bir adam öldürdüğünü söylemiş. Jandarmaya haber verilmiş, jandarma ekipleri hemen adamın evine gelmiş. Evin önüne jandarma gelince adam hemen kapıya çıkmış, jandarma hemen ellerine kelepçe takmış. Koyunun gömüldüğü yere doğru giderlerken borç aldığı adam yolunu kesmiş, hemen parasını istemiş. Koyunun gömülü olduğu yeri açınca kefenin içinde koyun olduğunu görmüşler. Bunu neden yaptığını adama sormuşlar. Adam bunun üzerine:

— Ben uzun zaman önce bir yerde çalıştım, orada adam bana üç nasihat verdi. Bende o nasihati denemek için böyle bir şey yaptım. İlk zor durumda eşim beni hemen jandarmaya şikâyet etti, ilk nasihat aynı evde kalsan da kimseye sırrını verme, demişti. İkinci olarak yeni dost olandan borç alma, demişti. Kapımda benden borcunu isteyen ilk o oldu. Diğeri de evinde en çok kimi misafir edersen ona çok güvenme idi, en çok evime jandarmalar gelirdi ilk kelepçeyi elime onlar taktı, demiş.

Adamın birisini öldürmediği anlaşılınca kelepçeleri çözülmüş. Adam karısını boşamış, o diyarı terk edip gitmiş. Başka bir memlekette düzenini kurup yaşamını sürdürmüş (KK- 6).

1.18. Emanetçi

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, eskiden insanlar hacca giderken yol süreleri uzun olduğu için altınlarını, değerli eşyalarını yaşlı bir adama emanet ederlermiş. Bu emanetçi altınları alır kişi hacca gidip geldikten sonra altınlarını geri verirmiş. Emanetçi ihtiyar bazı kişilerin altınlarını kendine alır, geri vermezmiş.

Bir gün adamın biri hacdan dönmüş ve emanetçinin yanına gidip kırk altınını geri istemiş. Emanetçi adama:

— Altının kalmadı, eridi, demiş.

Adamın altınlarını vermemiş, yollamış. Adam çare yok, geri evine doğru tam giderken yolda bir kadın ile çocuğu bu adamı görmüş. Adamın düşünceli olduğunu gören kadın hemen derdini sormuş.

Adam derdini anlatmış emanetçi ihtiyarın altınlarını aldığını, geri vermediğini söylemiş. Kadın adamın durumuna üzülmüş:

— Hemen gel, altınlarını geri alalım. Sen kapının önünde dur, ben içerden altınları alınca öksüreceğim. Sen içeri gir altınlarını al, demiş.

Kadın emanetçi ihtiyarın yanına girince elindeki çantasını açmış:

— Emanetçi al bunları, kocam hacca gidecek, demiş.

Hacı baba altınları görünce ağzının suyu akmış ve hemen diğer altınların da çantaya koyup yanına almış, tam o sırada kadın öksürmüştü. Adam hemen içeri girmiş.

Kadın:

— Benim kocam geldi, altınları geri ver, demiş.

O kargaşada emanetçi ihtiyar altınları karıştırmış ve kadın çantanın hepsini ihtiyarın elinden almış. Emanetçi bu olaydan sonra kimsenin altınını emanet almamış. Diğer adam altınlarına kavuşunca çok mutlu olmuş, kadına teşekkür edip evinin yolunu tutmuş (KK- 6).

1.19. Uykusuz Padişah

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir diyarda bir padişah varmış. Bu padişahı hiç uyku tutmazmış. Padişah o kadar uykusuz kalırmış ki uykusuzluktan her gece sabaha kadar sarayın etrafında dolaşmış. Bir gün padişah bu dertten o kadar ıstırap duymuş ki vezirlerini yanına çağırılmış.

— Ben uykusuzum, bu derdime bir çare bulun, demiş.

Vezirler ülkenin dört bir yanına dağılmışlar padişahın uykusuz kalmasına bir çare aramışlar, sonunda bir yaşlı kadın:

— Ben padişahın derdinin çözümünü biliyorum. Padişah, dertsiz bir adamın gömleğini giyerse o zaman uykusu gelir, uyur demiş.

Vezirler hemen yol alıp padişahın huzuruna gitmişler:

— Padişahım, dertsiz bir adamın gömleğini giyerseniz o zaman rahat bir şekilde uyursunuz, demişler.

Padişah ferman çıkarmış, diyarda dertsiz adam aramaya başlanmış. Ülkede dertsiz bir adam bulamamışlar. En son artık aramaktan vazgeçmek üzere iken bir derenin kenarında çoban görmüşler, padişahın adamları hemen yanına varmış:

— Derdin sıkıntın var mı, diye sormuşlar.

Çoban:

— Benim derdim tasam yok. Ben garip bir çobanım, hayvanlarımı otlatırım, eşim getirir yemeğimi yerim, aşım önümde yaşarım, demiş.

Adamlar hemen padişahın uykusuzluk çektiğini, dertsiz bir adamın gömleği gerektiğini, onu giyince uyuyacağını anlatmışlar çobana.

Çoban:

— Benim ne derdim ne sıkıntım ne de bir gömleğim var, demiş.

Adamlar hemen kalkıp padişaha varmışlar olanı biteni padişaha anlatmışlar. Padişah olanları dinleyince kendi uykusuzluğunu bırakıp önce herkesin derdine çözüm bulmak için çalışmış. Ülkede dertli, sıkıntılı kimse kalmayınca da uyumaya başlamış. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 7).

1.20. Ali ile Fatma

Geçmiş zamanın birinde padişah, kızı Fatma'yı Ali diye biriyle evlendirmiş. Fatma, Ali'ye iyi davranmaz, soğuk bakarmış. Ali bir gün bu meramını padişaha anlatmış. Padişah kızı Fatma'yı yanına çağırmış:

— Kızım Fatma, neden Ali'ye böyle davranıyorsun? Sakın Ali'ye kötü davranma, Ali sıradan birisi değil. Böyle devam edersen seni evlatlıktan reddederim. Her şey Ali'ye malum olur unutma, demiş.

Bunun üzerine padişahın kızı Fatma akşam olunca düşünmüş:

— Babam bu Ali'yi bu kadar övdü, acaba bu Ali gerçekten bu kadar övülecek biri mi? Ben buna bir soru sorayım da imtihan edeyim, demiş.

Akşam olunca Ali'ye:

— Ali, bina direkler üstünde duruyor, ağaçlar kökleri üzerinde duruyor. Bu gök ne üstünde duruyor, diye sormuş.

Ali:

— Fatma, senin bu soruna cevabımı yarın akşam vereyim, demiş.

Sabah olunca Ali:

— Haydi Fatma, beraber birkaç köy gezelim, demiş.

Ali ile Fatma beraber atlarına binip yola çıkmışlar, az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmişler, bir ormanın içinden geçerken Ali önde Fatma arkada giderlerken Fatma arkasında kocaman dişleri olan bir hayvan görmüş. Korkudan hemen atını dört nala sürerek Ali'nin yanına gitmiş. Ali'ye:

— Ali arkamızdan kocaman bir hayvan geliyor, bu hayvan bizi yiyecek, demiş.

Ali:

— Fatma korkma, bu hayvan bize bir şey yapmaz, yoluna devam et, demiş.

Ali ile Fatma yollarına devam etmişler, vahşi hayvan da arkalarından takip etmiş, bir köye varmışlar. Bu köyde herkes sırayla gelen yabancıları misafir edermiş. Sıra o gün bir gariban adamdaymış. Bu fakir adam karısı ve iki yaşındaki kızı ile yaşarmış. Köyün ileri gelenleri bu fakir adam misafire bakamaz başka birine sıra geçsin diye aralarında konuşurken Ali:

— Olmaz sıra kimde ise bizi o misafir etsin, demiş.

Akşam olunca o fakir adamın evine misafir olarak gelmişler. Akşam yemekten sonra herkes yataklarına çekilmiş, uyumuş.

Ev sahibi karısına:

— Gelen misafirlere baktık ama dışarıda hayvanları kaldı, onlara da bakalım. Allah bize günahını yazmasın, demiş.

Hanımına:

— Git Ali'ye sor, dışarıdaki hayvanlar ne yerse onu verelim, karınları doysun, demiş.

Hanımı Ali'ye gidip sormuş:

— Bu dışarıdaki hayvanlarınız ne yer? Ne ile besleyeyim, demiş.

Ali:

— Atlar saman yer, diğer hayvan da iki yaşında çocuk yer, demiş.

Bunun üzerine köylünün hanımı eşine gidip olanı biteni anlatmış. Adam durum böyleyken böyle demiş.

Ev sahibi mecburen:

— Çare yok, onlar misafir. Ne yerse o hayvanlara onu vereceğiz, demiş.

Atlara saman verdikten sonra iki yaşındaki kızlarını götürüp diğer hayvana vermişler, hayvan tek hamlede çocuğu yutmuş.

Fatma bu durumu görünce Ali'ye:

— Sakın bana yaklaşma, benim yanımda yatma. Garibanın iki yaşındaki kızını bir hayvana yem ettin, demiş.

Gece böyle olunca hepsi uyumuş, sabah olunca ev halkı misafirleri yolcu etmek için kalkmış. Ali tam yola çıkarken hayvana bir işaret vermiş, hayvan ağzını açıp çocuğu çıkarmış. Çocuğa hiçbir şey olmamış. Fatma bu durumu görünce hemen Ali'nin ayaklarına kapanmış:

— Sen kerametliymişsin, ben bilemedim. Babam bunu bildiğinden beni sana vermiş, beni affet, demiş.

Ali, karısını affetmiş. Köylerine dönüp mutlu mesut yaşamışlar (KK- 8).

1.21. Aslan, Tilki, Keçi, Boğa

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir ormanda bir aslan bir tilki bir keçi bir de boğa arkadaş olmuş, beraber gezerlermiş. Bu dört arkadaş beraber gezerken birden karınları acıkmış, avlanmaya karar vermişler. Ormanda ilerlerken bir geyik görmüşler ve geyiği avlamışlar.

Geyiği avladıktan sonra yemek için aslan geyiği tek hamlede dört parçaya bölmüş, herkese bir pay dağıtmış. Aslan hemen payını yemiş, bakmış tilki, boğa ve keçi yemeğe başlamamış. Aslan hemen pençesini sallamış, keçinin önündeki parçayı yemiş. Sonrasında boğanın önündekini de yemiş. Tam tilkinin önündekini yemek için pençe atmış ki tilki:

— Aslan kardeş, eti dört parçaya böldün. Hani sen payını yedin, arkadaşların payını da yedin, ben benim payımı vermem, demiş.

Bunun üzerine aslan hemen kabarmış tilkiye:

— Bu ormanın kralı benim, ben ne dersem o olur, demiş.

Aslan pençesini tilkiye vurmuş, tilkiyi öldürmüş, tilkinin payını da yemiş.

Boğa ile keçi kafa kafaya verip:

— Sen sen ol, akranlarınla arkadaş ol, demişler.

Dört hayvanın arkadaşlığı orada sona ermiş (KK- 8).

1.22. Kavrulmuş Buğday

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, zamanın birinde bir padişah varmış. Bu padişahın on tane oğlu varmış, oğullarından birini kendisine vezir seçmek istemiş. Padişah vezir seçmek için oğullarını bir sınav ile sınavacakmış. Oğullarını yanına çağırması:

— Ey oğullarım! Hepinize bir avuç buğday vereceğim, kim ki buğdayı bir ay içinde yeşertirse o benim vezirim olacak, demiş.

Bütün oğullarına bir avuç buğday vermiş ve hepsini göndermiş. Aradan bir ay kadar bir süre geçmiş oğullarının hepsini yanına çağırması, bakmış oğullarından dokuz tanesi buğdayı yeşertmiş ama bir tanesi ağlayıp dururmuş, elindeki buğday da yeşermemiş. Bunu gören padişah sormuş:

— Neden ağlayıp duruyorsun? Ne oldu, demiş.

Küçük oğlu:

— Ben ne denedimse olmadı, herkesin buğdayı yeşerdi benim buğdayım yeşermedi. Ne ettimse olmadı, gübre verdim, suladım yine de yeşermedi, demiş.

Bunun üzerine padişah küçük oğlunun gözlerinin yaşını silerek:

— Asıl yarışmayı sen kazandın. Herkese verdiğim buğday kavrulmuş buğdaydı, yeşermezdi. Herkes değiştirip yeni buğday koymuş, sen ise dürüst kaldın ki buğday yeşermedi. O yüzden vezirim sensin, demiş.

Küçük oğlunu kendine vezir yapan padişah adaletli bir şekilde ülkeyi yönetmeye devam etmiş (KK- 8).

1.23. Tepegöz

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, ormanın derinliklerinde Tepegöz diye bir dev yaşarmış. Bu devin bir gözü varmış, o gözü de alnının ortasındaymış. Köylüler, herkes ondan çok korkar ve çekinirlermiş. Bu nedenle de kimse yanına yaklaşmazmış. Bu Tepegöz insan eti ile beslenir, insanları yiyerek yaşamını sürdürürmüş.

Bir gün kendi köylerinden ayrılarak gurbete giden iki arkadaşın yolu bu ormana düşmüş, ormandan geçerken gece olmuş, dinlenmek için bir yer aramışlar ormanın ortasında bir ışık görünce hemen oraya doğru

yönelmişler. Kapıyı çalınca Tepegöz kapıyı açmış ve iki arkadaşı içeri almış. İki arkadaş Tepegözü görünce korkmuşlar ama çaresiz içeri girmişler. Tepegöz konukları içeri girince hemen kapının arkasına kocaman bir taş koyarak kapıyı açmalarını engellemiş. İki arkadaş anlamış ki Tepegöz onları yiyecek. Hemen kendi aralarında plan yapıp kurtulmak için çare aramışlar.

Çare ararken küçük olanın aklına ocağın orada duran demir gelmiş. Demiri Tepegöz görmeden hemen ateşin içine sokuvermiş. Tepegöz bu iki arkadaş yemek için harekete geçmiş ve yakalamak için bir hamle yapmış, birini yakalamış tam bu sırada diğer arkadaş ateşin içinden demiri alıp Tepegözün gözüne sokmuş. Tepegöz kör olmuş, hiçbir şey göremiyormuş. Kör halde evin içinde iki arkadaş kovalamaya başlamış. Küçük olan arkadaşına taşı işaret etmiş. İkisi de taşın yanlarına saklanmış. Tepegöz iki arkadaş yakalamak için taşı kaldırıncaya bunlar oradan kaçmış. Bir daha bilmedikleri hiçbir eve gitmemişler (KK- 9).

1.24. Azrail ile Pazarlık

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, adamın biri köyünden yola çıkmış. Az gitmiş uz gitmiş yolda biriyle karşılaşmış, bu kişiyle arkadaş olmuşlar. Beraber yola koyulmuşlar. Bir hayli yol alıp bir köye varmışlar, köyde nenenin biri bu iki arkadaş görünce birden huysuzlanmış tam köyden ayrılırken nene ölmüş.

Bu iki arkadaş yollarına devam etmişler az gitmişler uz gitmişler bir başka köye varmışlar. Bu köyde de bir dede ile karşılaşmışlar, dede bunları yemeğe çağırmış, misafir etmek istemiş. İki arkadaş misafir olduktan sonra oradan ayrılırken dede birden ölmüş. Adam buna çok şaşırması yanındakine:

— Sen kimsin? Seninle kime gitsek ölüyor, bu nasıl iş, demiş.

Diğeri:

— Ben Azrail'im. Can alırım, o ikisinin de canını ben aldım, demiş.

Adam:

— Peki söyle bakalım Azrail kardeş, benim sıram ne zaman gelecek? Ben ne zaman öleceğim, demiş.

Azrail:

— Sen bekar kaldığın sürece senin canını almayacağım. Ne zaman ki evlenirsin düğün gecesi canını alacağım, demiş ve Azrail oradan ayrılmış.

Adam bu sözlerden sonra köyüne doğru yol almış, köyüne varmış. Aradan uzun bir zaman geçmiş. Adamın annesi, babası, kız kardeşi adama evlen diye baskı yapmaya başlamışlar ama adam bir türlü evlenmek istemezmiş. En sonunda baskılara dayanamayarak:

— Evlenirim ama Azrail geldi, bana evlenirsen canını alırım dedi. Eğer siz benim yerime canınızı verirsiniz ben de evlenirim, demiş.

Bunu duyan annesi, babası ve kız kardeşi düşünüp taşınmış sonunda kabul etmişler. Aradan zaman geçmiş bir kız bulmuşlar, kız güzel mi güzel ahu gözlü bir ceylan gibiymiş. Düğün günü gelip çatmış adam evlenmiş. Düğün gecesinin sonunda Azrail kapıya gelmiş:

— Seninle bir anlaşma yapmıştık, sen evlenince canını alacağım diye söylemiştim.

Adam:

— Haklısın Azrail kardeş ama benim yerime canını annem, babam, kız kardeşim verecek. Sen burada dur, ben onlara haber verip geleyim, demiş.

Azrail kabul etmiş adam hemen annesine, babasına ve kız kardeşine gitmiş. Azrail'in geldiğini, can istediğini söylemiş. Annesi, babası ve kız kardeşi hemen caymışlar:

— Biz canımızı vermeyiz, demişler.

Adam şaşırmış:

— Hani bana söz verdiniz, evlen biz canımızı veririz dediniz, şimdi neden böyle yapıyorsunuz, demiş.

Çaresiz evine geri dönmüş. Son bir çare duvağını bile kaldırmadığı karısına durumu anlatmış.

Karısı:

— Canımı seve seve veririm, demiş.

Azrail bunu görünce kıza:

— Senin kırk yılın kalmıştı, kırk yılda ben veriyorum, seksen yıl yaşayın, demiş.

Azrail adamın da karısının da canını almamış. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 10).

1.25. Sihirli Fasulye

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde, bir ailenin bir çocuğu varmış. Bu aile birbirlerini ve çocuğu çok severmiş. Küçük çocuk bir gün bir fasulye tanesi bulmuş, onu eve getirmiş. Fasulye meğerse sihirli fasulyeymiş. Fasulyeyi nereye dikelim diye düşünüp taşınmışlar, en sonunda pencerenin dibine dikmeye karar vermişler.

Küçük çocuk fasulyeyi pencerenin dibine dikivermiş. Sabah kalkınca aile bir de ne görsün o fasulye kocaman bir ağaç oluvermiş. Birden küçük çocuk korkmuş aile de korkmuş, küçük çocuk babasına:

— Fasulyeyi keselim, demiş.

Babası fasulyeyi kesmek için tam baltayı hazırladığı sırada birden içine bir hüznün ve korku çökmüş, fasulyeyi kesmekten vazgeçmiş. Hemen ailesini toplayıp o diyardan ayrılmak için yola çıkmış. Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş. Küçük çocuk arkasına bir bakmış ki ne görsün bir kara bir beyaz heybetli bir bulut sanki arkalarından onları takip edermiş. Hemen annesine babasına seslenmiş:

— Anne, baba ben gelemiyorum. Arkamızda heybetli bir kara bulut, bir ak bulut var, bizi takip ediyor, demiş.

Baba arkasını dönünce iki bulutu görmüş ve korkmuş. Hızlanmışlar küçük çocuk bir an durup ak bulut ve kara buluta:

— Ak bulut, kara bulut çıksana yolumdan, demiş.

Bulut:

— Düştüm yoldan aşağı tutsana kollarımdan, demiş.

Az gitmiş uz gitmişler bulutlar takip ede dursun, baba ile anne bir yerde mola verdiklerinde kara bulut çocuğa seslenmiş:

— Ey çocuk! Bilmediğin işe bulaşma sakın, babana kes deme, annene de kes deme, yapamayacağın işi annene deme, demiş oradan ayrılmış.

Anne, baba dinlendikten sonra yolarına devam etmişler, çocuk korkusundan annesine, babasına bulutların söylediklerini söylememiş. Biraz daha yol aldıktan sonra ak bulup çocuğun önüne inip içine almış. Annesi, babası dönüp çocuğa baktıklarında görememişler. Onlar çocuğu araya dursunlar biz haber verelim çocuktan. Ak bulut bu çocuğu alıp geri evlerine götürmüş. Fasulyenin üstüne koymuş.

Ak bulut:

—Bundan sonra bu fasulyenin korunması senden. Eğer fasulyenin başına bir iş gelirse kara bulut seni bulup cezanı keser, demiş.

Çocuk şaşkınlıktan ne diyeceğini bilememiş. Fasulye o kadar büyümüş ki artık çocuk aşağıda sadece bulut görüyormuş. Yeryüzünü göremeyen çocuk fasulyeye tırmanmaya başlamış. Akşama kadar tırmanmış tam yorgunluktan düşeceği sırada bir kapı açılmış. Çocuk kapıyı açmış ki periler diyarı. Bu çocuk orada yıllar geçirmiş, genç bir delikanlı olunca periler padişahının huzuruna çıkmış:

— Padişahım, izin verirsiniz ben yeryüzüne dönmek istiyorum. Annem ile babam beni çok merak etmiştir. Gidip onları bulayım, hasretlerini gidereyim, demiş.

Periler padişahı:

— Tabi oğlum gidebilirsin ama sana bir toz vereceğim. Fasulyeden yere iner inmez bu tozu fasulyenin altına dök. Bu toz fasulyeyi kurutur, böylece ondan kurtulmuş olursun fakat bir daha bizi göremezsin, demiş.

Oğlan:

— Sağ olun padişahım, ben sizi özlerim tabi ama annem ile babamdan ayrılmak istemem, demiş.

Oğlan tam fasulyeye sarılmış aşağı doğru inerken peri padişahının kızı bunun arkasından ona sarılmış. İkisi beraber yer yüzüne inmiş. Peri padişahının verdiği tozu fasulyenin altına dökmüş. Fasulye hemen solup dökülmeye başlamış. Oğlan eve girmiş ortalığı toparlamış, peri kızını içeri almış.

Kız:

— Şimdi annenle babanı nasıl bulacağız?

Oğlan:

—Gittiğimiz yola düşelim, ben onlarla bir yere kadar gitmiştim. Belki beni kaybettikleri yere yakın bir yerlerde yaşıyorlardır, demiş.

Peri kızı ile oğlan yola düşmüşler bir hayli yol aldıktan sonra sık bir ormana varmışlar. Peri kızı:

— Ormanda karşına ne çıkarsa ben de sizdenim de gerisini ben hallederim, demiş.

Meğer o ormanda periler yaşarmış. Ormana girince periler hemen oğlanın etrafını sarmışlar.

Oğlan:

— Ben de sizdenim, demiş.

Oğlanın arkasından peri kızını gören orman perileri hemen gözden kaybolmuşlar. Ormandan çıkınca bir ev görüp oraya doğru gitmişler. Kapıyı çalıp beklemişler. Kapıyı oğlanın babası açmış. Tabi yıllar içinde kaybettikleri çocuk bir delikanlıya döndüğü için onu tanımamış. Oğlan kendini tanıtmış. Annesi ile babasıyla hasret giderip peri kızını gelinleri diye tanıştırmış. Sabah olunca aynı yolla evlerine varmışlar. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 11).

1.26. Maskeli Atlı

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, şehrin birinde birisi akşam olunca evlerin kapısını çalar kapıyı açan kişinin kafasını keser, yoluna devam edermiş. Bir akşam evinde oturan bir adamın kapısı çalınmış. Adam kapıyı açmak için kapıya yönelince karısı:

— Bey, kapıyı böyle açma. Üstünü başını giy, silahını al da öyle kapıyı aç, demiş.

Hanımına kulak veren adam hemen üstünü başını giyip silahını kuşanmış, kapıyı öyle açmış. Kapıyı açınca karşısında atın üstünde maskeli birisi ve yanında bir at görmüş. Adam karşısında atın üstünde maskeli birini görünce:

— Kimsin nesin?

Atın üstündeki:

— Kim olduğumu ne yapacaksın ata bin gidelim, demiş.

Adam:

— Niye, diye sorunca:

— Zengin olmak istemez misin? Sen zengin olacaksın, ben de intikamımı alacağım, demiş.

Bunu duyan adam hem zengin olmanın hayali hem de merak ve korku ile diğer ata binip maskeli kişinin peşinden yola koyulmuş. Az gitmiş uz gitmişler kapısız bir kalenin önüne gelmişler. Kalenin önüne gelince atlarından inmişler.

Adam:

— Biz niye buraya geldik? Burada ne işimiz var, demiş.

Maskeli:

— Ben intikam alacağım, sen de zengin olacaksın ama beni iyi dinle, ben şimdi bu kapısız kaleye gireceğim. İçeri girdikten sonra üç kere bağıracağım eğer üç kere sesimi duyarsan sende gir kaleye ama eğer iki kere ya da bir kere sesimi duyarsan kendi atını bırak benim atıma bin buradan uzaklaş, demiş.

Bu sözleri duyan adam önce şaşırılmış ama elden ne çare gelir tamam deyip maskeli kişinin kaleye çıkmasını beklemiş. Maskeli, cebinden demir uzun çubuklar çıkarıp kalenin duvarlarına saplamaya başlamış ve onların üstüne basarak kaleye tırmanmış. Kelenin açık penceresine kadar tırmanıp içeri girmiş. Adam aşağıda sabırsız bir şekilde beklemeye başlamış. Az sonra içeriden üç kere bağırma sesi duymuş, bunu duyan aşağıdaki adamın içi rahatlamış:

— Demek ki bende kaleye gireceğim, demiş.

Adam hemen kaleye tırmanmaya başlamış, içeri girmiş. İçeride maskeli olan kişi maskesini çıkarmış, aslından bir kadınmış. Kadının yanında bir kralın ölüsü yatmaktaymış.

Kadın:

— Benim kocamı, annemi, babamı, bu adam öldürdü. Ben bu kraldan yıllardır intikam almak için kapı kapı gezip bir yardımcı arıyordum fakat kimin kapısını çalsam hazırlıksız, korkak kişilerle karşılaşıyordum. Bu nedenle de onların kafasını kesip yoluma devam ediyordum, ta ki dün senin evine gelene kadar. Sen kapını açtın ama üstünde silahın, kuşağın, kılıcın hepsi vardı. O yüzden senden yardım istedim, burada ne kadar altın, gümüş, elmas varsa al senin olsun. Ben intikamımı aldım, demiş.

Adam bu sözlerden sonra odada bulunan altınları toplayıp kadına teşekkür etmiş. Evine dönmüş, karısı ile mutlu mesut yaşamışlar. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 12).

2. Arhavi'den Derlenen Masallar

2.1. Kuma

Bir varmış bir yokmuş, evvel zamanlarda bir adam annesi ile karısına olmayan eziyetleri yaparmış. Annesi gelininden hiç memnun olmadığı için oğlunun aklına girerek kendi istediği bir kızı gelin getirmiş. Üzerine ikinci kadın geldiği için adamın ilk hanımı iyice kocasından soğumuş. Hem yeni gelen kadın hem de kayınvalidesi her gün işkence etmeye devam etmiş. Yeni gelen kadın ilk eşinden olan çocuğunun yüzünü yaralayınca adam ilk hanımını ve ondan olan çocukları evden kovmuş.

İlk hanımı evden ayrılınca ikinci gelen hanıma kalmış bütün işler. Adam ilk hanımından yapmasını beklediği işleri ikinci hanımına yaptıramaz olmuş.

Adamın annesi:

—Gelin kızım kalk şu işi gör. Bu işi şöyle yap, demeye başlayınca:

— Beni ilk gelinin gibi itaatkâr zannetme. Senin devrin bitti. Ben ne dersem o işi sen göreceksin, yoksa sana bu evde huzur yok, demiş.

Kadın koşarak oğluna gitmiş:

—Oğlum etme eyleme bana ilk gelinimi geri getir.

Adam:

— Anne onu beğenmeyerek bu ikinci hanımı almamı sen istedin. Sen istedin diye ben de ikinci kere evlenerek ilk karımı evden kovdum. Onunla çocuklarımdan da oldum. Sen sebep oldun, şimdi de çekiyoruz, demiş.

Aylar yılları kovalamış adamın annesi hasta düşmüş. Hasta düşünce adamın ikinci eşi:

— Ben annene bakmak zorunda değilim. Nereye bırakırsan bırak, bunu evimde istemiyorum demiş.

Adam düşünmüş taşınmış en sonunda annesini evden kovmuş. Kendi oğlu tarafından evden kovulunca ilk gelinine yaptığı eziyetler aklına gelmiş. Yaşı hayli ilerleyen kadın bir müddet sokaklarda yürüyünce bitkin düşmüş. O memleketin fakirlerine özel yapılan hana götürmüşler. Handa bulunan doktor yaşlı kadının tedavisini yapmış. Kadın birkaç gün sonra kendine gelince doktoru yüzündeki yara izinden tanımış. Bu doktor ilk gelininden olan torunuymuş. Hani ikinci gelini tarafından yüzü yaralanan çocuk. Kadın çocuğu tanıyınca ona olanı biteni anlatmış. Doktor torunu, yaşlı kadını alıp eve götürmüş. Bir müddet sonra da vefat etmiş. Annesinin vefat haberini alan adam doğruca doktorun yanına gitmiş. O da doktorun yüzünden onun kendi oğlu olduğunu anlamış. Oğluna yaptığı işten pişman olduğunu anlatmış fakat oğlu onu affetmemiş.

Zaman geçmiş bu doktor o memleketin en ünlü doktoru olmuş. Ünü her tarafa yayılınca babasının ikinci hanımına da bu haber ulaşmış. Kocasını ikna ederek doktora muayene olmaya gitmiş. Kadının amacı kendini acındırarak üvey oğlundan para almakmış. Doktor durumu anlayınca:

—Sana yardım ederim ama her gün meydanda bulunan tuvaletleri temizlersen, demiş.

Kadın oğlanın ondan intikam almak istediğini anlayınca hiçbir işin karşılıksız kalmayacağını, kötülük edenin kötülük bulacağını zorda olsa kavramış (KK- 13).

2.2. Keloğlan

Bir varmış bir yokmuş, bir Keloğlan ile abisi varmış. Abisi oturur, Keloğlan her işi görürmüş. Evlilik zamanı gelen Keloğlan abisine:

—Abi, münasip bir kız bulda beni evlendir, demiş.

Abisi:

—Seni bu kel halinle kim alır, demiş.

Abisinin bu sözüne çok içerleyen Keloğlan sabah olunca bir bohça ile evden ayrılmış. Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş altı ay bir güz gitmiş bir köye varmış. Köyde ağanın tellalı sokaklarda bağırıyormuş:

— Yarın ağanın kızı kendine eş seçecek. Kim ki aklına ve bileğine güveniyorsa sabah sıraya girsin.

Keloğlan gece bir yerde konaklamış. Sabah olunca sarayın önünde bulunan delikanlıların arasında sıraya girmiş. Diğer gençler Keloğlan'ı görünce kendi şanslarının daha yüksek olduğunu düşünürler bir bir saraya delikanlılar alınmaya başlanmış. Her giren üzgün ve bitkin bir şekilde içerden çıkıyormuş. Sıra Keloğlan'a gelmiş.

Ağanın veziri:

— Bir bilmece soracağım bilersen hanım kız ile bilek güreşine gireceksin yenersen hanım kız seninle evlenecek, demiş.

Keloğlan:

—Ben hazırım, siz buyurun sorunuzu sorun, demiş.

Vezir:

—İçi ateş dışı taş, yarı kuru yarı yaş olan nedir?

Keloğlan biraz kel kafasını kaşımış, düşünmüş taşınmış ve cevap vermiş:

—Bunun cevabı olsa olsa dünya olur, demiş.

Vezir Keloğlan'dan hiç böyle bir cevap beklemediği için afallamış. Gitmiş ağasına haber vermiş:

— Ağam, bir Keloğlan sizin dediğiniz bilmeceyi doğru bildi. Şimdi ne yapalım?

Ağa:

— Sen kızıma söyle bu oğlanla bilek güreşine tutuşsun nasıl olsa yener, sen dert etme, demiş.

Vezir gidip ağanın kızını çağırmış. Keloğlanla kız bilek güreşine tutuşmuş, saatler geçmiş ikisi de birbirlerini yenememişler. Vezir gidip durumu ağaya anlatmış. Ağa gelmiş kızı ile Keloğlanın bilek güreşini izlemeye başlayınca Keloğlan kızı bir hamlede yenmiş. Meğer Keloğlan ağanın gelip kızını yendiğini görmesini beklediği için bilek güreşini uzatıyormuş. Kız yenilince Keloğlan ile evlenmek zorunda kalmış. Düğün hazırlıkları başlayınca Keloğlan abisine davetiye göndermiş. Abisi bu durumda bir yanlışlık olabileceğini düşünse de düğüne katılmış. Gerçekten de kardeşi Keloğlanın ağanın kızı ile evlendiğini görünce hemen Keloğlanın yanına gitmiş:

— Keloğlan, sen ağanın kızına büyü mü yaptın da seninle evleniyor. Yoksa gözleri mi kör?

Keloğlan:

— Ağabey, ben ne büyü yaptım ne de kız kör. Ben zekâm ve bileğimin hakkı ile ağanın kızı ile evleniyorum. Senin beğenmediğin kel kardeşin artık ağa damadı.

Ağabeyi kardeşine söylediklerinden pişman olup özür dilemiş. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 13).

2.3. Küllü Fatma

Varmış yokmuş, bir adamın bir kızı varmış. Adamın hanımı ölünce yeniden evlenmiş. Gelen hanımın da iki kızı varmış. Üvey annesi kıza devamlı kötü davranırmış. Normal odalara koymaz ocaklıkta yatırdığı için de kıza Küllü Fatma adını takmış. Küllü Fatma evin her işini görür üstüne azar ıstırmış. Çok sıkıldığı bir gün ormana dolaşmaya gitmiş. Hem dolaşıp hem de odun getirmeyi düşünmüş. Ormanda dolaşırken padişahın oğlu ile karşılaşmış. Oğlan Küllü Fatma'nın perişan haline bakmadan ona âşık olmuş. Kızın saçında iğneli bir toka varmış. Padişahın oğlu o tokayı istemiş kız da hediye etmiş. Kızın kulağının arkasındaki beni de işte o zaman kız tokasını verirken fark etmiş.

Gel zaman git zaman padişahın oğlunun evlenme vakti gelmiş. Ülkede yaşayan bütün kızlar saraya davet edilmiş. Bütün kızlar sıra ile padişahın oğlu ile sohbet etmiş. Padişahın oğlu:

—Ben de bir iğneli saç tokası var takmak ister misin, demiş.

Kızların hepsi de:

—Tabi ki takmak isterim sultanım, demiş.

Oğlan tokayı takarken hepsinin kulağının arkasına bakmış ama hiçbirinde ben görememiş. Ben göremediği için tokayı kimseye vermemiş. Akşam olunca oğlan babasına:

— Baba, benim aradığım kız bugün gelmemişti. Ben kapı kapı gezip ormanda gördüğüm kızı arayacağım, demiş.

Padişah:

— Koskoca padişahın oğlu kapı kapı kız arar mı? Ben veziri gönderirim o arar, demiş.

Oğlu:

—Yok, benden gayrı kimse aradığım kızı bulamaz baba, demiş.

Padişahın oğlu bütün memleketi gezmiş kızı rastlayamamış. En son orman yakınlarında bir eve gitmiş. Evin kızları sıra ile tokayı denemişler fakat oğlan onlarda ben görememiş. Tam evden ayrılacağı sırada köpek gelmiş sultanın ayaklarına dolanmış ve bir tarafa doğru koşmaya başlamış. Bunu birkaç kez tekrarlayınca sultan bunda bir iş olabileceğini anlamış.

Üvey anneye:

—Bu evde başka bir kız var mı, demiş.

Kadın:

— Yok, sultanım bu evde benim iki kızımдан başka bir kız yok sadece Küllü Fatma adında bir hizmetçimiz var ama o da ormana oduna gitti, demiş.

Padişahın oğlu atını doğruca ormana sürmüş. Köpek önde at arkada kızın bulunduğu yere varmışlar. Padişahın oğlu kendini tanıttikten sonra:

—Bir iğneli tokam var rica etsem takar mısın?

Küllü Fatma:

—Ben bir erkekten hediye almam ama benim olanı da tanırım, demiş.

Sultandan tokayı alıp saçına takmış. Oğlan kulağının arkasındaki beni görünce kızı tanımış. Yıllar önceki tanışmalarını ve tokayı Küllü Fatma'nın kendisine verdiğini anlatmış. Küllü Fatma her şeyi dün gibi hatırlıyormuş zaten. Bunlar üvey annesine hiç uğramadan doğruca saraya gitmiş. Düğün hazırlıkları kurulmuş. Küllü Fatma üvey annesini düğününe çağırmamış. Babasına haber salmış sadece. Babası düğününe gelmiş. Kırk gün kırk gece düğün yapılmış onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine. Kötülükten kimseye hayır gelmez, biz iyilik edenlerden olalım (KK- 13).

2.4. Ağanın Hizmetçisi

Bir varmış bir yokmuş bir adamın üç oğlu varmış. Oğullarından en büyüğünü ağaya hizmetçi vermiş. Oğlan ağanın huzuruna çıkınca ağa:

— Verdiğim görevler sana zor gelir, yapamaz ve bana darılırsan senin sırtını yüzeceğim. Senin yaptıklarından ben darılırsam sen de benim sırtımı yüzebilirsin, demiş.

Bir gün beş gün derken büyük oğlan ağaya hizmetçilik yapmaktan bıkmış. Durumu anlayan ağa zor bir görev vermiş. Oğlan verdiği işi yapamayınca:

—Darıldın mı, diye sormuş.

Oğlan:

— Darıldım ağam. Benim gücümün yetmeyeceği görevler veriyorsun, bıktım artık, demiş.

Anlaşma gereği oğlanın sırt derisi yüzülmüş. Derisi yüzülen oğlan oracıkta ölmüş. Büyük oğlandan sonra ağa ortanca oğlanı hizmetçi almış. Ona da büyük oğlana yaptıklarını yaparak öldürmüş. Sıra en küçük oğlana gelmiş. Küçük oğlan ağanın huzuruna çıkmış aynı anlaşma yapılmış. Ağa oğlanın otlatması için danalarını emanet etmiş. Oğlan her gün bir danayı kesip yemiş. Ağa gitgide dana sürüsünün azaldığını anlamış ama oğlana bir soru da sormamış. En son danayı da yiyince ağa:

—Oğlum bütün danalar nereye gitti?

Oğlan:

— Ağam, senin koyduğun azık yetmeyince her gün bir dana kestim yedim. Darıldın mı? Sinirlendin mi?

Ağa sinirlerine hâkim olarak:

—Yok, sinirlenmedim, darılmadım. Açıkmiş yemişsin, demiş.

Günler böyle geçse dursun bir gün ağa oğlanı sofraya davet etmiş. Hep beraber yemek yerken ağanın da beş altı yaşlarında olan oğlu:

—Anne tuvaletim geldi, anne çişim geldi, deyip duruyormuş.

Oğlanın ısrarından bıkan ağa hizmetçisi olan oğlana:

— Şu çocuğu bir tuvalete götür de gel. Sana itiraz ederse kafasına vur susar, demiş.

Hizmetçi çocuğun elinden tutmuş dışarı çıkarmış. Çocuk tuvaletini yaptıktan sonra çerçöp ile oynamak istemiş hizmetçi bırakmamış. Çocuk itiraz edince eline bir taş alıp çocuğun kafasına vurmuş. Kafasına aldığı taş darbesi ile çocuk oracığa yığılmış. Hizmetçi onu oraya bırakıp ağanın çadırına geri dönmüş.

Ağa:

—Çocuk nerde kaldı? Onu niye getirmedin?

Hizmetçi:

— Oyun oynamak istedi. Ben de izin vermedim. İtiraz edince de taşla kafasına vurdum, demiş.

Ağa koşarak dışarı çıkmış ki çocuğun kafasından kan geliyor. Çocuğun öldüğünü görünce hizmetçisine dönmüş.

Hizmetçi oğlan:

— Ağam, darıldın mı? Sinirlendin mi?

Ağa oğlunun hazin sonunu içine atarak:

— Yok, niye sinirleneyim. Sen benim dediğimi yaptın sonuçta, demiş.

Ağa çocuğun akıllı olduğunu onu ilk iki kardeşi gibi kolayca öldüremeyeceğini anlayınca akşam karısına:

— Hanım, sen bolca ekmek yap. Sepete doldur. Sabah erkenden buraları terk edelim yoksa bu çocuk sonunda bizi öldürecek, demiş.

Hanımı ekmekleri yapıp sepete yüklemiş. Hizmetçi oğlan meğer ağanın konuşmasını duymuş. Gece ağa ve hanımı uyuyunca sepete doldurulan ekmekleri çıkarıp kendi sepete girmiş. Sabah erkenden sepeti yüklenen ağa ses çıkarmadan evden ayrılmış. Bir hayli yol aldıktan sonra hanımına:

—Şimdi bizim hizmetli bizi arasında dursun. Kurtulduk sonunda ondan, demiş.

Akşamüstü bir ırmağın yanında mola vermişler. Sepetten bir iki ekmek almak için sepetin kapağını açmışlar ki hizmetli içerde.

Ağa:

— Oğlum sen burada ne arıyorsun?

Hizmetçi oğlan:

— Ağam, düşündüm ki bir hizmetli ağasının yanında olmalıdır. Bu yüzden sepete binip sizinle geldim, demiş.

Ağa hizmetçiye ırmaktan su getirmesi için gönderdiğinde hanımına:

— Akşam uyurken ırmağa doğru olan tarafta hizmetçiye yatıralım. Uykuya dalınca bir tekme atarız suya düşer boğulur, bizde böylece kurtuluruz, demiş.

Gece olunca ağa, ağanın yanında hanımı, onun yanında da hizmetçi sıraya dizilerek uyumuşlar. Gece ağa ile hanımı uykuya dalınca hizmetçi ağanın hanımı ile kendi yerini değiştirmiş. Irmak kenarında hizmetçinin yattığını düşünen ağa uykudan uyanınca karanlıkta hanımını seçemediğinden bir tekme ile onu suya itmiş. Sabah olunca uyanmışlar ki ağanın hanımı yok. Ağa gece suya ittiği kişinin hanımı olduğunu anlamış.

Hizmetçi:

— Ağam bana darıldın mı?

Ağa:

— Evet, darıldım malımı mülkümü yedin, önce evladımı sonra karımı öldürdün sana darılmayayım da kime darılayım ben, demiş.

Hizmetçi:

— Ağam anlaşılmayı biliyorsun, dön sırtının derisini yüzeceğim, demiş.

Hizmetçi küçük oğlan ağanın sırtını yüzünce ağa ölmüş. Oğlan da babasına gitmiş olanı biteni anlatmış. Babası oğlu ile gurur duymuş. Baba oğul mutlu mesut yaşamışlar (KK-13).

2.5. Yaşlı Kadın

Bir ülkenin padişahı o ülkede ne kadar yaşlı varsa hepsinin öldürülmesini emretmiş. Evinde yaşlı bulunanların kelleleri vurulacaktı. Haberi alan herkes evinde bulunan yaşlıları öldürmeye başlamış. Bir kişi annesini öldürecekken annesi:

— Oğlum, ben seni dokuz ay karnımda taşıdım. Doğurdum, sırtımda taşıdım. Bin bir emekle seni bu yaşa getirdim. Sen nasıl kıyıp da beni öldüreceksin, demiş.

Oğlu düşünmüş, taşınmış en sonunda annesini samanlığa koymaya karar vermiş. Padişahın adamları evinde yaşlı aradıklarında bulamamış. Köy halkından gizli annesi için samanlığa yemek götürerek yıllar geçiyormuş. Bir müddet sonra ülkeyi bir kıtlık sarmış. Köylü açlık ve susuzluktan kırılırken sadece bu adamın koyunları semirmiş. Sadece bu adamın ekinleri olmuş. Halk bu adamda bir şey olduğunu düşünerek toplanmışlar. Sihirbaz olduğunu düşünmüşler ilk önce, daha sonra adamın her sabah ve akşam samanlığa yemek götürmesinden şüphelenerek samanlığı aramaya karar vermişler. Samanlığı aradıklarında sepetin içinde adamın annesinin olduğunu görmüşler.

Adama:

— Sen padişahın emrine karşı mı geldin? Herkes evindeki büyüklerini öldürdü sen neden öldürmedin?

Adam:

— Ben anneme kıyıp öldüremedim. Bu yüzden yıllardır burada saklıyorum, demiş.

Köy halkı:

— İyi de biz kıtlık çekerken sen neden bu kadar bolluk içerisinde, demişler.

Adam:

— Annem, koyunları filan dağın eteğinde otlat oralar verimlidir dedi, ben de koyunlarımı oralara götürüp otlattım, koyunlar etlendiler. Annem buğday tohumu ayır bir kenara kıtlık olursa onları kullanırız dedi, ben de onun sözünü tutarak bir kenara tohum koymuştum. Kıtlık baş gösterince o tohumu annemin öğrettiği tarlaya ekim. Bir ekim beş aldım, böylece kıtlık bana dokunmadı, demiş.

Köy halkı anlamış ki yaşlılar evin bereketidir. Hiçbiri padişaha bir şey demeden adamın annesini kendi aralarında saklamışlar. Yaşlı kadının tavsiyelerini dinleyerek yaşamış gitmişler (KK- 14).

2.6. Çinkalar

Bir değirmencinin hanımı vefat edince ikici evliliğini yapmış. Bir kızı olan değirmenci yine bir kızı olan hanımla evlenmiş. Üvey anne üvey kızıdan kurtulmak için onu değirmene göndermeyi planlamış. İnanişâ göre değirmende akşamları çinkalar (cazı) insanları parçalamış. Üvey anne değirmende yapması için kıza bir sürü iş vermiş ve akşama doğru onu değirmene göndermiş. Kız işlerini bitirene kadar akşam olmuş. Akşam olunca çinkalar değirmenin etrafında horon oynamaya başlamış. Kızın değirmende olduğunu anlayan çinkalar onu dışarı davet etmişler. Kız çinkaların onu parçalayacağını bildiğinden dışarı çıkmamış. Çinkalar onu dışarı davet etmekte ısrar edince kız:

— Bana bir elbise vererseniz dışarı çıkarım, demiş.

Çinkalar kıza hemen bir elbise getirmişler. Kız elbiseyi alıp giymiş.

Çinkalar:

— Elbiseni getirdik, hadi sen de bize katıl horon oynayalım, demiş.

Kız:

— Tamam, gelip sizinle oynamak istiyorum ama benim güzel ayakkabılarım yok, demiş.

Çinkalar kıza uygun bir ayakkabı getirip vermişler.

Kız bu sefer:

— Altın bileziklerim de yok benim, demiş.

Çinkalar kızı çıkarmak için onun dediklerini sıra ile yerine getirmeye çalışıyorlarmış. Kız da değirmenden çıkıp çinkaların yanına gittiğinde onu parçalayacaklarını bildiği için onları oyaladıkça oyalıyormuş. Sabah olunca çinkalar kaybolacağından kız onları türlü bahanelerle oyalıyormuş.

Çinkalar altın bilezikleri getirip kıza vermiş.

Kız:

— Altın küpem de yok, demiş.

Çinkalar altın küpe de getirmiş. Bu böyle sabaha kadar devam etmiş. Kız türlü şeyler istemiş çinkalar getirmiş derken sabah olmuş, çinkalar gözden kaybolmuş. Kız bir sürü yük ile eve dönmüş. Üvey anne üvey kızının getirdiklerini görünce gözleri parıldamış. Üvey anne kendi kendine:

— Ben kızdan kurtulmak isterken o neler neler getirdi. Bu gece de kendi kızımı göndereyim bari, demiş.

Akşamüzeri bu sefer kendi kızını değirmene göndermiş. Kız çinkalardan habersizmiş. Akşam karanlık basınca çinkalar değirmenin etrafında horon oynamaya başlamış. Değirmende birinin olduğunu anlayan çinkalar kızı horona çağırmış. Kız çinkaların ona zarar vereceğini düşünmeden çıkıp horona katılmış. Çinkalar onu parçalara ayırmış. Ertesi sabah kızının eve dönmediğini gören üvey anne değirmene inince vahim manzara ile karşılaşmış. Üvey kızından kurtulmak isterken kendi kızından olan kadın üzgün bir şekilde evine dönmüş (KK- 15).

2.7. Yedi Oğul Yedi Dil

Bir padişahın yedi tane oğlu varmış. Kendi aralarında karar almışlar. Babalarını öldürüp sırayla padişah olmak istiyorlarmış. En küçük oğlan babasına kıyamadığından gidip babasına haber vermiş:

— Baba, seni şu gün öldürecekler. Ben abilerime karşı gelsem de onlar bildiğini okur. Kaç kurtar kendini, demiş.

Padişah kara kara düşünmeye başlamış. Sabah namazında dua etmiş:

— Ya rabbi! Benim çocukların yedisi de farklı dilde konuşsun.

Sabah olunca sarayda bir gürültü olduğunu duymuş, vezirini çağırıp:

— Nedir bu gürültünün sebebi?

Vezir:

— Padişahım, senin çocukların yedisi de birbirini anlamıyor. Her biri farklı dilde konuşuyor, demiş.

Padişah oğullarını huzuruna çıkarmış:

— Siz benim kaderime son verecektiniz, bakın Allah'ın hikmetine ki siz kendi kaderinizin sonunu getirdiniz, demiş.

Padişah küçük oğlunun dışında diğer oğullarını saraydan kovmuş. Küçük oğlu ile huzurlu bir ömür geçirmiş (KK- 16).

2.8. İkinci Eş

Hacının biri sabah erkenden dükkânını açarmış. Onun dükkânının yanındaki komşu esnaf bu durumu merak edip sormuş:

— Nasıl oluyor da sabahın köründe dükkân açıyorsun?

Hacı:

— Benim iki tane hanımım var. Biri kahvaltı hazırlıyor biri ayakkabımı ceketimi hazır ediyor. Bu yüzden evden erken çıkıyorum, demiş.

Bu cevap komşu esnafın çok hoşuna gitmiş.

O da:

— Bu kadar güzel ise ben de evleneyim, demiş.

Adam gitmiş ikinci eşini almış. Evde kıyamet kopuyor. İki kadın geçinemeyince adam sabahın köründe dükkâna gitmeye başlamış.

Hacı, komşu esnafa:

— Yaaa! Bak, sen beni geçiyorsun. Benden erken gelmeyi nasıl başarıyorsun, demiş.

Komşu esnaf:

— Ben ikinci kere evlendim. Hanımlar o kadar iyi geçiniyor ki evde hiç zaman kaybetmeden işe geliyorum, demiş.

Hiçbir şey dışardan görüldüğü gibi değildir (KK- 16).

2.9. Üç Arkadaş

Üç arkadaş define için kazı yapmaya gitmişler. Biraz kazıp dönmüşler. Aradan birkaç zaman geçinde iki arkadaş üçüncünün kapısına gelmiş:

— Haydi, gidelim de altınları çıkaralım, demiş.

Üçüncü adam:

— Ben gelmiyorum. Siz gidin çıkarın demiş.

Karısı:

— Onlar gidiyor, sen neden gitmedin?

Adam:

— Hanım, Allah verirse bacadan da verir bana, demiş.

Bu iki arkadaş gidip kazmaya devam etmiş. Küpü bulmuşlar ama içi hep akrep dolu imiş. İki arkadaş kendi aralarında:

— Bu bizim arkadaş buradan akrep çıkacağını bildiği için gelmedi bizimle. Gel bu küpün akrebini onun bacasından aşağı dökelim, demişler.

Bunlar küpün akrebini arkadaşlarının bacasından aşağı dökmüşler. Üçüncü adam içerde otururken küt küt diye bacadan bir şeyler düştüğünü duymuş. Hanımı koşmuş bakmış, altın.

Adam:

—Hanım ben sana demedim mi Allah verirse bacadan da verir, bak verdi, demiş.

Arkadaşları bacadan akrep döktüklerini sanarak oradan uzaklaşmış. Üçüncü adam hanımıyla mutlu huzurlu yaşayıp gitmiş (KK- 16).

2.10. Rahatı Arayan Padişah

Padişahın biri, üç vezirini çağırıp vezirlerine:

— Bu dünyada en rahat şey nedir?

Vezirler sırayla:

— Yatak.

— Paranın olması.

İki vezir bu cevapları verdikten sonra üçüncü vezir:

— Tuvalet ihtiyacını gideren insandan daha rahatı yoktur padişahım, demiş.

Padişah:

— Kendini bilmez vezir. Senin ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu? Bu ne saçma bir cevap, demiş.

Padişah üçüncü vezirin kellesinin vurulmasını emretmiş.

Üçüncü vezir:

— Padişahım, siz üç gün yiyip için fakat üç gün boyunca tuvalete gitmeyin. Üç gün dayanabilerseniz o zaman kellemi vurun, demiş.

Padişah:

— Tamam, şimdi olmasa da üç gün sonunda kelleni alacağım, demiş.

Padişah üç gün boyunca yeme anlaşılmamasını uygulamaya başlamış. İkinci günün akşamı artık küçük abdestine o kadar sıkışmış ki dayanılmaz bir hal almış. Üçüncü günün sabahını zor etmiş. Hemen üçüncü veziri zindandan çıkartıp huzuruna getirtmiş:

— Vezir, sen haklı çıktın. İnsanoğlu yediklerinin sonucunu ilk zaman düşünemiyor ama sen bana iyi bir ders verdin. Hayatta insanı en rahat ettiren şey gerçekten de büyük, küçük abdestini yapabiliyor olmasıymış. Bana insan sağlığının ne kadar değerli olduğunu öğrettiğin için seni baş vezirim yapıyorum, demiş.

Üçüncü vezir kellesini kurtarmış bundan sonraki hayatı huzurlu ve bereketli geçmiş (KK-16).

2.11. Doksan Dokuz Artı Bir

Adamın biri doksan dokuz kişiyi vurmuş.

Adam:

— Bu günahlarla ölmeden hocaya gidip akıl danışayım, demiş.

Hocaya gitmiş:

— Hocam, ben doksan dokuz kişiyi öldürdüm. Bu günahlarımı Allah nasıl bağışlar. Bana bir yol göster, demiş.

Hoca:

— Büyük bir kazan pilav yap. O pilav kazanını yola koy. Gelen geçen herkese yedir, demiş.

Adam pilavı pişirip yolun kenarına geçmiş. Hoca gelmiş adamın pilav dağıttığı yerin yanına kuru bir ağaç dikmiş. Adam hocanın ne yaptığına anlam verememiş. Yoldan gelen gidene pilav ikram etmeye başlamış. Pilav bitmek üzere iken atlı bir kadın gelmiş pilav veren adamın önünden hızla geçince bu adam çekmiş silahı onu vurmuş. Böylece yüz kişiyi vurmuş oldu. Kadını vurunca bakmış hocanın diktiği kuru ağaç filiz vermiş. Koşarak hocanın yanına gitmiş:

— Hocam, pilavı bitirmek üzereyken bir kadın atı ile önümden hızlıca geçti. Bende çektim silahımı onu vurdum. Onu vurunca senin diktiğin kuru ağaç filiz verdi. Bunun hikmeti nedir?

Hoca:

— O kadın herkesi birbirine düşüren dedikoducu bir kadındı. Önünden hızlıca geçip fesatçılığa gidiyordu. Sen onu öldürdüğün için halkı bir musibetten kurtardın. Allah bunu gördü ve ağacı yeşertti. Bundan böyle kendine temiz bir sayfa aç, demiş.

Adam kalan ömrünü haramdan kaçınarak, helal rızık peşinde koşarak geçirmiş (KK- 17).

2.12. Üç Cins

Bir adamın üç kızı varmış. Evlenme vakitleri gelince bu kızlarını evlendirmiş. Adamın kızları üç cinsmiş. Biri kedi, biri köpek diğeri de insan cinsiymiş. Birkaç yıl sonra adam damatlarını çağırması insan olan kimin karısı onu bilmek istiyormuş. Damatlardan birine sormuş:

— Senin hanım nasıl biri?

Damat:

— Çok iyi biri ama sinirlenince tırnak atıyor bana, demiş.

Baba anlamış ki bu kedi cinsinden olan kızı.

Bir diğer damadına:

— Senin hanım nasıl biri?

Damat:

— Benim hanım da çok iyi ama bazen çok konuşuyor, demiş.

İkinci damadının köpek cinsi kızı ile evli olduğunu anlayan baba üçüncü damadına:

— Senin hanımın nasıl? Senin hizmetini görebiliyor mu?

Damat:

— Benim hanım öyle biri ki insan evladı. Bir dediğimi iki etmez, demiş.

Kızların eşlerini tanıyan baba insan cinsinden olan kızının damadı ile gitmiş. Kızıyla kavuşup hasret giderdikten sonra evine dönmüş (KK- 17).

3. Borçka'dan Derlenen Masallar

3.1. Doymayan Dev

Bir varmış bir yokmuş, bir zamanlar bir yerde bir dev yaşarmış. Dev o kadar büyük ve açmış ki yediği yemekten doymazmış. Dev çok yemek yer ama kendini hep aç hissedermiş. Bu olay bir gün padişahın kulağına gitmiş, padişah bunu duyunca hemen adamlarına haber salmış:

— Gidin dev buraya getirin, ben o devı doyururum, demiş.

Vezirler:

— Padişahım, bu dev ne yerse yesin doymaz, siz nasıl doyuracaksınız bu dev, demiş.

Padişah:

— Siz dev getirin, gerisine karışmayın, demiş.

Padişahın adamları gitmişler deve haber salmışlar:

— Padişah sizi çağırıyor, demişler.

Bunu duyan dev:

— Tamam deyip, yola koyulmuş.

Az gitmiş uz gitmişler saraya yaklaşmışlar. Bu sırada padişah hemen aşçısına emretmiş:

— Küçük bir tencereye pilav yap, demiş.

Aşçı padişahın emrine uyup bir ufak tencerede pilav yapmış. Dev saraya gelince padişah dev karşılama, sofra kurulmuş, padişah ve dev oturmuşlar sofraya. Hizmetliler hemen sofrayı donatmışlar, devin önüne de ufak bir tencere içinde pilav koymuşlar. Padişah deve:

— Bismillahirrahmanirrahim de öyle başla, demiş. Dev şaşırma ama bir şey dememiş.

Tam başlayacakken padişah:

— Bismillahirrahmanirrahim de öyle başla, demiş.

Bunu birkaç kez tekrar edince dev:

— Bismillahirrahmanirrahim, deyip yemeğe başlamış. Pilavı yemeye başlamış, biraz zaman geçince doymuş, sofradan birden kalkmış. Hemen padişahın önünde diz çökmüş:

— Sen beni doyurdun, demiş.

Padişah:

— Ben değil, Allah seni doyurdu, demiş.

Dev ölünceye kadar padişaha hizmet etmiş (KK- 18).

3.2. Kaplumbağa ile Akrep

Bir varmış bir yokmuş, bir ormanda kaplumbağa ile akrep birlikte yaşarmış. Bunlar çok iyi arkadaşlarmış. Yedikleri içtikleri ayrı gitmezmiş. Bir gün o bölgede kuraklık olunca başka yere gitmek için birlikte yola çıkmışlar.

Az gitmiş uz gitmişler karşılırlına bir dere çıkmış. Akrep suya giremeyeceğı için:

— Ben suya giremem, ben geri döneceğim, demiş.

Bunu duyan kaplumbağa:

— Biz dostuz, olur mu öyle şey, ben seni sırtımda taşıyım, demiş.

Kaplumbağa hemen akrebi sırtına alıp suya girmiş, tam derenin ortasına gelince akrep birden iğnesini kaplumbağaya sokmuş. Kaplumbağa can havliyle:

— Akrep kardeş neden soktun? Ben seni sırtımda taşıyordum, demiş.

Akrep:

— Kaplumbağa kardeş, kusura bakma, huylu huyundan vazgeçmez, demiş.

Kaplumbağa hemen oracıkta can vermiş, sırtındaki akrepte suya düşüp boğulup ölmüş (KK- 19).

3.3. Kalbin Hediyesi

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir adam varmış, karısı ile yaşarmış. Bu adamın bir kızı varmış. Küçük kız masum mu masum, temiz yüzlü bir kızmış. Bunlar mutlu mesut yaşarken bir gün bu küçük kızın annesi ölmüş, adam bir iki sene beklemiş, sonra üvey bir anne getirmiş. Üvey anne bu kızı istemezmiş. Bunu istemeyen üvey anne adama:

— Kızı ormana bırak diye diretmiş.

Üvey anne:

— Ya bırakırsın ya da ben giderim, demiş.

Bir gün baba, üvey annenin ısrarlarına dayanamayarak kızını alıp ormana gitmiş, kızını ormanın içinde bırakmış:

— Kızım sen burada dur, ben odun kesip geleceğim, demiş.

Bunu duyan kız kabul etmiş, baba ormanın derinliklerine gitmiş, kız beklemeye başlamış. Babası hemen eve gitmiş, akşam olmuş, gelen giden yok. Küçük kız korkmaya başlamış, bu korku ile babasının kendisini bırakıp gittiğini anlamış ve yürümeye başlamış.

Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş, ormanın içinde bir ev görmüş, hemen evin kapısını çalmış, karşısına bir tane nene çıkmış.

Nene:

— Buyur kızım kime geldin, diye sormuş.

Küçük kız:

— Beni babam ormana bıraktı gitti, bakacak kimsem yok, demiş.

Nene hemen kızı evine almış, kız ile yaşamaya başlamışlar. Kız o kadar terbiyeli ve usluymuş ki nenenin her dediğini yapar, evin işlerine bakarmış. Nene, küçük kızı çok sevmiş, birlikte mutlu mesut yaşarlarken bir gün küçük kızın aklına babası gelmiş, o kadar özlemiş ki gidip görmek istemiş. Bunu nenesine anlatmış.

Nene:

— Bu gece yatalım, sabah ben seni babana göndereceğim, demiş.

Bunu duyunca küçük kız çok sevinmiş, hemen uyumuş. Sabah olunca küçük kızın her tarafı altın ile kaplanmış ve yanında adamlar ile ortaya çıkıvermiş.

Nene:

— Kızım bu adamlar seni babana götürecek, sana göz kulak olacak. Bu altınlar da senin kabinin sana hediyesi, demiş.

Küçük kız çok sevinmiş ve babasının evine doğru yola çıkmış, az gitmiş uz gitmiş babasının evine varınca üvey anne açmış kapıyı, şaşırmış. Altınları görünce küçük kızı hemen eve almış, babası küçük kızıyla hasret giderip gözyaşı dökmüş ve özür dilemiş. O zaman diliminde babanın üvey

anneden de bir kızı olmuş, bu kız ise aynı annesi gibi kıskanç ve kalbinde kötülük beslemiş. Küçük kızı kıskanmış. Üvey anne bir gün eşine:

— Benim kızımı da ormana bırak gel, o da altınla gelsin, zengin olalım, demiş.

Baba mecburen kabul etmiş. İkinci hanımından olan kızını ormana götürüp bırakmış, eve gelmiş. Üvey annenin kızı da aynı küçük kız gibi ormanda o nenenin evini bulmuş ve onun evinde kalmaya başlamış fakat bu kız hiç iş yapmazmış, hep miskin miskin otururmuş. Yine bir gün neneye annesine gitmek istediğini söylemiş. Nene de kabul etmiş:

— Bu gece uyu, yarın ben seni annene göndereceğim, demiş.

O gece uyuyan üvey annenin kızı, sabah uyanınca her tarafında pislik, yara bere ile uyanmış. O şekilde gitmiş annesine, baba bunu görünce ikinci eşini bırakıp kızı ile mutlu mesut yaşamışlar (KK- 20).

3.4. Tilki ile Yılan

Bir varmış bir yokmuş bir ormanda tilki ile yılan dost olarak yaşarlarmış. Tilki ile yılan her yere beraber gider, beraber gezerlermiş. Bir gün bir diyardan bir diyara giderken önlerine bir dere çıkmış, dereden geçmek isterken yılan:

— Ben geçemem buradan tilki kardeş, boğulurum, sen geç, demiş.

Bunu duyan tilki arkadaşını yarı yolda bırakmamak için:

— Olmaz, gel boynuma sarıl, beraber geçelim, demiş.

Yılan hemen tilkinin boynuna sarılmış, dereyi geçmeye başlamışlar, derenin ortasına gelince yılan tilkiyi sıkı sıkı sarmaya başlamış. Tilki anlamış, yılan onu boğarak öldürüp yiyecek, yapacak bir şey yok.

Tilki:

— Yılan kardeş, anladım sen beni yiyeceksin, madem yiyeceksin, bari şu yüzünü bir kez daha göreyim, yüz yüze son kez bakalım, sonra ye. O kadar dost kaldık, bu son dileğimi kabul et, demiş.

Yılan:

— Tamam tilki kardeş, son kez bakayım sana, sonra seni yerim, demiş.

Yılan başını çıkarmış tilkiye bakmış, tam o sırada tilki hemen yılanın kafasını koparıp, öldürmüştü.

Sonra da yılanın ölüsüne bakıp:

— Bana senin gibi dost gerekmez, demiş.

Bu masal da burada bitmiş (KK- 21).

4. Hopa'dan Derlenen Masallar

4.1. Peri Kızı

Fakir bir ailenin bir atı varmış. Bu at her gece ahırda koşturup durur sabaha kan ter içinde çıkarmış. Ahır da evin altındaymış. Atın sahibi bir gece yine atının ahırda koşturduğunu duyunca inip atı kontrol etmek istemiş. Ahıra inen ev sahibi atın ahırın içinde daire çizerek koştüğünü görmüş. Daha da ilginç atın üstünde uzun saçlı güzeller güzeli bir de peri kızı varmış. Bu peri kızı atın üstünde sabaha kadar dururmuş. Atın sahibi atını bu durumdan kurtarmak için çareler düşünmüş ama hiçbirisi işe yaramamış. En son o bölgenin ileri gelenleri ermiş bir kişiye danışması gerektiğini söylemişler. Atın sahibi ermiş bir kişiyi alıp evine getirmiş. Gece olunca ahırdan yine sesler gelmeye başlamış. Ev sahibi ile ermiş, ahıra inmiş, yine peri kızını ata binmiş halde görmüşler.

Ermiş:

—Bu atına binen kız, peri kızıdır. Eğer bunun arkasından o görmeden elbisesine bir toplu iğne ilıstırebilirsen bu sana sadık bir kız olur. İster kızın yaparsın ister hizmetli. Sen ne dersen sözünden çıkmaz. Yaptığı her iş bereketli olur, demiş.

Ev sahibi yine bir gece atının sesine inince peri kızından gizli elbisesine toplu iğne ilıstırmış. İğneyi ilıstırır ilıstırmaz kız attan inerek ev sahibinin ayaklarına kapanmış.

Ev sahibi:

—Sen artık benim kızımsın. Gel yukarı bizimle yaşa. Hanım ne derse onunla iş gör, demiş.

Bu peri kızı hamur yoğursa hamur teknelerden taşar, odun taşısa odunluklar dolar, süt sağsa kovalar dolar taşarmış. Bu bolluk ve bereketle yaşayıp gitmişler (KK- 22).

4.2. Sarma Kazanı

Köyün birinde kamburu çıkmış yaşlı bir nine varmış. Bu ninenin büyük bir kazanı varmış. Her gün bu kazana sarma sarar pişirir hamama götürürmüş. Hamamda sarmadan yiyen hanımlarda kazana bir altın bırakırmış. Nine kazanı hamamda bırakır evine dönermiş. Kazandan sarma yiyen hanımlar yedikleri sarma yerine bir altın kazana atıp sarmayı bitirince kazan kendi kendine tıngır mıngır yuvarlanarak ninenin evine gelirmiş. Ertesi gün yine aynı şekilde nine sarma sarar kazanı hamama bırakırmış. Sarma bitince kazan içindeki altınları saçmadan ninenin evine yuvarlanırmış. Nine kazanın getirdiği altınlarla zenginleşince o köyde bu durumu çekemeyen kötü niyetli biri kazanı çalmaya karar vermiş. Kazanda sarma bitip altınlarla ninenin evine doğru yuvarlanmaya başlayınca kazanı, yolda bu adam çalmış. Koşarak evine gelmiş altınları alma hevesi ile kazana elini atmış. Kazandan eline gelen bir taş olmuş. Bir daha atmış elini yine taş, bir daha yine aynı taş. Adam kerametini kazanda değil ninede olduğunu anlamış. Kazanı tekrar götürmüş sokağa bırakmış. Adam kazanı sokağa bırakınca kazan yine tıngır mıngır yuvarlanıp ninenin evine gitmiş. Nine gelen kazanı boşaltınca içinden altın ile bir iki tane de taş düşmüş. Kazanın başına bir iş geldiğini anlayan nine o köyü terk ederek başka memlekete göç etmiş. Bu masalda burada bitmiş (KK- 22).

4.3. Tembel Hatice

Bir varmış bir yokmuş köyün birinde dul bir kadın ve bir kızı varmış. Bu kadının evi köyün dışındaymış. Kızı çok tembel bir kızmış. Annesi bu duruma devamlı isyan edermiş. Karadeniz malum, onların köyde devamlı mısır yetiştirilirmiş. Kadın kızına ambardan bir çuval mısır alarak değirmene öğütmesi için götürmesi gerektiğini söylemiş. Ne kadar söylerse söylesin kızı yerinden kalkmazmış. Bir gün kadın ısrarla:

— Kızım artık hiç unumuz kalmadı, kalk bir çuval mısır götür, değirmende öğüt, getir de unumuz olsun, demiş.

Kadın ne derse desin kızı kalkıp değirmene gitmiyormuş. En son dayak zoru ile kız çuvalı sırtlamış ama vakit de akşama yaklaşmış.

Annesi kızına:

— Yer yer ben sana sesleneceğim, bana ses ver. Akşam olmak üzere başına bir iş gelmesin. Değirmenlerin etrafı tekin olmaz, dikkatli ol, demiş.

Kız:

— Tamam, sen merak etme, demiş.

Kız annesinin tembihine hiç de kulak asmamış. Sallana sallana değirmene doğru giderken annesi:

—Hatice! Kızım ses ver, diye seslenirmiş.

Kız:

—Buradayım anne, merak etme, dermiş.

Değirmen sesin ulaşacağı mesafedeymiş. Değirmene inene kadar annesi seslenmiş, kız cevap vermiş, derken kız değirmene varmış. Mısırı boşaltmış, un olmasını beklemeye başlamış. O un olmasını beklerken değirmenin etrafından horon sesleri gelmeye başlamış. Çinka yani cazı (cadı) kadınları akşamları değirmenin etrafında eğlence yapırlarmış. Kız cadıları görmüş, un olana kadar onlarla sohbet dalmış. Bu cazı kadınlarının ayakları ters olurmuş yani topukları önde ayak parmakları arkada. Cadı, kızı özellikle sohbet tutuyormuş ki karanlık bassın da kız evine gidemesin. Kız bunların cdzı olduğunu anlamış. Cadılardan biri:

— Sen kimlerdensin? Nerde oturursun? İşin ne kadar kaldı, gibi sorular sormuş.

Kız:

— Ben filan yerde otururum. Babam da çok ünlü bir avcıdır. İşim de çok az kaldı, demiş.

Kız babası olmadığı halde babam avcı diyerek cadıları korkutmak istemiş fakat artık hava iyice kararmış. Kız aceleyle unları toplayıp çuvallamış, bir yandan da annesi yukardan sesleniyormuş:

—Hatice kızım nerde kaldın?

Kızdan ses kesilmiş. Cazılar, kıza kötülük yapma peşinde olduklarından onu oyalayarak havanın kararmasını fırsat bilmişler. Kızın etrafını çeviren cazılar ayaklarından tutup bir dala asmışlar. Tabi bu sıralarda kızın annesi yukarıdan hala esleniyormuş:

—Kızım! Hatice, Hatice, Hatice!

Kızdan hiçbir yanıt yokmuş. Cadılardan biri yukarı kızın annesine yanıt vermiş:

—Senin kızın Hatice'yi dala astık, demiş.

Kadın bunu duyunca koşarak değirmene inmiş. Cadı kadınlar dağılınca annesi Hatice'yi daldan indirmiş, Annenin sözünü zamanında dinlememenin cezasını çeken Hatice o günden sonra annesinin bir dediğini iki etmemiş (KK- 23).

4.4. Yük Sepeti

Bir adam evlenmiş, yaşlı annesinin de bakımını üstlenmiş. Zaman geçtikçe hanımı kayıinvalidesinden bıktığını dile getirmeye başlamış. Adam hanımının şikâyetlerinden bıkmış.

Bir gün hanımı:

— Anneni götür bir yere at ya da bir yere göm de gel. Ben artık onun yatalak halini çekemem, demiş.

Adam çaresiz çatı katına koymuş olduğu yük sepetini indirip annesini onun içine koymuş.

Annesine:

— Anne, biraz seni gezdireceğim, demiş.

Kadın sepette bir hayli yol alınca:

— Oğlum, daha gelmedik mi? Ne zaman ineceğim?

Oğlu:

— Az kaldı anne, biraz daha dayan, demiş.

Biraz daha yol gidince bir ormana varmışlar. Adam sepeti sırtından indirmiş, bir yeri kazmaya başlamış.

Annesi:

— Oğlum, senin niyetin iyi değil. Ne yapacaksın, beni mi gömeceksin?

Oğlu:

— Evet, anne seni gömeceğim, demiş.

Kuyuyu kazıp bitirince annesi:

— Oğlum sana son bir nasihatim var, demiş.

Oğlu:

— Söyle anne, nedir son sözün.

Annesi:

— Unutma oğlum, bu sepet o indirdiğin yerde hep olacak. Gün gelir seni de içine koyarlar.

Oğlu bu sözü kulak ardı ederek annesini kuyuya gömüp evine dönmüş. Günler yıllar geçmiş. Adamın hanımı ölmüş. Bir oğlu, bir gelini bir de kendi kalmış. Hayatına devam ederken oğlu ile gelinin kavgalarına sık sık şahit olmaya başlamış. Bu durumu yaşayınca annesinin sözü aklına gelmiş.

Oğluna:

— Oğlum, çatıdan sepeti indir, debelenmene gerek yok, demiş.

Oğlu:

— Baba, nerden anladın sen sepeti indireceğimi?

Baba:

— Ben anneme aynısını yaptım. Annem bana nasihat etmişti ben kulak ardı ettim. Ben ne yaptırısam sen de bana aynısını yapacaksın. Büyüklere hürmet edin ki yarın o hürmet size de lazım olacak, demiş.

Oğlu babasının yaptığı hatayı tekrar etmek istememiş. Babasından af dilemiş. Mutlu mesut yaşamışlar (KK- 23).

4.5. Çölde Meltem

Bir adam hanımına devamlı aynı soruyu sorarmış:

— Hanım, beni ne kadar seviyorsun?

Hanımı her defasında:

— Sıcak bir çölde esen meltemin insana verdiği huzur, mutluluk kadar seni seviyorum, dermiş.

Adam hanımının verdiği bu cevaptan çok da mutlu olmamış. Hanımı vefat etmiş, zaman geçmiş. Bir gün adamın hayvanları kaybolmuş. Hayvanları bulmak için bu adam yollara düşmüş. Yürümüş bu tepe, şu tepe derken suyu tükenmiş, hayvanlarını bulamamış. Adam nerdeyse çöllere düşmüş. Artık etrafında hiçbir ağaç kalmamış, yorgunluktan ve sıcaktan takati kesilmek üzereyken ılık bir meltem esmiş. Meltem adamın yüzüne vurunca:

— Ya rabbi, bu ne güzel bir şeymiş. Demek ki hanım beni bu kadar seviyormuş. Ben hanım hayattayken farkına varamadım. Hep sevgisini maddi bir ölçüt ile kıyasladım, demiş.

Sağken eşine göstermediği sevgi için pişman olmuş (KK- 23).

4.6. Padişahın İki Oğlu

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, ülkenin birinde bir padişah varmış. Bu padişahın da karısı ve iki oğlan çocuğu varmış. Padişah çocukları eğitim görsün diye onları bir bakıcıya teslim etmiş. Bakıcı iki çocuğu alıp ülkeden uzaklaşmış, uzaklaşırken çocukların birini bir köprüden geçerken dereye düşürmüş, diğer çocuğu ise gece dinlenirken kurda kaptırmış. Bakıcı gidip padişaha olanı biteni hepsini anlatmış, bunu duyan padişah çok üzülmüş hem ağlamış hem de sızlanmış. Çocukların annesi başını alıp gitmiş.

Köprüden dereye düşen çocuk, suyla az gitmiş uz gitmiş bir köylü tarafından kurtarılmış ve o köylünün yanında yaşamaya başlamış. Diğer oğlanı kurt almış götürmüş oğlanı tam yiyecekken avcılar gelmiş, kurdun elinden çocuğu kurtarmış ve yanlarına almışlar.

Aradan yıllar geçmiş, iki oğlan da kocaman delikanlı olmuş, büyümüş. Oğlanların annesi de bir değirmende, sandık içinde yaşamaya başlamış. Bir gün ululardan ulu biri bir yarışma düzenlemiş, padişah da bu yarışmaya davetli olarak katılacaktı. Bu iki oğlan gitmişler yarışmaya, değirmendeki sandık da yarışma alanına getirilmiş. Bilge adam yarışmayı kazanana kızını verecekti. Bilge adam iki delikanlıya da sormuş:

— Kimsiniz? Nereden geldiniz, nereye gidersiniz?

İki oğlan durumlarını anlatmışlar.

İlk oğlan:

— Beni kurt kaptı, kurdu avcı vurdu, avcı aldı beni yetiştirdi, bugüne getirdi, demiş.

İkinci oğlan:

— Ben de bir köprüden geçerken bir dereye düştüm, köylünün biri beni kurtardı, eğitti, bugüne getirdi, demiş.

Bunu duyan padişahın gözleri açılmış, hemen bilge adama durumu anlatmış. Tam o sırada sandıktan da anneleri çıkmış, sarılmış oğullarına, padişah da oğullarına sarılmış ve birlikte gitmişler saraylarına. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 23).

5. Kemalpaşa'dan Derlenen Masallar

5.1. Ahir Terazisi

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde bir köyde iki arkadaş varmış. Bu iki arkadaş bir gün köylerinden ayrılıp çalışmak için bir diyara gitmişler. Arkadaşlardan biri çalışıp kazandığı parayı biriktirirken diğer arkadaş çalışıp kazandığı parayı yer içer, hemen harcarmış.

Gel zaman git zaman bir süre sonra artık iki arkadaş köye dönmek için yola çıkmış. Köye giderken yol uzun olduğundan muhabbet, sohbet etmeye başlamışlar. Bir arkadaşın parası yeterince varken diğerinde para pul yokmuş. Parasını har vurup harman savuran arkadaş orman yoluna girdikten sonra birden diğer arkadaşın arkasına sarılıp boynundan yakalamış ve öldürmüştü. Diğer arkadaşın bütün parasını alıp onu oracığa gömmüş.

Yoluna devam ede dursun köye varınca hanımı karşılamış, evine gitmiş. Ertesi gün arkadaşının hanımı gelmiş:

— Eşim nerede? Sen geldin o gelmedi.

Adam:

— O, ben biraz daha çalışıp para kazanacağım dedi, o yüzden orada kaldı diyerek yalan söylemiş.

Kadında hamileymiş, çocuğu doğmak üzereymiş, bunu gören adam biraz da vicdan etmiş ve kadına:

— Ben kocanın yanından ayrılırken kocan, ben belki gelemem eğer çocuğum doğarsa adını Ahir Terazisi koysun eşim dedi, demiş.

Gel zaman git zaman çocuk doğmuş, büyümüş ve herkes ona Ahir Terazisi diye seslenmeye başlamış. Bir gün o diyara merkezden Kadı'nın biri gelmiş. Kadı gelmiş etrafı denetlerken çocuğu görmüş, annesi ona Ahir Terazisi diye sürekli seslenir, o yana bu yana dolandırıp dururmuş. Kadı birden meraklanmış ve demiş ki:

— Hayırdır bacım, neden bu oğlana Ahir Terazisi dersin?

Kadın:

— Valla beyim uzak bir diyara çalışmaya gitti, geri gelen arkadaşına, ben dönemezsem eğer sen çocuğuma bu ismi koy, demiş.

Kadı bunu duyunca:

— Bacım çağır bakalım şu kocanın arkadaşını, demiş.

Kadın hemen Kadı efendinin dediğini yapıp adama haber etmiş, kadı efendinin yanına getirmiş. Kadı efendi:

— Sen bu çocuğun adını neden böyle koydun, demiş.

Kadı'nın sorusu karşısında çaresiz kalınca, hemen ne yapacağını bilemez olmuş. Adam arkadaşını açgözlülük ile öldürdüğünü itiraf etmiş. Bunu duyan Kadı, adamı alıp hapse atmış, ahir zaman gelince adam kendini cehennem ateşinden kurtaramamış, cayır cayır yanmış (KK- 24).

5.2. Abaza Keçi

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir evin bir keçisi varmış. Bu keçi sabahtan akşama kadar otlar süt getirir, o süt ile nine de ayran yapar çocuklarına verirmiş.

Günler böyle geçerken evin nüfusu artmış ama keçi aynı olduğundan artık süt yetiştiremez olmuş. Evin hanımı bu durumu keçiye anlatıp duruyor ve daha çok süt vermesini söylüyormuş.

Bir gün keçi evin hanımına demiş ki:

—Tamam, nine ben bir keçiyim, bir Abaza keçi bütün sürüye ne yapsın?

Süt vermeyi bırakmış. Nine de sinirlenerek keçiye kesmiş, ev ahalisine yedirmiş. Keçi, insanların midelerini doyurmuş ama gözlerini doyuramamış (KK- 25).

5.3. Ağanın Ekini

Bir varmış bir yokmuş, bir köyde ağanın biri tarlalarını biçmek için iki adam tutmaya karar vermiş. Köyde aramış taramış, tarlasını biçecek kimseyi bulamamış. Adam biraz huysuz, birazda cimri bir ağaymış. Sağa sola haber salmış:

—Tarlamı biçmek için adam ararım.

Bu tellalı duyan iki kişi ağanın yanına gelmiş.

Ağaya:

— Biz senin tarlaları biçmek için geldik, biz bu işe talibiz, demişler.

Ağa adamları buyur etmiş, yemek falan vermeden ellerine tırpanları vermiş, göndermiş. Adamlar tarlayı biçmeye başlamışlar. Öğlen olmuş ağa adamlara sadece bir testi ayran ve çok az yemek göndermiş. Adamlar ayrıları içtikten ve yemeği yedikten sonra tekrar işe koyulmuşlar. Ağa öğleden sonra kontrol etmek için tarlaya gelmiş ki ne görsün, adamlar tarlayı yan yan biçmekte ekinin birazını tarlada bırakarak devam etmekteymişler. Bunu gören ağa:

— Ne biçim iş yaparsınız? Neden yamuk biçersiniz, ekin neden bırakırsınız? Adamlardan biri:

— Ayran içen böyle biçer, demiş.

Elhamdülillah şükürün

Gözü çıksın bu körün

Yemesem bir tabak daha

Gelin yüzüme tükürün, demiş.

Ağa:

— O nasıl dua? Kime edersin, demiş.

Adam:

— Altına elek üstüne yuvası

Böyle yemeğin böyle duası, demiş.

Bunu duyan ağa yaptığını anlamış hemen gidip hizmetçilerine haber salmış, güzel bir sofraya kurmuşlar. Adamlar yemiş içmiş, işlerini düzgünce yapmaya başlamışlar (KK- 26).

6. Murgul'dan Derlenen Masallar

6.1. Ağa ile Uyanık Adam

Köyün birinde ağanın biri varmış, bu ağa biraz cimri birazda malını mülkünü severmiş. Yanında kimse kolay kolay çalışmaz, çalışanlar içinde bir şart koşarmış. Yanında çalışana:

— Benim yanımda çalıştığın sürece kızmak sinirlenmek yok, eğer kızıp sinirlenirsen senin derini yüzerim, para falan vermem, dermiş.

Gerçekten de dediğini yaparmış bu yüzden de adamın yanında kimse pek çalışmazmış. Adamın biri bir gün bu ağanın köyüne gelmiş, ağadan iş istemiş. Ağa şaşkın bir gözle gelen adama şartlarını söylemiş:

— Benim yanımda çalışırsın ama kızmak sinirlenmek yok, eğer kızmadan sinirlenmeden devam eder, guguk kuşu ötene kadar çalışırsan paranı alırsın, demiş.

Ağanın şartı buymuş. Adam uyanık bir adammış, hiç itiraz etmeden ağanın bütün şartlarını kabul etmiş. Ağa türlü oyunlar etmeye başlamış

fakat adam kızmamakta ısrar etmiş. Zor şartlarda çalışmasına rağmen hiç sinirlenmemiş. Ağa ne derse harfiyen yerine getirmiş, getirmeye devam etmiş. Ağa bakmış olacak gibi değil artık kendi kızmaya başlamış. Bir gün ağa:

— Git çocuğu çatlat patlat, demiş.

Çatlat patlat orada çocuğun altını temizle manasına gelmekteymiş. Fakat adam bunu bilmeden çocuğun yanına gitmiş ve çocuğa çat pat vurup geri gelmiş. Ağa bakmış çocuk feryat figan ağlıyor, çağırmış adamı yanına:

— Sen ne yaptın bu çocuğa? Neden ağlıyor?

Adam:

— Sen ne dedi isen ben onu yaptım. Çatlat patlat dedin, bende vurdum. Kızdın mı ağam, demiş.

Ağanın diyecek sözü yok, kızmış ama belli etmemeye çalışmış:

— Yok, kızmadım, olur öyle demiş, geçiştirmiş.

Akşam ağa evine çekilince hanımına:

— Bizim bu adamdan pek kurtuluşumuz yok, bu adama para verip kurtulmamız lazım, yoksa ben dayanamayacağım. O yüzden sen bahçedeki ağacın üstüne akşam çık, guguk kuşu gibi öt ki adam zamanının geldiğini anlayıp gitsin, demiş.

Kadın guguk gibi kuşu ağaca çıkıp ötmeye başlamış, sesi duyan adam:

— Bu guguk kuşu bu sene erken geldi, neden erken geldi ki, demiş.

Eline büyük bir taş alıp:

— Ağa duymadan göndermeliyim, diyerek ağaca taşı atmış, bakmış düşen ağanın hanımı. Ağa bu oyunun da tutmadığını görünce hanımına:

— Biz buradan gidelim, bu adam başımıza bela olacak, sabah erkenden gidelim. O da bezer, sıkılır, gider. Bizi bulamazsa gider, adam gittikten sonra geri geliriz, demiş.

Gece hazırlığını yapan ağa, büyük bir küfe ve heybelerle birlikte hanımını da alarak sabah gün ışıırken yola çıkmış. Az gitmiş uz gitmiş bir yerde dinlenmek için sırtındaki küfeyi yere indirmiş. Eliyle terini sildikten sonra hanımına:

— Ah bizim şu hizmetçi burada olaydı da bize bir yemek hazırlasaydı, demiş.

Ağa bunu der demez adam küfeden çıkıp:

— Buyurun efendim, ne istemiştiniz, diye ağanın karşısına geçmiş.

Ağa:

— Ben seni orda bıraktım, sen gene peşimden geldin, demiş.

Adam:

— Ben nerde çalışırsam çalışayım sözümü tutarım, demiş.

Ağa bakmış ki bu adamdan kurtuluş yok, çareyi adamla birlikte evine geri dönmekte bulmuş. Ağa evine döndükten sonra guguk kuşunun ötüşüne kadar o adamla çalışmış ve en son guguk kuşu ötünce adam tekrar köyüne dönmüş. Ağa ile hanımı rahat bir nefes almış (KK- 27).

6.2. Aç Ayı

Bir varmış bir yokmuş, ayının biri bir gün ininden acıkınca çıkmış. Karnını doyurmak için yola çıkmış, karşısına bir koyun çıkmış.

Ayı:

— Koyun kardeş, seni yiyeceğim, demiş.

Koyun:

— Ayı kardeş, beni yemenden ne çıkar, ilerde besili bir keçi var, sen onu ye, demiş. Ayı:

— Yok, ben seni yiyeceğim deyince, koyun:

— Ben biraz otlayayım, sonra beni ye, demiş.

Koyun otlarken birden kaçırvermiş.

Ayı:

— Neyse ilerde daha besili bir keçi var, diyerek koyunu bırakıp yoluna devam etmiş. Ayı biraz daha gitmiş, ilerde karşısına keçi çıkmış.

Ayı:

— Keçi kardeş, seni yiyeceğim, demiş.

Keçi:

— Ayı kardeş, beni yemenden ne çıkar, ilerde besili bir dana var, demiş.

Ayı keçiyi bırakıp danaya doğru yol almış, biraz sonra danayla karşılaşmış ve yine keçi ve koyuna söylediklerini tekrar etmiş.

Dana:

— Ayı kardeş, beni yemenden ne çıkar, ilerde besili at var, demiş.

Ayı biraz sinirlenerek yoluna devam etmiş, ilerde atı görünce sevinmiş.

Ata:

— At kardeş, seni yiyeceğim, demiş.

At:

— Tamam, beni ye ama etimin lezzetli kısmı arkadadır arka taraftan başla önce, arkamdan ye, demiş.

Ayı atın arkasına geçince at basmış çiftiyi, ayı ne olduğunu anlamadan yere yığılıp kalmış. Ayı yerde inleyerek:

— Yolda gördüm bir koyun, etti bana bir oyun

Yolda gördüm bir keçi, dana ondan daha besili

Yolda gördüm bir dana, yedirdi bana bir boynuz

Yolda gördüm bir at, bana yedirdi çifte nal, ah karnım karnım diye inleyerek yuvasına dönmüş (KK- 27).

6.3. Keloğlan Masalı

Bir varmış bir yokmuş, Keloğlan anasıyla birlikte bir köyde tek başına yaşarmış. Keloğlan, tembel, bir işte çalışmaz, dağ bayır dolaşır, boş boş gezermiş. Anası oğlundan bezince çalışması gerektiğini söylemiş. En sonunda anası Keloğlanı evden kovmuş. Keloğlan evden ayrılmış yolda giderken bir kız ile karşılaşmış. Kızı görür görmez âşık olmuş ve kıza türküler söylemeye başlamış. Kız da Keloğlan'a âşık olmuş. Kız, dönemin padişahının kızıymış. Padişah kızını vezire vermek istediğinden Keloğlan'a vermek istememiş.

Padişah Keloğlandan kurtulmak için tellal çıkartmış. Bir yarışma ile kızını evlendireceğini ahaliye duyurmuş. Bu yarışmaya herkesin katılabileceğini belirtmiş. Yarışma düzenlenmiş Keloğlan bütün yarışmaları kazanmış son olarak padişah bir soru sormak istemiş. Padişah:

— Eğer bu soruyu bilersen sana kızımı vereceğim, demiş.

Padişah:

— İçine sığıp kendimi gördüğüm şey nedir?

Keloğlan bu soru üzerine düşünürken tam bu sırada padişahın kızı elindeki aynayı göstermiş. Keloğlan bu ipucunu anlayıp hemen aynayı alarak padişaha karşı tutmuş:

— Buyurun padişahım, içine sığıdığınız şeyde kendinizi görün, demiş.

Padişah bunun üzerine kızını vermeye razı olmuş. Keloğlan mutlu mesut köyüne dönmüş kızı da anasına gelin götürmüş. Hep beraber mutlu mesut yaşamışlar (KK- 27).

6.4. Külcü Ahmet

Zamanın birinde bir köyde Külcü Ahmet diye bir adam varmış. Bu adam pek çalışmaz, hep ocaktaki külle uğraşıp dururmuş. Külcü Ahmet hep bu şekilde davranmasından dolayı annesi bu konuda şikâyetçiymiş. Birgün oğluna kızmış:

— Oğlum, bıktım senin bu külle uğraşmandan. Bırak artık bu külle uğraşmayı, git bir iş tut, eve ekmek getir, demiş.

Bunun üzerine Külcü Ahmet:

— Tamam giderim ana fakat bana iki tane yumurta ver de öyle gideyim, demiş.

Külcü Ahmet az gitmiş uz gitmiş yolda gördüğü sivri bir sopayı da yanına almış, giderken karşısına büyük bir dev çıkmış. Dev gücünü göstermek için taşı alıp tozunu çıkarmış. Bunu gören Külcü Ahmet de yerden taş alır gibi yapıp yumurtaları eline almış ve sıkmış. Dev bakmış ki bu adam taşın suyunu çıkarıyor.

Dev:

— Sen benden güçlüsün, benden ne istersin? Nereye gidersin, diye sormuş.

Külcü Ahmet:

— Ben öyle geziyorum, ne istersem yaparım, buralara mal mülk sahibi olmaya geldim. Senin de sırtına bineceğim, ben yürümeyi sevmem, demiş.

Dev korkmuş, Külcü Ahmet ne derse yapıp sırtına alıp yürümeye başlamış.

Dev:

— İnsanoğlu, sen ne kadar hafifsin, demiş.

Külcü Ahmet:

— Ben göğe asılıyorum o yüzden hafifim, aslında senden ağırım. İstersen bırakayım göğü, demiş.

Göğü bırakmış gibi yapıp devin ensesine sivri sopayı bastırmış, devin canı yanınca:

— Tamam tamam, sen çok ağırsın, demiş.

Külcü Ahmet, dev ile yola koyulup devam etmiş. Giderken yorulup bir köye varmışlar, köyde sofra kurulmuş, yemekler pişmiş, büyük bir şölen varmış. Dev ile Külcü Ahmet hemen sofraya oturup yemek yemeye başlamışlar. O sırada Külcü Ahmet, sağa sola sorarak oranın bir ağanın evi olduğunu anlamış, ağanın kızı olduğunu öğrenince onu kendisine eş olarak almak istediğini ahaliye demiş:

— Ben buraya ağanın kızını almaya geldim, çeyiz, düğün her şeyi, bütün masrafları ağa karşılayacak, demiş.

Ağa, Külcü Ahmet'i ve dev görüncü korkup çekinmiş:

— Bu adam kocaman bir deve hükmediyorsa onu yeniyorsa beni de yener, diye düşünüp kızını Külcü Ahmet'e vermiş.

Külcü Ahmet hem ağanın kızını hem de altın, çeyiz ve bir sürü hediye ile tekrar köyüne dönmüş, anasına kızı göstermiş, mutlu mesut yaşamışlar (KK- 27).

6.5. İki Kardeş

Bir zamanlar iki fakir kardeş varmış, kardeşlerden biri çalışkan biri ise tembelmiş. Bu iki kardeşin bir hayvanı, bir evi, bir de bahçeleri varmış. Çalışkan olan kardeş tembel olana:

— Kardeşim, gel bahçeyi sürelim orayı ekelim, biraz tahılımız olsun, demiş.

Tembel kardeş:

— Tarlayı sürmeyelim, kör kuşun yuvasını Allah yapar, demiş.

Yatmış tembellik etmiş. Bir süre sonra çalışkan olan kardeş bahçeye gidip çalışmaya başlamış, tembel olan kardeş de kardeşinin yanına gidip tarlada oturmuş. Çalışkan kardeş tarlayı öküzle sürerken bir küp bulmuş, tembel olana:

— Gel kardeşim şu küpü çıkaralım, demiş.

Tembel kardeş:

— Yok, küpü çıkarmayalım, karanlık çöktü, akşam oldu, sonra bakarız, demiş.

Akşam olmuş, iki kardeş işi bırakıp eve gelmiş. Tembel, çalışkan olan kardeşi uyuduktan sonra gidip tarlaya gömülü olan küpü çıkarmaya çalışmış, küpü çıkarmış, bakmış içinde yılanlar var. Yılanları görünce korkmuş, hemen küpün ağzını kapatıp tekrar yerine koyarak eve gelmiş. Ertesi gün iki kardeş yine tarlaya gitmiş tarladaki küpü çalışkan kardeş açmış, bakmış altın var. Tembel kardeşe:

— Kardeşim, gel çıkaralım küpü, demiş.

Tembel:

— Hayır, çıkarmayalım kalsın, demiş.

O sırada gizliden küpe tekrar bakmış, küpün içinde bu sefer altınları görüp şaşırılmış. Kendi kendine:

— Ben dün gece geldim baktım, içinde yılan vardı, ne oldu da altın oldu, diye düşünmüş.

İki, üç gün bu şekilde geçmiş. Sonra tembel kardeş yine evde yatarken birden aklına hinlik gelmiş, gidip küpe bakmış yine yılanları görmüş:

— Bu yılanlar benimle çok uğraşıyor, ben yılanları götürüp kardeşimin üstüne salayım, diye içinden geçirmiş.

Gece yine kardeşinden gizlice gidip tarlaya küpü çıkarmış, getirip evinin bacasından döküp kaçmış. Çalışkan olan kardeş sabah uyandığında etrafında bacadan dökülmüş bir küp altın bulmuş. Çalışkan kardeş, tembel olanı çağırıp demiş ki:

— Bir küp altın buldum, dün bacadan dökülmüş, gel paylaşalım, demiş.

Tembel kardeş durumu anlayıp:

— Şu Allah'ın işine bak, bana yılan gözüken kardeşime altın gözüktüyor, demek bu işte bir hikmet var.

Bundan sonra kendisi de tembelliği bırakıp çalışmaya başlamış.

—Çalışana Allah veriyor, demiş (KK- 28).

6.6. Ayı ile Kadın

Bir varmış bir yokmuş. Birgün bir ayı kadının birini kaçırmış, kadına:

— Sen benim eşim ol, sen ne istersen yapayım, demiş.

Kadın mecbur kabul etmiş. Ayı kadını kendine alıştırmak için mağarasında tutmuş. Ayı her gün yiyecek almak için dışarı çıkar kadını da kaçmasın diye o esnada bağlarmış. Ayı kadını kendine yemek yapsın, mağara işlerini yapın, eş olsun diye yanında tutmaktaymış.

Günler böyle geçse dursun kadın ayıyla iyi geçinmeye, sürekli her dediğini yapmaya başlamış. Kadının maksadı ayı bana alışsın, dışarı çıkarsın ki ben kaçayım imiş. Öyle günler geçerken ayı da kadın da alışmış, ayı kadına güvenmeye başlamış.

Birgün kadın ayıya:

— Sen, her işi yapıyorsun, ben de sana çeşmeden su getireyim, demiş.

Ayı:

— Olmaz, sen su getirme, ben getiririm, demiş.

Kadın bir süre yine böyle devam etmiş.

Birgün yine:

— Ayağıma ip bağla, ben nereye kaçayım, gideyim su getireyim, demiş.

Ayı en sonunda ikna olmuş, kadının ayağına ip bağlamış ve kadını suya göndermiş. Kadın çeşmenin yanına varır varmaz ayağındaki ipi çözüp hemen kaçmış, köyüne geri dönmüş.

Ayı kadını beklemiş beklemiş, kadın gelmeyince kaçtığını anlayıp köye kadının kapısına gitmiş.

Ayı:

— Güğüm su kaynattı neredesin? Çorba pişmedi, tencere pişmedi neredesin?

Kadın:

— Çıkmam, ben artık dışarı çıkmam, git kendi evine, kendin pişir aşını, demiş.

Ayı, kadın gelmeyince çekip gitmiş yuvasına, altı ay dışarı çıkmamış. Hep yuvasında kalmış. Ayıların kış uykusu böyle başlamış (KK- 28).

7. Şavşat'tan Derlenen Masallar

7.1. Akıllı Köylü

Bir köylüye akşam üstü misafirler gelip kapısını çalarlar:

— Misafir kabul eder misin?

Ev sahibi:

— Buyurun benim cellatlarım, demiş.

Gelenleri içeri alınca ev sahibi yine:

— Hoş geldiniz kuzularım, demiş.

Adam misafirleri yedirmiş, içirmiş, ağırlamış. Sabah olunca misafirleri kapıdan yolcu ederken de:

— Güle güle tellallarım, demiş.

Evin hanımı eşinin sözlerinden hiçbir şey anlamamış, dönmüş eşine:

— Bey sen gelen misafire niye cellatlarım, kuzularım ve tellallarım dedin açıkla da anlayayım, demiş.

Adam:

— İlk geldiklerinde ben düşündüm acaba ben bunları memnun edebilecek miyim, benden memnun kalacaklar mı? Bana cellat gibi göründüler. Evimize alınca artık onlar benim kuzularım oldu. Ben ne veririm ne götürürsem onu yerler bana bağlı kalırlar. Sabah olunca onları yolcu ettik. Onlar gittikleri yerlerde beni anlatıp tellallığımı yapacaklar. İşte benim dediklerimin izahı böyledir, demiş (KK- 29).

7.2. Keloğlan Masalı

Bir gün Keloğlan'a annesi:

— Oğlum, evde hiç heç kalmamış git pazardan al da gel, demiş.

Onların memleketinde tuza heç denirmiş.

Keloğlan:

— Tamam, ben gider heç alır gelirim anne, demiş.

Annesi:

— Bak sen unutursun ne alacağını, sık sık tekrar et ki unutmayasın.

Keloğlan annesinin sözünü dinlemiş heç, heç, heç diyerek pazara doğru yola koyulmuş. Yolda giderken bir gölden geçmek durumunda kalmış. O gölde de biri balık tutmak için ağ atmış bekliyormuş. Keloğlan oradan geçerken de heç heç heç deyince bu balık tutan adam sinirlenmiş, gelip Keloğlan'a bir tokat atmış:

— Niye öyle diyorsun? Biri beşi birden biri beşi birden desene, demiş.

Keloğlan dayağı yiyince:

— Biri beşi birden biri beşi birden demeye başlamış.

Keloğlan artık heç demeyi unutmuş. Biri beşi birden diyerek yoluna devam etmiş. Bir yere varmış ki bir cenazeyi götürüyorlar. Keloğlan onların yanından geçerken de biri beşi birden demeye devam ediyormuş. Bunu duyan cenaze sahiplerinden biri Keloğlan'a bir tokat atmış:

— Biz birine ağlıyoruz sen beşine birden diyorsun, utanmıyor musun? Öyle diyeceğine Allah rahmet etsin, Allah rahmet etsin de, demiş.

Keloğlan yedi dayağın etkisiyle artık Allah rahmet etsin demeye başlamış. Biraz daha yol gidince bu kez de yolda bir köpek leşini bir adamın çektiğini görmüş. Adam köpeğin leşini dereye atmak için çekiyormuş. Keloğlan da Allah rahmet etsin diyerek yanından geçmiş. Adam Keloğlan'a sinirlenmiş gelmiş o da bir tokat atmış Keloğlan:

— Neden vurdun bana? Adam:

— Ölen bir insan değil ki sen Allah rahmet etsin diyorsun.

Keloğlan:

— Eee ben ne diyeyim?

Adam:

— Üf! Ne kötü kokuyor. Üf! Ne kötü kokuyor diyeceksin.

Keloğlan bu kez de üf ne kötü kokuyor diyerek yoluna devam etmiş. Pazara yaklaşınca birkaç kadın süslenmiş, kokular sürmüş bir vaziyette Keloğlan'ın yanından geçerken Keloğlan:

— Üf! Ne kötü kokuyor. Üf! Ne kötü kokuyor, demeye devam ediyormuş.

Kadınlar Keloğlan'ın söylediği cümleye kızıp gelmiş onu tokatlamışlar. Keloğlan:

— Yine ne oldu da beni dövüyorsunuz?

Kadınlar:

— Biz bu kadar güzel kokular sürmüşken sen neden üf ne kötü okuyor diyorsun? Keloğlan:

— Tamam, ne demeliyim o zaman?

Kadınlardan biri:

— Oh! Ne iyi olmuş. Oh! Ne iyi olmuş, desene.

Bu sefer Keloğlan oh ne iyi olmuş demeye başlamış. Biraz daha gidince yolda iki kişinin birbirinin kafasını kırdığını görmüş.

Keloğlan:

— Oh! Ne iyi olmuş. Oh! Ne iyi olmuş demeye devam ediyormuş.

Kavga edenler Keloğlanın bu sözüne çok hiddetlenmişler. Onlarda Keloğlanı dövmüşler. Keloğlan bunca dayaktan sonra doğruca eve gitmiş.

Annesi:

— Oğlum, hani heç, ne ettin? Almadın mı?

Keloğlan:

— Anne bugün başıma böyle böyle işler geldi. Bir heç uğruna başıma gelenlere bak sen, demiş (KK- 29).

7.3. Gurbete Giden Adam

Adamın biri çoluk çocuğunun daha rahat yaşaması için gurbete çıkmaya karar vermiş. Yola çıkmış gece olana dek yol almış. Gece olunca yırtıcı hayvanlardan sakınmak için bir ağacın başına çıkmış. Ağacın başından aşağıyı seyrederken aklıktan ölmek üzere olan bir tilkinin sürünerek ağacın altına doğru geldiğini görmüş. Kendi kendine:

— Bu tilki aklıktan ölür Allah'ım. Bu kendine yiyecek bir şey bulamaz, demiş.

Adam bunları düşünürken ormanda bir kıyamet kopmuş. Ağacın başından adam bakmış, bir aslan ceylanı kovalayarak ormandan çıkarmış, tam bu adamın ağacının altında ceylanı yakalayıp öldürmüştü. Aslan ceylanın etinden bir güzel karnını doyurmuş, oradan ayrılmış. Aslan oradan ayrılınca ölmek üzere olan tilki sürüne sürüne kalan parçaların başına gelmiş, yemeye başlamış. Tilki de karnını doyurunca adam:

— Ey Allah'ım! Bu tilki ölecekti sen rızkını ayağına getirdin. Valla ben de artık gurbete gitmeyeceğim, sen bana da rızkımı verirsin. Ne gerek var gurbete çıkmaya, herkesin rızkını veren Allah, bana da elbet rızkımı gönderir, demiş.

Adam karar vermiş sabah olunca evine geri dönecekmış. Bu arada adamı uyku bastırmış. Uykusunda buna bir ses:

— Ey insanoğlu! O müzmin tilki gibi bekleyip birinden artanları yemeyi düşünme. Yırtıcı aslana benze de senden artanları başkaları yesin.

Bu sesi duyan adam uykudan uyanmış ve sabah olunca gurbete gitme kararından vazgeçmemesi gerektiğine karar vermiş (KK- 29).

7.4. Üç Dev

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir köy varmış, bu köyün su olarak kullandığı bir dere varmış. Köylü bu dere ile su ihtiyacını karşılar, bu sayede yaşayışını sürdürürmüş. O derenin yukarı tarafında üç tane dev yaşarmış, bu üç dev suyun başında durur, suyun köye akmasını engellemiş. O yöre halkının devleri zapt etme gücü yokmuş. Devlere muhtaç hale gelmişler, ne yapsalar etseler devlerden kurtuluş olmamış.

Devler suyun başında durunca köylü suya hasret kalmış. Devler suyun başından çekilince köylü hemen akan sudan yararlanıp yıkamasını, içmesini hayvan için suyunu alelacele sağlarmış.

Günlerden bir gün diyarın birinden bir göçmen gelmiş.

Bu göçmen:

— Eğer izin verirsiniz, ben buraya yerleşmek isterim, demiş.

Köylüler göçmene:

— Biz, üç tane devden dolayı zor durumdayız. Köyümüze su gelmez, sen bu köye yerleşmek istiyorsan bu üç devı yenmelisin, demişler.

Bunun üzerine göçmen:

— Benim ustalığım bunun üzerinedir, ben o devleri yenerim, demiş.

Göçmen devesiyle köye gelmiş, deveden inmiş. Köylüler hemen yer gösterip devlerin yerini tarif etmişler.

Ertesi gün köylüler:

— Hadi bakalım, seni görelim. Bugün devlerin suyun başına geçme günüdür, senin marifetini görelim, demişler.

Göçmen zırhını giymiş, kılıcını kuşanmış, kalkanını yanına almış, deveye atlamış, gitmiş devlerin olduğu yere. Devlere seslenmiş:

— Ey devler, çekilin suyun başından. Bırakın derenin akışını eğer bırakırsanız sizin canınızı bağışlarım yoksa ölümlerden ölüm beğenin, demiş.

Devler:

— Sen kimsin ki bizi öldüreceksin, senin etin ne budun ne demişler.

Göçmen bunun üzerine hemen kılıcını çekmiş, devlerle savaşmaya başlamış, önce devin birini öldürmüş sonra devin ikincisini öldürmüş, üçüncü deve gelince dev:

— Aman yiğidim, beni öldürme, ben ettim sen etme. Onların çoluğu çocuğu yok, benim yavrularım var, beni bağışla, demiş.

Göçmen:

— Tamam seni bağışlarım fakat şu derenin suyunu aç, köye ulaşsın, kanalın yolunu yap, demiş.

Bunun üzerine dev hemen dereden akan suyun yolunu açmış ve kanal yolu yapmış, oradan çekmiş gitmiş. Köye su gitmeye başlayınca köylüler çok sevinmiş. Göçmene o yörenin en güzel kızını istemişler, kırk gün kırk gece düğün etmişler. Mutlu mesut yaşamışlar. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kervetine (KK- 30).

7.5. Sarı Ağa

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, Sarı Ağa diye bir adam varmış. Bu adam bal sağıp, arılarına bakarak geçimini sağlarmış. Sarı Ağa, bir gün köyünde bekçi olan kişiyi bir diyara göndermiş. Bekçi diyardan geri dönerken akşam karanlık çökmüş, ormanın içinde kalakalmış. Karanlık iyice basınca bekçinin etrafını iki tane kurt sarmış. Kurtlar bir ağzıdan:

— Sen bugün akşam yemeğimizi, seninle karnımızı doyuracağız, seni elimizden kimse alamaz, demişler.

Adam çaresiz sırtındaki paltoyu çıkarıp bir sopaya tutturmuş ateşe vermiş, kurtları kendinden uzak tutmaya çalışıyormuş. Adamın paltosu bitince önce ceketini sonra gömleğini devamında her şeyini ateşe vererek biraz daha yol almış. Kurtlar ise saldırmak için anbean sabırsızca fırsat kollamaktaymış.

Sarı Ağanın da o zaman dört tane kocaman karabaş köpeği varmış, o akşam zincirlerini koparıncasına havlayıp sürekli kendilerini yerden yere

vuruyorlarmış. Sarı Ağanın hizmetkârı bahçeye inmiş ki köpekler yerinde duramıyor. Hizmetkâr bunda bir şey var diyerek hemen köpekleri bağlarından çözüvermiş. Köpekleri çözer çözmez köpekler birden ileri ormana doğru atılmışlar. Tam adamın son ateşi sönerken köpekler yetişmiş, iki köpek bir kurdu, diğer iki köpek de bir kurdu boğmuş. Bekçi sağ salım Sarı Ağanın evine gelince olanı biteni anlatmış.

Köpekler için altı koyunundan iki tanesini kesip köpeklere yedirmek istemiş. Sarı Ağa:

— Olmaz bekçi, senin koyunun çok yok, getir benim sürümden iki tane kes, köpeklere ver, demiş.

Bekçi bunun üzerine Sarı Ağanın iki koyununu kesip köpeklerin önüne atıvermiş. Köpekler koyunları afiyetle yemiş. Köpekler Sarı Ağanın sadık dostu olarak yaşamışlar. Sarı Ağa ölünceye kadar köpeklerine, köpekler de ölünceye kadar Sarı Ağaya sadık kalmışlar (KK- 30).

7.6. Çanlı Kurt

Bir varmış bir yokmuş, bir köye kurt dadanmış. Kurt, sürekli çobanların sürüsüne dadanıp bir iki koyun telef edip afiyetle yermiş. Bir gün, iki gün derken kurttan dolayı artık çobanlar isyan etmiş. Hep bir arada iken toplanıp karar vermişler ki kurdu yakalayalım.

Birlikte plan yapmışlar, kurda bir tuzak hazırlamışlar. Kurt o gece yine bir sürüye dadanmış. Tam o sırada çobanlar hep birden bir ağ atıp kurdu etkisiz hale getirmişler.

Kurt:

— Ey insanoğlu! Bırak beni, nasibimi yiyeyim, diye inlese de çaresiz teslim olmuş.

Çobanlar hep bir ağızdan kurdun canını bağışlamış fakat kurdun sürülerine tehlike olmasını engellemek için bir çan bağlamışlar ve kurdu tekrar doğaya salmışlar. Kurt artık ne zaman tepeden köye sürüye doğru inse çan sesi duyulurmuş. Bunu duyan bütün sürüler birden toplanır bu şekilde kurttan kaçarlarmış.

Gel zaman git zaman kurt koyun avlamadan aç açına bir süre gezinmiş. O kadar zayıflamış ki bir deri bir kemik haline gelmiş. Artık dayanacak gücü, takati kalmayınca çobanların yanına gitmiş. Ön ayaklarını kaldırmış:

— Aha ben, aha siz. Ey insanoğlu! Ya beni azat edin karnımı doyurayım ya da beni öldürün. Ben bu halde yaşayamam, demiş.

Çobanlar kendi aralarında toplanıp düşünmüşler ve kurdun boğazındaki çanı çıkarıp salıvermişler. Kurt tekrar avlanmaya, nasibini yemeye başlamış ama artık o çobanların sürüsüne karışmaz olmuş. Çobanlar da ermiş muradına, zarar ziyan kalmış diğer adamlara (KK- 30).

7.7. Tilki ile Aslan

Ormanın kralı aslan açlıktan ölmek üzere iken yanından bir tilki geçiyormuş. Tilkiyi çağırıp:

— Tilki kardeş, bana yiyecek bir şeyler bul getir, ben açlıktan ölmek üzereyim, demiş.

Tilki:

— Sen ormanlar kralısın, senden herkes korkar. Gel beraber dolanalım daha erken bir şeyler buluruz, demiş.

Aslan:

— Ben kalkıp yürüyemem sen yiyecek bul bana getir, demiş.

Tilki ne dese aslan yattığı yerden kalkmıyormuş. Aslanı orada bırakıp kendi av aramaya başlamış. Bir zaman sonra kurtların bir boğayı kovaladığını görmüş. Onları takip etmeye başlamış. Kurtlar boğayı öldürmüş karınlarını doyurana kadar da ondan yemişler. Kurtlar çekilip gidince tilki de gitmiş karnını doyurmuş. Karnı doyunca aslan aklına gelmiş ama ona bu kadar yolu geri gidip yiyecek götürmeyi göze alamamış. Tilki kendi kendine:

— Ya işte hayat böyledir, sen ormanların kralı da olsan aslan gibi yatmaktansa tilki gibi dolanmak daha iyidir, demiş (KK- 31).

7.8. Kera Taşı

Yaşlı bir adamın üç tane oğlu varmış. Bu artık yaş ilerlemiş bakıma muhtaç olunca mecburen kendisine baktırması gerek, bu nedenle en küçük oğlunu çağırması:

— Oğlum, en çok seni severim bilirsin. Ben öldükten sonra kera taşının (ocak taşı) altında bir kilo altın var, onu çıkarırsın, o senin, demiş.

Küçük oğlu birkaç yıl babasına bakmış, küçük oğlunun kendinden sıkıldığını hisseden baba ortanca oğlunu yanına çağırması:

— Oğlum, en çok seni severim. Sen, ben öldükten sonra kera taşını kaldır, altında bir kilo altın var onu çıkar kullan, demiş.

Ortanca oğlu da altını alacak diye babasına birkaç yıl özenli bakmış. Ortanca oğlunun da yavaştan sıkıldığını hisseden baba üçüncü olan en büyük oğlunu da çağırması ve ona da aynısını söylemiş. Baba sürekli kera taşının olduğu odada yatmaktaymış. Baba ölene kadar bütün oğlanlar babaya muazzam bir bakım yapmışlar, bir dediğini iki etmemişler. Baba ne isterse yerine getirmiş, dediklerini yapmışlar.

Babaları vefat edince defnetmişler daha sonra hepsi ocak başına toplanmış. Oradan ayrılmaz olmuşlar. Büyük, küçük olana:

— Yatın artık, demiş fakat hiçbiri uyumak istemezmiş.

Aradan biraz daha zaman geçince küçük olan oğlan:

— Babam size bir şey dedi mi? Bana bir şey demişti, demiş.

Diğer iki abisi de bir küp altından bahsetmiş sonra hep beraber kera taşını kaldırıp altını kazmışlar. Bir küp bulmuşlar, küpü açınca içinde bir manda boynuzu ve o boynuzun içinde de bir kâğıt bulmuşlar. Bunu hep beraber okumuşlar, kâğıtta şu yazmaktaymış:

— Kim ki babasına bakma karşılığında bir şey beklerse bu manda boynuzu onun olsun.

Üç kardeş de babalarının verdiği dersi almış (KK- 32).

8. Yusufeli'den Derlenen Masallar

8.1. Heç Heç

Ağanın birisinin yanına çalışmaya giren Keloğlan pişman olduğu takdirde sırtının derisi yüzölüp bir çift çarık yapılması üzerine anlaşılmış. Ağa da pişmanım dediğinde onun da sırtı yüzülecek. Bu anlaşmayı yaptıktan sonra ağa, öküzlerine vermek için yanında çalıştırdığı Keloğlandan tuz alıp gelmesini istemiş. Bir zamanlar tuzun ismi heç heç imiş. Keloğlan unutmamak için heç heç diyerek giderken balık tutan bir adamın yanından geçerken de heç heç demiş. Balık tutan adam Keloğlanın bu söylemini duyunca:

—Sen niye heç heç diyorsun?

Bir tokat atmış sonra:

—Üçü beşi birden desene.

Keloğlan dayağı yiyince heç heç demeyi bırakıp üçü beşi birden demeye başlamış. Böyle diyerek biraz yol almış bir köye varmış. Köyde herkes ağlıyormuş. Meğer biri vefat etmiş ona ağlıyorlarmış. Bu Keloğlan kalabalığın yanından geçerken:

—Üçü beşi birden, üçü beşi birden, demiş.

Köylüler Keloğlanı bir güzel dövmüş:

—Bir tane yetmiyor da sen üçü beşi birden diyorsun ha, Allah rahmet eylesin desene, demişler.

Keloğlan oradan ayrılmış ama önceki dediğini unutmuş. Allah rahmet eylesin, Allah rahmet eylesin diyerek biraz daha gitmiş. Önüne bir köpek çıkmış. Keloğlan bir köpek ölüsü görünce de tekrar etmeye devam ediyormuş:

—Allah rahmet eylesin, Allah rahmet eylesin.

Keloğlanın dediklerini duyan köpeğin sahibi:

—Hiç hayvan ölüsüne Allah rahmet eylesin denir mi?

Keloğlan köpeğin sahibinden de dayak yiyince sinirlenmiş:

—Bundan sonra heç bir şey demem, demiş.

Öyle söyleyince ağasının heç heç istediğini hatırlamış. Çarşıdan heç heç almış doğruca eve gitmiş. Tuzu ağaya teslim etmiş.

Ağa Keloğlan'a:

— Her gün keçileri dağa götürüp otlatıp getireceksin. Sana bir ekmecek azık vereceğim ama ne sen ne de köpek bu ekmeği yemeyeceksiniz. Akşam evde ne yemek varsa ondan yersin. Eğer ekmeği yersen sırt derini yüzeceğim, demiş.

Keloğlan kabul etmiş. Her gün çobanlık yapmaya giderken arkadaşlarını da toplayıp öyle gidiyormuş. Ağanın yüzlerce keçisinden her gün birini kesip ziyafet çekiyor ekmeğe hiç dokunmuyormuş. Bir gün beş gün derken keçi sürüsü giderek azalmaya başlamış.

Ağa:

—Bu keçilerin sayısı giderek azalıyor. Kurt mu saldırıyor? Nedir bu vaziyet?

Keloğlan:

—Ağam, sen ekmeğe dokunma dediğin için her gün bir keçi ile karnımızı doyuruyoruz. Pişman oldun mu? Kızdın mı?

Ağa:

—Yok, pişman olmadım. Sen bundan sonra sürüyü otlatmaya götürme, demiş.

Aradan bir iki ay geçince Keloğlan ne kümeste hayvan bırakmış ne ağıl-da. Ağa bir akşam hanımına:

—Sen akşam hazırlık yap buradan gidelim. Yoksa bu Keloğlan en sonunda bizim canımızı alacak.

Hanımı ağanın dediklerini dinlemiş. Bir sepet kete yapmış. Keteleri bol tereyağıyla yapmış. Keloğlan ağasının konuşmalarını dinlediği için gece yola çıkacaklarını biliyormuş. Sepetteki keteleri boşaltıp kendi sepete girmiş. Gece yarısı ağa sepeti sırtlamış hanımıyla evi terk etmiş. Bir ara sepette Keloğlanın çışı gelince yapmış. Ağa:

—Hanım bunun içinde ne var? Sırtım ıslandı, demiş.

Hanımı:

—Keteleri bol tereyağı ile yapmıştım. Onların yağı çıkmıştır, demiş.

Öğlene kadar aralıksız yol almışlar. Memleketlerinden yeterince uzaklaştıklarını düşünen ağa:

— Hanım, sıcak bastırdı ve yorulduk. Şu ırmağın oradaki ağacın altında dinlenelim. Bir iki lokma kete yiyelim. Keloğlan artık bizi burada bulamaz, demiş.

Ağacın altına oturduklarında Keloğlan sepetten çıkmış.

Ağa:

—Oğlum senin ne işin var burada?

Keloğlan:

—Ağam, bana ihtiyacınız olur diye sepete girdim.

Ağa bakmış bundan kurtuluş yok. Akşam olunca hanımına:

—Hanım, biz bu Keloğlandan kaçarak kurtulamayacağız. Bunu gece suya atıp öldürelim. Biz onu öldürmesek o bizi öldürecek.

Hanımıyla anlaşılan ağa yatmış. Gece Keloğlan ağanın hanımını kendi yerine yatırmış. O da ağanın hanımının yerine yatmış. Gece yarısı ağa Keloğlan diye hanımını suya atmış. Sabah uyandıklarında bir bakmış ki hanımı yok. Keloğlan yanında yatıyor. Keloğlandan gizli orayı terk etmiş.

Keloğlan uyandığında ağasının kaçtığını anlamış. Dönmüş gelmiş ağanın evine. Mutlu mesut yaşayıp gitmiş (KK- 33).

8.2. Kurdun Sonu

Bir varmış bir yokmuş bir tane kurt keçinin yanına gidip:

—Keçi keçi ben seni yiyeceğim, demiş.

Keçi:

—Dur beni yeme. Benim iki tane yavrum var. Onları alıp getireyim üç tane yemeğin olmuş olur, demiş.

Kurt:

—Tamam, bekliyorum, demiş.

Kurt beklemiş beklemiş gelen giden yok. Keçinin oyun oynadığını anlamış. Bu sefer kurt danaya gitmiş:

—Dana dana ben seni yiyeceğim, demiş.

Dana:

—Beni yeme bekle, annemi de getireyim ikimizi birden ye, demiş.

Kurt beklemiş beklemiş ne dana ne de annesi gelmemiş. Dananın kendisine oyun oynadığını anlamış. Yolda giderken bir ata rastlamış.

Kurt:

—At at, ben seni yiyeceğim, demiş.

At:

—Tamam, önce geç arka nallarımı kokla da sonra ye beni, demiş.

Kurt atın arkasına geçince at bir çiftte atmış kurt yere serilmiş. Ağzından burnundan kan gelirken söylenmeye başlamış:

—Vardım gittim bir keçi

Neylersin üçü beşi

Ye kalsın bir kuru kıcı

Vardım gittim bir dana

Neylersin ana mana

Ye kana kana

Vardım gittim bir at

Neylersin arat marat

Ye tekmeyi altında yat

Kurt bunları dedikten sonra ölmüş (KK- 34).

8.3. Uyanık Kadın

Bir varmış bir yokmuş cümle alem çok imiş. Kadının biri çeşmeye su doldurmaya giderken adamın biri buna laf atmış:

—Akşam yanına geleyim mi, demiş.

Kadın çeşmeden suyu eve getirince kocasına:

—Filan adam bana laf attı, demiş.

Aradan birkaç gün geçince kadın tekrar çeşmeye su doldurmaya giderken bu sefer başka bir adam:

—Akşam sana geleyim mi, ne dersin, demiş.

Kadın bu adamı da kocasına haber vermiş. Bir iki gün sonra kadın tekrar çeşmeye giderken imam ile karşılaşmış.

İmam:

—Kocan gurbete gittiyse akşam yanına geleyim, demiş.

Kadın sudan dönünce:

—Bey, imam da akşam gelmeyi teklif etti, demiş.

Kocası:

—Sen sırayla onları yarın akşam çağır. Birini akşam namazından önce, birini akşam namazından sonra imamı da yatsı namazından sonra çağır, demiş.

Kadın bunları kocasının dediği gibi eve çağırmış. Ertesi akşam namaz vaktinden önce biri çıka gelmiş. Kadın hemen ona yemekler yapmış. Yemek yemişler, evi süpürüp silmiş. Vakit geçirmeye çalışıyormuş. Akşam ezanı okununca kadın namaza durmuş. Kadın namazını bitirince kapı çalmış.

Evdeki adama kadın:

—Hemen saklanmalısın kocam gurbetten geldi galiba, demiş.

Adamın üstünü soyup beşiğin içine saklayıp kapıyı açmış. Gelen adama da aynı şekilde yemekler yapmış. Evi toplayıp süpürmüş derken yatsı namazı okunmuş. Namazdan sonra kapı çalmış. Kadın evdeki adamın giysilerini çıkarıp tandıra saklayarak kapıyı açmış. Gelen imama da yemek yapmak için uğraşırken imam tok olduğunu dile getirmiş.

Kadın:

— Evi toplayayım geliyorum o zaman, demiş.

Bütün bu olanları kadının kocası pencereden izliyormuş. Hemen gidip anlaştıkları gibi kapıyı çalmış. Bu arada imam üstündeki elbiseleri çoktan çıkarmış.

Kadın imama:

—Kocam gurbetten erken döndü galiba seni burada görürse ikimizi de öldürür. Kapının arkasında asılan çuvalın içine gir seni görmesin, demiş.

İmam çuvalın içine girince kadın kapıyı açmış. Kocası içeri girmiş hoş beşten sonra beşikteki ayakları görmüş. Hanımına:

—Hanım bu beşikteki ne?

Kadın:

—Bey, uşağı yatırdım, demiş.

Adam:

—Bu uşağın ayakları çok uzun sen bir tane hızar getir bu uşağın ayaklarını biraz kısaltalım, demiş.

Kadın:

—Bey, hiç çocuğun ayakları kesilir mi?

Adam:

—Kesilir kesilir, harama gidiyorsa bu ayaklar kesilir, demiş.

Kadın gidip hızar getirmiş tam adamın ayaklarını kesecekleri vakit adam can havliyle kapıdan dışarı kaçmış. Karı koca anlaştıkları için ikinci adamın tandırda saklı olduğunu kadının kocası biliyormuş.

Karısına:

—Hanım, dışarda biraz üşüdüm. Şu tandırı biraz yakalım da ısınalım, demiş.

Tandırda bulunan adam onu yakacaklarını anlayınca o da kapıdan nasıl çıktığını anlayamamış. Karı koca sohbet ederlerken kapının arkasında asılan çuvalı koca fark etmiş güya.

Karısına:

—Hanım, şu kapının arkasında asılan çuvalın içinde ne var?

Kadın:

—Bey, sen gittiğinden beri hiç kapıdan dışarı çıkmadım. Evi süpürünce çıkan pisliği o çuvalın içine attım, demiş.

Kocası:

—Onu döküp geleyim o zaman, demiş.

Kadının kocası çuvalı sırtlayıp bir yarın başına gitmiş. Aşağı doğru seslenmiş:

—Orda biri varsa çekilin çer çöp dökeceğim, demiş.

Adam çuvalı yardan aşağı doğru çevirince imam yardan yuvarlanmaya ve bağırmaya başlamış.

Adam:

—Ben demedim mi biri varsa kaçsın çer çöp dökeceğim, diye.

Neyse adam evine geri dönmüş. Hanımı:

—Bey, bunlar yine gelirler uyumayalım, demiş.

Adam:

—Sen merak etme onların bir daha gelecek yüzleri yok, demiş.

Kadın kocasını dinlememiş gidip yatmamış. Ocağı yakmış. Bir demir kızdırmaya başlamış. Bu arada imamla birlikte iki adam giysileri evde kaldığı için tekrar evin arkasında toplanmışlar. İçlerinden biri:

—Bacadan inelim. Birimizin beline ip bağlayalım o insin kıyafetlerimizi alsın biz de onu yukarı çekelim, demiş. Diğer ikisi bu teklifi kabul etmiş. Adamlardan birinin beline ip bağlayıp bacadan aşağı doğru sarkıtmışlar. Adam bacadan incekken:

—Ben aşağıda işimi bitirince pırt diye ses çıkarırım o zaman beni yukarı çekin, demiş.

Adam bacadan inince kadın adamın kıcına kızgın demiri bastırmış. Adam pırt demiş diğerleri onu yukarı çekmiş.

—Ne oldu?

—Elbiseleri bulamadım, demiş.

Kızgın demiri kıcıma yedim diyememiş. Diğer adamın beline ipi bağlayıp onu aşağı sarkıtmak istemişler.

O adam:

—Ben iki kere pırt demeden beni yukarı çekmeyin, demiş.

Bunu aşağı doğru sarkıtmışlar. Kadın ikinci adamın kıcını görür görmez kızgın demiri adamın ardına bastırmış. Adam bir kere pırt deyince diğerleri çekmemiş. Bu esnada adam dönünce kadın ikinci kere demiri bastırmış. Adam yine pırt deyince bunu yukarı çekmişler. Yukarı çekilen adam:

—Ben de bir şey bulamadım. Bu sefer imam efendi sen in. Beş altı kere pırt demeden seni yukarı çekmeyiz, demişler.

İmam:

—Tamam, ben hem kıyafetlerimizi bulurum hem de evde değerli ne varsa alırım. Bunların bize yaptıklarının karşılığını alacağım, demiş.

İmam beline ipi bağlayıp ocaklıktan aşağı sarkmaya başlamış. Kadın üçüncünün de geldiğini görünce kızgın demiri bastırmış imama.

İmam:

—Pırt, demiş.

Bir demiş çekmemişler. İmam pırt dedikçe diğer iki adam:

—Hanım dürt, demişler.

İmam artık kalbura dönmüş şekilde yukarı çekilmiş.

Diğer iki adama:

—Ben o kadar pırt dedim beni niye yukarı çekmediniz, demiş.

Adamlar:

—Hadi biz cahildik bu işe kalkıştık. Sen imam olarak bu işlere nasıl kalkışırsın. Sana müstahak oldu, demişler.

Bunlar kıyafetlerini alamadıkları için sabah köyde kimse onları görmesin diye köyü ter edip gitmişler. Kadın ile kocası mutlu mesut yaşamaya devam etmiş (KK- 34).

8.4. Uyanık Keloğlan

Bir varmış bir yokmuş bir ülkenin padişahının bir kızı başka bir ülkenin padişahının da bir oğlu varmış. Padişah kızını evlendirmek için yarışma düzenlemiş. Yarışmada padişahın oğlu ile Keloğlan ne yapsalar yenişememişler.

En son padişah:

—Keloğlan ile padişahın oğlunu karanlık bir odada yatıralım. Gece yarısı kızım gitsin odaya kimin yanına girerse sabah onunla kızımı evlendireceğim, demiş. İki padişahın çocukları birbirini seviyormuş ama Keloğlan da kızı padişahın oğluna yar etmek istemiyormuş.

Padişah oğluna:

—Gece yattığınızda Keloğlan ne yaparsa sen de onu yap, demiş.

Gece Keloğlan ile şehzade karanlık odaya girip yatmışlar. Bir süre sonra Keloğlanın yatağından hış hış diye sesler gelmeye başlamış.

Şehzade:

—Keloğlan ne yapıyorsun?

Keloğlan:

—Altıma yaptım. Onu koku olsun diye vücuduma sürüyorum. Padişahın kızı bu kokuyu çok seviyormuş, demiş.

Bunu duyan şehzade altına yapmış. Yaptığını vücuduna sürmüş. Gece yarısı padişahın kızı odaya girmiş. Şehzadenin yorganını kaldırıncı kötü bir koku duymuş. Kendince o yatakta yatanın Keloğlan olduğunu düşünüp diğer yatağın yorganını kaldırmış. Keloğlandan gelen hış hış sesi meğer gül yağını vücuduna sürerken gelmiş. Kız yorganın ucunu kaldırıncı gül kokusunu duymuş. Kesin kanaat getirmiş ki bu şehzadenin yatağı. Yatağa girmiş sabah olmuş. İki padişah da odanın kapısını açmışlar ki kız Keloğlanın yatağında yatıyor.

Padişah oğluna:

—Oğlum ben sana ne dedim? Keloğlan ne yaparsa sen de onu yap demedim mi?

Şehzade:

—Tamam, ben de gece ses gelince Keloğlana sordum ne yapıyorsun diye. O da altıma yaptım onu vücuduma sürüyorum dedi. Ben de onun yaptığının aynısını yaptım, demiş.

Padişah babası:

—Sen bu akılla bir padişah kızına layık değilsin. Seni bir lalanın kızı ile evlendireyim, demiş.

Padişah kızı ile Keloğlana kırk gün kırk gece süren bir düğün yapmış. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 34).

8.5. Ne Edersen Kendine Edersin Kendi Kendine

Köyün birinde bir adam kapı kapı gezer:

—Ne edersen kendine edersin kendi kendine, der dolaşmış.

Bir gün beş gün derken ay olmuş adam hala aynı sözü söyleyip dolaşıyormuş. Köydeki kadınlardan biri adamın böyle söylemesinden bıkmış ve onu ortadan kaldırmayı planlamış. Bir gün kete pişirip içlerine zehir koymuş. Adam tekrar bu kadının kapısına gelince kadın keteleri adamın eline vermiş. Adam çeşmenin başına gitmiş tam keteleri yiyecekken terhis olan bir askerin yorgun argın köye girdiğini görmüş. Asker çeşmenin başına gelip soluklanınca adam:

—Açsan sana kete vereyim de ye, demiş.

Asker oğlan adamın verdiği keteleri çeşmenin başında yemiş. Daha sonra evine gitmiş. Kadın oğlum askerden geldi diye sevinirken oğlu:

—Anne bana bir şeyler oluyor. Sanki içerim parça parça sökülüyor, demiş.

Oğlan bitkin bir şekilde yere düşünce annesi:

—Oğlum sen burada bir şey yemedin. Yolda yediğin bir şey mi dokundu acaba, demiş.

Oğlu:

—Köye girdiğimde çeşmenin başında oturan bir adam gördüm. Ketelerini yiyecekken benim aç olduğumu anlayıp bana verdi. O adamın verdiği ketelerden başka bir şey yemedim, demiş.

Kadın o keteleri kendinin yaptığını anlamış. Kendi kazdığı kuyuya kendisi düşmüş. Adamın dediği söz doğru çıkmış:

—Ne edersen kendine edersin kendi kendine (KK- 35).

8.6. Köpek, Tilki, Kurt

Köpek tek başına dolaşmaktan çok sıkılınca düşmüş yola kendine arkadaş aramaya başlamış. Karşısına tilki çıkmış.

Köpek:

—Benimle arkadaş olur musun?

Tilki:

—Olurum, demiş.

Bunlar arkadaş olmuş. Tilki gidip tavuk yakalamış getirmiş birlikte yemişler. Akşam olunca tilki inine girmiş köpeğe de:

—Sen de saklan yoksa kurt gelip seni de yer beni de yer, demiş.

Köpek:

—Hımm, demek kurt tilkiden daha güçlü. Sabah olunca ben gidip kurdu bulayım da onunla arkadaş olayım, diye düşünmüş.

Sabah olunca köpek gidip kurdu bulmuş.

Köpek:

—Kurt kardeş seninle arkadaş olalım mı?

Kurt:

—Tabi, olur olalım, demiş.

Bunlar gün boyu gezmişler kurt bir kuzu yakalamış onu yemişler. Akşam olunca kurt yuvasına girerken:

—Köpek kardeş, sen de yuvana gir yoksa ayı gelir seni de yer beni de, demiş.

Köpek düşünmüş ki:

—Ayı da kurttan güçlü demek ki ben yarın gidip ayıyı bulayım.

Ertesi gün köpek gidip ayıyı bulmuş. Ayıyla arkadaş olmuş. Akşama kadar dolaşmış yemiş içmişler akşam olunca ayı:

—Gidip saklan. İnsanoğlu gelir bulursa seni de öldürür beni de.

Köpek:

—Demek ki benim gidip insanoğlunu bulmam gerek. İnsanoğlu bunlardan daha güçlü, demiş.

Köpek uyanır uyanmaz insanoğlunun yanına gelmiş. İnsanoğlu köpeği yanına almış, o dağ senin bu bayır benim gezmiş. Akşam olunca insanoğlu ona yemek vermiş. Köpek bakmış ki insanoğlunun hiçbir şeyden korkusu yok orada kalmaya karar vermiş (KK- 36).

8.7. Kedi ile Fare

Kedi bir eve girmiş ki bir sürü fare var. Farelere seslenmiş:

—Arkadaş ben her şeye tövbe ettim hacca gideceğim. Gelin helalleşelim, demiş.

Farenin biri arkadaşlarına:

—Sakin inmeyin o gözden hacı olmaz, demiş.

Farelerden biri arkadaşını dinlemeyip kedinin yanına varmış. Kedi yanına gelen fareyi bir lokmada yutmuş.

Diğer fare:

—Ben size demedim mi o gözlerden hacı olmaz (KK- 36).

8.8. Menzil Yakın Ücret Çok

Kedi farenin birine:

— Şu delikten bu deliğe girersen sana bir altın vereceğim, demiş.

Farenin yanında bulunan arkadaş:

—Gitme. Bu işte bir iş var. Bak menzil yakın ücret çok. Bunun altından çıkar bir bok, demiş.

Fare:

—Yok, ben bir dakikada geçerim. O bana ne yapabilir? Sen korkma, demiş.

Fare delikten çıkıp diğer deliğe giderken kedi bunu yakalamış. Arkadaşı seslenmiş:

—Ben sana demedim mi menzil yakın ücret çok. Bunun altından çıkar bir bok (KK- 36).

8.9. Hasan, Hüseyin, Kekürce

Bir varmış bir yokmuş bir kadının Hasan, Hüseyin ve Kekürce adında üç oğlu varmış. Bunlar sabah evden çıkar odun yapmaya gider akşam eve dönerlermiş. Bir sabah yine odun yapmaya gittiklerinde üç kardeş kuru odun ararken ormandan çıkmışlar. Ormanın çıkışında üç tane yol varmış. Bir yolun ağzında gidilir gelinmez yazılıymış. Birinin girişinde ya gelinir ya gelinmez yazılıymış. Bir diğer yolun girişinde de hiç gelinmez yazılıymış. Bunlar üç kardeş hiç gelinmez yolu tercih edip yola düşmüşler. Az gitmişler uz gitmişler dere tepe düz gitmişler uzakta bacası tüten bir ev görmüşler. Doğruca eve varıp kapıyı çalmışlar. Kapıyı kocaman bir dev nenesi açmış.

Dev:

—Ooo, yavrularım. Buyurun içeri gelin size yemek vereyim, demiş.

Üç kardeş gün boyu yürüdüklerinden karınları açmış. Eve girip bir güzel karınlarını doyurmuşlar.

Dev bunlara:

—Karnınız doyduysa size yatak sardım içerde girin de uyuyun, demiş.

Üç kardeş yataklarına yatınca Kekürce dışında iki kardeş hemen uyumuş. Bir müddet sonra içerden sesler gelmeye başlayınca Kekürce kalkıp bakmış ki dev nenesi bıçakları bilemekte. Hemen gidip yatağına yatmış. Dev nenesi odaya girip:

—Kim uyur kim uyanık, demiş.

Kekürce:

—Herkes uyur da bir Kekürce ayık, demiş.

Dev:

—Kekürce bu saatte ne ister?

Kekürce:

—Bir anam olsaydı da gidip dereden kalbur ile su getirseydi de içseydim. Eti yiyince çok susadım, demiş.

Dev:

—Tamam, sen yat. Ben gidip kalbur ile sana su getiririm ama seni çuvala koyup tavandan asayım ki sen kaçmayasın, demiş.

Dev almış bir kalbur derenin yanına varmış. Kalburu suya daldırıp kaldırıncı kalburda hiç su kalmıyormuş. Dev bununla uğraşırken Kekürce hemen kardeşlerine seslenmiş:

—Kalkın, uyanın. Hemen buradan kaçmamız lazım. Dev nenesi bıçakları bile di bizi yiyecek. Bir oyunla onu dereye gönderdim o gelene kadar kaçalım, demiş.

Üç kardeş devin ahırına gitmişler. Bir at ile bir danası varmış. Danayı çuvala koyup tavandan asmışlar. Ata da binip oradan kaçmışlar. Dev nenesi kalbura su dolduramayınca sinirlenmiş eve gelmiş. O sinirle tavandan astığı çuvala sopayla vurmaya başlamış. Dev sopayla vurdukça dana mee diyor muş.

Dev:

—Oh, benim alaca dana gibi kuyruğun çıktı mı?

Dev çuvaldan ses kesilene kadar vurduktan sonra çuvalı aşağı indirmiş. İndirip çuvalı açınca bakmış ki bu kendisinin alaca danası. Dev iyice sinirlenmiş:

—Danayı böyle yaptılarsa bakalım ahırda atımı ne yaptılar, deyip ahıra gitmiş.

Atı da ahırda bulamayınca dev sinirinden kendini paralamış. Üç kardeş atla ormana girip bir yük odun yapmışlar doğruca analarının yanına varmışlar (KK- 37).

8.10. Padişahın Oğlu

Bir padişahın oğlu, her gün kapılarından geçen neneden şu sözü duyarmış:

—Bin tanenin bir tanesi, bin tanenin bir tanesi.

Bu böyle her gün devam etmiş. Padişahın oğlu evlenmiş ertesi gün nene yine kapının önünden geçerken:

—Bir tanenin bir tanesi, bir tanenin bir tanesi, demiş.

Padişahın oğlu buna anlam verememiş.

—Şimdiye kadar bin tanenin bir tanesiydim şimdi ne oldu da bir tanenin bir tanesi oldum acaba diye düşünmüş.

Nene kapının önünden geçerken böyle söylemeye devam edince padişahın oğlu karısını babasının evine göndermiş. Bu sefer nene kapının önünden geçerken:

—Alemin maskarası, alemin maskarası, demiş.

Padişahın oğlu neneyi durdurmuş:

—Nene, önce bin tanenin bir tanesiydim sonra bir tanenin bir tanesi oldum. Şimdi de alemin maskarası diyorsun. Bunların anlamı nedir? Açıklar mısın?

Nene:

—Oğlum, evvel bekardın bin tanenin bir tanesiydin. Sonra evlendin karının bir tanesi oldun. Bir tanenin bir tanesi oldun. Sonra karını baba evine gönderince alemin maskarası oldun, demiş.

Nenenin bu açıklamasından sonra gidip eşinden özür dilemiş evine getirmiş (KK- 37).

8.11. Nene ile Üç Gelini

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde cinler cirit oynarmış eski hamam içinde. Zamanın birinde bir nenenin üç tane oğlu varmış. Bu üç oğlu da evliymiş.

Nene:

—Ben yaşlanınca acaba hangi gelinim bana bakar. Ben bu gelinleri bir sınavayım bakalım hangisi bana bakar, demiş.

Sabah büyük gelininin yanına gidip:

—Kızım ben artık yaşlandım. Müsaade verirsen ben seninle kalmak istiyorum, demiş.

Büyük gelin:

—Tabi anne, kal başımızın üstünde yerin var, demiş.

Nene bir iki gün sorunsuz kalmış. Üçüncü gün sabah namazına kalkınca bir ibrik suyu yatağına dökmüş.

Nene gelinine:

—Kızım, ben bir hata yaptım. Yaşlılık işte gece altıma kaçırdım. Beni affet, oldu bir kere, demiş.

Gelin:

—Kalk git buradan. Ben bu pisliğinle seni ne yapacağım. Kalk git evimi terk et, demiş.

Nene kalkıp ortanca gelinine gitmiş.

Ortanca gelinine:

—Kızım, ben yaşlandım tek başıma kalamıyorum. Seninle kalmak istiyorum, demiş.

Gelin:

—Kocamın annesi benim de annemdir. Bizimle kal, ben sana bakarım, demiş.

Nene yine üçüncü gün yatağına su dökmüş. Sabah gelinine:

—Kızım, ben bir hata yaptım. Yaşlılığıma ver. Gece altıma yapmışım. Kusuruma bakma, demiş.

Gelin:

—Ben bu yaştan sonra çiş mi temizleyeceğim. Kalk evimi terk et, demiş.

Nene oradan kalkıp küçük gelinin yanına varmış. Ona da onunla kalmak istediğini söylemiş.

Gelini:

—Başımızın üstünde yerin var anne. Buyur gel, demiş.

Nene üçüncü gün sabah namazından sonra yatağına su dökmüş. Sabah küçük gelinine:

—Kızım, yaşlılıktan olsa gerek gece ben altına kaçırılmışım. Yataklar hep ıslandı, demiş.

Küçük gelin:

—Canın sağ olsun anne. Ben onları yıkar temizlerim. Sen canını sıkma, demiş.

Nene:

—Kızım köyden bir komşum bana para verdi. Senin gibi bir kadındır o da. Kolunu uzat ölçü alayım. Kadın benden bir bilezik almamı istemişti, demiş.

Gelin kolunu uzatmış. Nene ölçüyü almış gitmiş. Çarşıdan altın bilezik alıp geri dönmüş. Diğer oğullarını ve gelinlerini de çağırıp bir odaya toplamış. Küçük gelinine dönmüş:

—Kızım, bana bakacak olan gelin sensin. Ben diğer gelinlerin yanına gittiğimde sana yaptığım gibi onlara da bir oyun yaptım. Yatağı su döküp ne diyeceklerine baktım. Onlar beni evden kovarken sen bana canın sağ olsun dedin. Bu yüzden bütün altınım, malım mülküm sana helal olsun, demiş.

Çarşıdan aldığı altınları küçük gelinine vermiş. Mutlu mesut yaşayıp gitmişler (KK- 38).

8.12. Altın Horoz

Bir adamın üç oğlu varmış. Bu üç oğlan da çok tembelmiş. Adamın kıraç tarlasından elde ettikleri mahsulle geçinirlermiş. Babaları oğullarını toplamış:

—Oğlum sizi bir yere göndereceğim. Orada bir altın horoz var onu alıp geleceksiniz, demiş.

Üç oğlanda yola düşmüşler altın horozu alıp getirmek için giderlerken yol üçe ayrılmış. Her biri bir yoldan gitmeye karar vermiş. Büyük oğlan yolunda giderken yorulup bir şeyler yemek için bir ağacın boynunda oturmuş. Bir ekmek çıkarmış tam yiyecekken zayıf, uyuz bir köpeğin ona doğru geldiğini görmüş. Köpeğe bir lokma vermeden ekmeğin hepsini kendi yemiş. Ekmeğini yedikten sonra yola düşmüş tekrar yol birden dikenli çalılarla dolmuş. O dikenli yoldan zar zor geçmiş. Yorgunluktan bitkin düşmüş bir kenarda dinlenirken azığından salata, yeşil soğan gibi yeşillikler çıkarmış. Onları yerden cılız bir at yanına gelmiş. Yiyeceklerin kendisine zor yeteceğini düşünerek ata da bir şey vermemiş. Yemeğini yedikten sonra yola düşmüş yol birden taşlıklı bir yola dönüşmüş. Bin bir güçlkle taşların arasından düşe kalka yoluna devam etmiş. Bu böyle gide dursun aynı hadiseleri ortanca kardeşi de yaşamaktaymış. Bunlar böyle girdikleri yolda kaybolup gitmişler.

Küçük oğlan yemek yiyeceği sırada gelen köpekle yiyeceğini paylaşmış. Köpek ekmeği yedikten sonra güçlü kuvvetli bir köpeğe dönüşmüş. Küçük oğlanın gideceği yolda olan dikenleri diliyle temizleyip ona yolu açmış. Böyle dikenli yolu bitirdiklerinde köpek ile küçük oğlan dinlenmek için mola verdiklerinde cılız at çıka gelmiş. Oğlan çıkarmış azığından hem köpeğe hem de ata vermiş. Kalan parçaları kendisi yemiş. At da yemek yedikten sonra güçlü kuvvetli bir ata dönüşmüş. Oğlan ata binip taşlıklı yoldan atın sırtında geçmiş. Yolu bitirince akşam olmuş. İlde ışığı yanan bir ev görüp oraya gitmişler. Kapıyı çaldığında yaşlı bir nene kapıyı açmış. Nene ile de yiyeceğini paylaşmış. Nene altın horozu yakalaması için küçük oğlana bir çuval buğday vermiş. Horoz yakın bir yerdeymiş. Akşam yatmadan önce nene bir silkinmiş güzel bir kıza dönüşmüş. Kız anlatmaya başlamış:

—Sabah ezan okunmaya başladığında horoz ötmeye başlar. Sen ilk ötüşünde yakaladın yakaladın yoksa bir daha yakalayamazsın, demiş.

Oğlan sabah namazından önce gidip horozun bulunduğu yere varmış. Ezan okunmaya başlayınca oğlan buğday serpmiş. Horoz eğilip buğdaydan yerken oğlan horozu yakalamış. Oğlan dönerken kızı da alıp köyüne gitmiş. Köyüne vardığında herkes kıza izzet ikramda bulunmaya başlayınca oğlan:

—Sana niye böyle davranıyorlar? Sen kimlerdensin?

Kız:

—Ben padişahın kızıyım. Beni kaçırıp o eve kapatmışlardı. Beni oradan sen kurtardın, demiş.

Kızı babasına götürmüş. Padişah kızını ona geri getiren bu yiğit delikanlıya hazineden altınlar vermiş. Kızıyla bu oğlanı evlendirmiş. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 39).

8.13. Altın Saçlı Kardeşler

Bir varmış bir yokmuş. Bir adamın üç tane kızı varmış. Eşi ölünce bir kadınla evlenmiş. Evlendiği kadın üç kızı da evde istememiş. Adam bu üç kızını alıp odun yapmaya gittiği bir gün kızları ormanda bırakıp geri dönmüş. Kızlar karanlık basmaya başlayınca babalarına seslenmişler ama yanıt alamamışlar. Düşmüşler yola gide gide yıkık dökük bir eve varmışlar. Geceyi orda geçirmişler. Sabah olunca tekrar yola çıkmışlar bir yayla evine varmışlar. Evin içine giremeyince ahırın üstünde saklanmışlar. Orası meğer padişahın oğlunun av yeriymiş. Akşam üstü padişahın oğlu gelip atını ahıra çekmiş. Önüne de arpa koymuş. Padişahın oğlu ahırdan çıkınca kızlardan biri aşağı inip atın önünden arpaları alıp yukarı çıkmış. Sabah padişahın oğlu ahıra girince atı bitkin görmüş. Tekrar önüne arpa döküp çıkmış. Kızlardan biri yine aşağı inip atın önünden arpayı alıp yukarı çıkmış. Arpayla karınlarını doyurmuş. Akşam ahıra tekrar uğrayan padişahın oğlu atını daha da güçsüz görünce arpayı verdikten sonra ahırda saklanmış. Bir müddet sonra kızlardan birinin inip atın önünden arpayı aldığını görmüş. Hemen kızı yakalamış:

—İn misin cin misin? Ahırında ne işin var, demiş.

Kız başından geçenleri anlatıp ablalarını da yukarıdan indirmiş.

Padişahın oğlu:

—Siz ne iş yaparsınız?

Büyük kız:

—Ben çok iyi bir terziyim. Bir bölük askere bir günde fes dikerim, demiş.

Ortanca kız:

—Ben de çok iyi aşçıyım. Bir bölük askere yetecek yemeği bir saatte pişiririm, demiş.

Küçük kız:

—Benim elimde öyle hünerlerim yok ama ben de altın saçlı kızla oğlan doğururum, demiş.

Padişahın oğlu büyük kızı vezirlerinden birine almış. Ortanca kızı da vezirlerinden birine vermiş. Küçük kız kendisi almış. Aradan biraz zaman geçmiş bu küçük kız hamile kalmış. Üvey annesi kızların kimlerle evlendiğini duymuş. Küçük kız doğum yapacağı zaman saraya gelmiş. Küçük kız ay parçası gibi bir kız bir oğlan çocuk doğurmuş. Çocukların saçları altındanmış. Üvey annesi kıskançlığından çocukları alıp bir sepete koyup suya atmış. Sokaktan bulduğu köpek yavrularını da alıp kızın koynuna koymuş. Padişahın oğlu karısının doğum yaptığını duyunca hemen yanına koşmuş. Gitmiş bakmış ki iki tane köpek yavrusu.

Karısına:

—Hani sen altın saçlı kızla oğlan doğuracaktın. Bana köpek eniği doğurmuşsun. Senin benim yanımda işin yok, demiş.

Kadını saraydan kovmuş. Bunlar olurken fakir bir nene ile dedenin keçileri varmış. Bunları gündüz otlatıp akşam sütlerini sağlarlarmış. Geçim kaynakları keçilermiş. Bir gün keçinin biri gelmiş ki sütü yok. Ertesi gün de aynı. Nene ile dede bu keçiyi takip etmişler. Keçi sürüden ayrılıp bir ırmağın kıyısına gitmiş. Bir sandığın deliğinden memesinin birini sokmuş. Daha sonra öbür memesini sokmuş. Keçinin niye böyle yaptığını anlayamayan yaşlı çift gidip sandığı açmışlar ki dünyalar güzeli iki çocuk. Keçi her gün gidip onları emziriyormuş meğer. Yaşlı çift çocukları alıp evlerine gelmişler. Çocuklar nenenin yanında büyürken annelerini yedi başlı canavar esir almış. Yedi başlı canavarı öldürecek baba yiğide padişah hazinesinden altın vereceğini duyurunca bu altın saçlı oğlan yedi başlı devi öldürmeye niyetlenmiş.

Yaşlı nene:

—Oğlum yedi başlı devin boynuna bir kılıç vurduğun da o bir daha vur diyecektir sakın bir daha vurma. Onun canı bir kılıçtadır, demiş.

Altın saçlı oğlan yedi başlı devin mağarasına varınca dev orada bulamamış fakat mağaranın içerisinde kırk tane oda olduğunu görmüş. Her odayı sırayla açmış. Kırkıncı odayı açınca içerisinde bir kadının olduğunu görmüş. Onun annesi olduğunu bilmeden kurtarmış. Bunlar tam mağaradan çıkacakken yedi başlı dev gelmiş. Oğlan kılıcını çekip devin başını gözdesinden ayırmış.

Dev:

—İnsanoğlu, bir daha vur, demiş.

Altın saçlı oğlan:

—Ben anamdan bir kere doğdum bir daha vurmam, demiş.

Yedi başlı dev düşmüş ölmüş. Altın saçlı oğlan eve varınca onu altın saçlı kız kardeşi karşılamış. Kadın bunları görünce kendi çocukları olduğunu anlamış. Akşam nene ile dedeye başından geçenleri anlatınca nene çocukları suda sepetin içinde bulduklarını anlatmış. Çocuklarda gerçekleri duymuş annelerine kavuşmuş hasret gidermişler. Padişah yedi başlı devin öldürüldüğünü duyunca öldüren kişiyi saraya çağırılmış. Altın saçlı oğlan saraya gelmiş. Padişah ona ziyafet sofrası hazırlamış. Yemek yerken padişah:

—Devi nasıl öldürdün?

Altın saçlı oğlan:

—Bıçakla boğazını kestim, öldü.

Padişah:

—Hiç öyle şey olur mu? Koca dev bir bıçakla ölür mü?

Altın saçlı oğlan:

—Padişahım, siz bir kadının köpek eniği doğurduğuna inanıyorsunuz da benim bir bıçak darbesiyle dev öldüreceğime mi inanmıyorsunuz, demiş.

Padişah:

—Sen benim hanımın köpek eniği doğurduğunu nerden biliyorsun, demiş.

Altın saçlı oğlan olanı biteni bir bir anlatmış. Padişah duyduklarından çok memnun olmuş. Hemen oğlunu bağrına basmış. Oğlu gidip annesi ve kardeşini almış saraya gelmiş. Padişah hanımına yaptığı haksızlık karşısında çok pişman olduğundan üvey annesini öldürtmüş. Padişah hanımı ve çocuklarıyla mutlu mesut yaşamış (KK- 39).

8.14. Elçi

Bir adama üç tane elçi gelmiş fakat adamın bir kızı varmış. Gelen elçileri geri çeviremeyen adam üç elçiye de kızını vermiş. Kızı ile bir köpeği bir de eşiği ahıra kapatmış. Gece sabaha kadar Allah'a dua etmiş:

—Allah'ım beni gelen elçilere mahcup etme. Sen bilirsin, demiş.

Sabah uyandığında ahırda kızına benzeyen iki kız daha bulmuş. Hangisi kendi kızı ayırt edememiş. Gelen elçilere bir bir kızları vermiş. Aradan biraz zaman geçince hangisi kendi kızı onu anlaması için kızları ziyaret etmeye karar vermiş. Birinin yanına varmış. Yemiş içmişler damat beye sormuş:

—Kızım ile aran nasıldır?

Damat:

—Her şeyi dört dörtlüktür fakat ara sıra hırlar, demiş.

Adam anlamış ki bu köpek olan. Oradan ayrılıp diğer kızın evine varmış. Orada da hoş beş ettikten sonra damada:

—Damat, kızım ile aran nasıl?

Damat:

—Çok iyidir ama eşek inadı olmasa.

Bu kızın da eşek olduğunu anlamış. Kalkmış diğer kızının evine varmış. Akşam olduğu için kızı yemek hazırlamış yemek yemişler. Adam dönmüş damadına:

—Kızım ile aran nasıldır? Seni üzer mi?

Damat:

—Dur bak senin kızın nasıl.

Damat hanımına:

—Hanım git karpuzlardan iyisini seç al getir, demiş.

Kız gitmiş karpuzu getirmeye ama adamın yani damanın bir tane karpuzu varmış zaten. Kız gitmiş getirmiş:

—Yok, bu iyisi değil. Git iyisini getir, demiş.

Böyle böyle kızı kırk kere göndermiş. Kız bir karpuzu götürmüş getirmiş. Sonra damat kızın babasına:

—Bak amca gördün mü? Benim bir tane karpuzum var. Kırk kere iyisini getir diye gönderdim bir kere dönüp demedi ki zaten bir karpuzumuz var. İşte senin kızın o kadar sabırlı. Ben çok memnunun kızından. Beni hiçbir zaman üzmedi, demiş.

Adam öz kızının bu kız olduğunu öğrenmiş içi huzurla geri evine dönmüş (KK- 40).

8.15. Kadınlar Bir Değil

Padişahın biri emir vermiş:

—Bu gece hiçbir yerde ışık yanmayacak.

Gece teftişe çıktığında bütün ışıkların kapalı sadece bir evin ışığının açık olduğunu görmüş. Bu duruma çok hiddetlenmiş. Emrini çiğneyen bu ailenin erkeğini sabah huzuruna çağırmış.

Padişah:

—Benim emrime niye itaat etmedin?

Oğlan:

—Padişahım, ben yeni evlendim. Hanımımı da çok seviyorum. Sabaha kadar onun yüzünü seyretmek istediğim için ışıkları açık bırakıyorum. Biraz ben onun dizine yatarım o beni seyreder o yorulunca ben onu dizime alırım onu seyrederim, demiş.

Padişah bu aşık oğlana hiçbir şey yapmamış. Onu göndermiş hanımını çağırmış:

—Benim verdiğim emre uymadınız. İşı açık bırakacak kadar önemli olan işiniz nedir?

Kız:

—Padişahım, kocamı çok seviyorum. Onun yüzünü görmeden sabahlayamıyorum, demiş.

Padişah:

—O fakir ve çirkin adamın neyine kandın. İstersen ben sana zengin ve yakışıklı birini ayarlayayım onunla evlen, demiş.

Kız biraz düşünmüş sonra:

—Haklısın padişahım. Bu fakirlikte ömür geçmez, demiş.

Bunu duyan padişah çok üzölmüş kızı hemen cellat ettirmiş. Oğlanı da kendine vezir yapmış. Böyle olunca padişah ölkedeki kadınları cellat ettirmek istemiş.

Yeni veziri:

—Padişahım ben bir dolaşayım. Bakayım kadınlar böyle namussuzsa hepsini cellat edelim. Bana biraz zaman verin, demiş.

Vezir düşmüş yola. Giderken önüne bir kadın çıkmış. Odundan dönüyormuş bu kadın. Veziri görünce hemen silahını doğrultmuş:

—Ne arıyorsun burada?

Vezir:

—Dolaşmaya çıkmıştım, kötü bir niyetim yok, demiş.

Kadın:

—Tamam öyleyse beni takip et, demiş.

Bunlar kadının evine varınca kadın demiş ki gel bak sana ne göstereceğim. Evinin duvarında yukarı doğru çakılmış çivilere basarak üçüncü kata çıkarmış bu veziri. Oraya çıktıklarında bakmış ki bir sürü adam cesedi.

Vezir:

—Bunları niye öldürdün?

Kadın:

—Eşim öldükten sonra dulum diye bana asılan, sarkıntılık eden erkekleri bir bir öldürdüm. Sen de bana sarkıntılık etseydin seni de öldürecektim. Ben kocamın üstüne bir daha evlenmek istemiyorum. Kendi başıma çalışıp geçiniyorum, demiş.

Vezir kadını dinledikten sonra hemen saraya dönmüş. Padişahın huzuruna çıkmış:

—Padişahım bugün öyle bir kadınla tanıştım ki böyle bir kadın bir daha gelmez. Eşinden sonra kimseye bakmamış. Ona saldıranları öldürmüş. Namusuyla dağ başında geçinip gidiyor. O kadını gördükten sonra her kadın bir değil kanaatine vardım. İzin verirsiniz emrinizi geri almanızı istiyorum, demiş.

Padişah da duyduklarından etkilendiği için emrini geri almış. Böylece kadınlar cellat edilmekten kurtulmuş (KK- 41).

8.16. Horoza Ağıt

Deve tellal iken horoz molla iken ben annemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken adamın birinin horozunu köyde Bekir diye biri çalmış.

Horozun sahibi:

—Ah horozum tekil idi

Dağdan odun getirirdi

Onu da yiyen pis Bekir idi

Geh bili bili bili bili

Çilli de horozum off

Bu mahalleden koybuldu

..

Horozumu satem dedim

Sermayeye katem dedim

Bir kız alıp yatem dedim

Gah bili bili bili bili
 Çilli de horozum off
 Bu mahalleden kayboldu

..

Ah horozum tekil idi
 Dağdan odun getirirdi
 Horoz değil boğa idi
 Yetmiş çocuk babasıydı
 Seksen torun dedesiydi
 Gah bili bili bili bili
 Çilli de horozum off

Bu mahalleden kayboldu, diye söyleyerek köyü dolaşmış.

Horozun sahibi mahallede dolaşırken çöplükte horoz teleği görmüş. Kendi horozunun yenildiğine kanaat getirerek evine dönmüş (KK- 42).

8.17. Harami

Bir varmış bir yokmuş bir padişahın üç tane kızı varmış. Bu padişahın hazinesi her gece soyulurmuş. Akşam hazineyi korusun diye bekleyen askerler uyuyakaldığında biri gelip hazineyi soyarmış.

Kızlar babalarına:

—Baba, izin verirsen hazineyi bir de biz koruyalım, demişler.

Padişah kızlarının teklifini kabul etmiş. İlk gün büyük kız beklemiş. Sabah uyandığında hazineyi yine soyulmuş bulmuş. Ortanca kız da nöbette uyuyakaldığı için hazine soyulmuş. En küçük kız ablalarının uykuya daldığını bildiğinden nöbete kalacağı akşam serçe parmağını kesmiş. Gece yarısı bakmış sesler geliyor o da uyuyor numarası yapmış. Bakmış ki kırk tane atlı gelip hazineye girdiler. Kız hemen kılıcını kuşanmış. Hazineden çıkana kılıç sallamış. Adamlar kızla baş edemeyeceğini anlayınca korkup kaçmış. Bunlar kaçarken kız birini yakalamış. Sabah olunca babası bakmış ki hazinesi soyulmamış. Hemen küçük kızını huzuruna çağırmış:

—Anlat bakalım kızım, gece ne oldu? Benim hazinemi soyan kimmiş?

Küçük kızı:

—Baba kırk kişi idiler ben birini yakaladım. Onu getirelim de siz sorun bakalım kimmiş bunlar.

Küçük kızın yakaladığı adam padişahın huzuruna çıkmış.

Padişah:

—Kimsiniz siz? İn misiniz cin misiniz?

Adam:

—Biz kırk haramiyiz. Çalar, yakar, kaçarız. Bugüne kadar böyle geçindik. Senin hazineyi de çal çal bitiremediğimizden çokça gelip gittik, demiş.

Padişah:

—Tamam, şimdi söyle bakalım kırk katır mı kırk satır mı istersin.

Harami:

—Kırk satırı ne yapalım padişahım kırk katır isterim, demiş.

Harami kırk katır götürürüm kırkımız bineriz diye düşünmüş. Padişah kırk katırın kuyruğuna haramiyi bağlayıp katırlara vurunca katırların her biri bir yana gitmiş adam parçalanmış. Padişah ile kızları yemiş içmiş muratlarına geçmişler (KK- 42).

8.18. Eşek, At, Kurt, Tilki, Aslan

Var imiş yok imiş Allah'ın kulu çok imiş. Aslan, kurt, tilki, at, katır ve eşek arkadaş olmaya karar vermişler. At, katır ve eşek otlayarak karınlarını doyuruyormuş fakat aslan, kurt ve tilki av avlamadıklarında aç kalıyorlarmış.

Bir gün tilki:

—Her gelen şeceresini saysın. Kimin soyu belli olmazsa onu yiyelim, demiş.

At demiş ki:

—Benim annem de attır babam da attır. Ben at oğlu atım.

Aslan:

—Benim annem de aslandır babam da aslandır. Ben aslan oğlu aslanım, demiş.

Kurt:

—Benim de annem kurt babam kurttur. Kurt oğlu kurdum ben, demiş.

Tilki:

—Benim annem de tilkidir babam da tilkidir. Tilki oğlu tilkiyim, demiş.

Eşek:

—Annem de eşektir babam da eşektir. Eşek oğlu eşeğim ben, demiş.

Sıra gelmiş katıra. Katır demiş ki:

—Ben çok küçükken annem ile babam ölmüş. Babaannem dedi ki senin şeceren geri ki ayaklarının altındadır. Kim merak ederse oradan okusun.

Katır böyle söyleyince tilki hemen:

—Benim gözlerim görmüyor, demiş.

Kurt:

—Ben de okuma yazma bilmiyorum. Okuyamam, demiş.

At:

—Ben eğilip otlamaktan gözlerim kaymış. Şimdi o yazıyı okuyamam, demiş.

Aslan:

—Kükreerken gözlerimi çok sıkımsım gözlerimde fer kalmadı, demiş.

Eşek:

—Tamam tamam. Siz sıkıntı etmeyin benim gözlerim iyi görür. Okuma yazmam da var. Ben okurum, demiş.

Eşek katırın arka ayaklarından birini kaldırıncı katır bir çiftle eşeği yere sermiş. Eşek düştüğü gibi ölmüş. Aslan, tilki ve kurt bir güzel

karınlarını doyurmuşlar. At ile katır sonlarının eşek gibi olmasını istemediğinden bu arkadaşlığa son verip gruptan ayrılmışlar. Yemiş içmiş muratlarına geçmişler (KK- 42).

8.19. Aslan ile Dört Öküz

Vaktiyle bir aslan; sarı öküz, kırmızı öküz, boz öküz ve kara öküzü otlarken görmüş. Karnı çok acıktığı için öküzlerin başı olan kara öküzü kenara çekip:

—Kardeşim, siz ne güzel otlanıyorsunuz fakat ben ot yiyemiyorum. Karnım da çok acıktı. Sarı öküz yüzünden sizi çok uzaktan fark ettim. Gel müsaade ver de sarı öküzü yiyeyim. Yoksa sizi diğer avcılar görüp merak edip gelirse hepinizi yerler, demiş.

Aslanın dedikleri kara öküzle çok mantıklı gelmiş. Kara öküz aslana:

—Tamam, ben diğerlerini bir kenara çekerim. Sen usulca sarı öküzü ye, demiş.

Bir müddet sonra aslan yine çıkıp gelmiş. Kara öküzü kenara çekmiş.

—Kardeşim, bak bu kırmızı öküz de sizin yerinizi belli ediyor. Müsaade et onu da yiyeyim de sizi avcılar bulmasın. Sen boz öküzle uzaklaş ben kırmızı öküzü yiyeyim, demiş.

Kara öküz boz öküzle oradan uzaklaşınca aslan kırmızı öküzü öldürüp yemeye başlamış. Aradan birkaç hafta geçtikten sonra aslan çıkıp gelmiş. Kara öküzü kenara çekip:

—Kardeşim, bu boz öküz sana rakip olmaya başlar. Sen izin ver onu da yiyeyim, buraların sahibi sen ile ben olalım, demiş.

Kara öküz müsaade edince aslan boz öküzü de yemiş. Bir zaman sonra aslan kara öküzün yanına gelmiş.

Aslan:

—Kara öküz kardeşim, kusura bakmazsan yeme sırası sana geldi, demiş.

Kara öküz:

—Ben kırmızı öküzü de istediğinde anlamıştım ama iş işten geçti, demiş.

Aslan, kara öküzü de yemiş. Böylece dünya aslana kalmış (**KK- 42**).

8.20. Osman

Fakir bir ailenin on çocuğu varmış. Bu çocuklardan en küçüğü Osman'mış. Günlerden bir gün padişah ile hanımı atlarına binmiş gezerlerken bu ailenin olduğu köye gelmişler. On çocuk ve anne baba tarlada çalışmaktaymış. Padişah ile hanımı uzaktan bunları izlemeye başlamış.

Hanımı:

—Padişahım bak ne güzel aile, hepsi bir tarlada çalışıyor. Ayrı gayrıları yok, demiş.

Bu sırada aile acıkmış yer sofrasına bir soğan iki de ekmek koyup başına oturmuşlar. Babaları soğana bir yumruk vurunca soğanın cücüğü dışarı çıkmış. Çocuklar hep bir ağızdan:

—Soğanın cücüğü kimin olsun baba? Osman'ın olsun, Osman'ın olsun, demeye başlamışlar.

Padişah ve hanımı bu manzarayı izledikten sonra Osman'ı evlatlık almak istemişler. Bir at yükü altın karşılığında Osman'ı evlat edinmişler. Osman evlatlık verilip evden gidince ne annesinin babasının ne de kardeşlerinin gözlerine uyku girmemiş. On gün zor dayanmışlar. On gün sonra Osman'ın babası padişahın verdiği her şeyi gerisin geri götürüp:

—Padişahım sağ olsun, padişahım sağ olsun. Padişahım biz on gün dayanamadık aile per perişan, ne olur al verdiğin her şeyi de bana Osman'ımı geri ver, demiş.

Padişah:

—Biz çocuğa çok alıştık. Biz de onu size verirsek onsuz yapamayız, demiş. Bu sıra da Osman babasını görünce koşup sarılmış. Babası hadi gel eve dönelim dediğinde:

—Baba, ben burayı çok sevdim burada kalmak istiyorum ama sizi de çok özleyorum, demiş.

Padişah:

—Çocukta sadece bizimle olmaktan mutsuzsa siz de gelin burada bizimle yaşayın, demiş.

Adam gitmiş ailesini toplamış gelmiş. Akşam sofrası kurulmuş. Yine bir kelle soğana Osman'ın babası bir yumruk vurunca soğanın cücüğü yandan çıkmış. Çocukları hep bir ağızdan:

— Soğanın cücüğü kimin olsun baba? Osman'ın olsun, Osman'ın olsun, demeye başlamışlar.

Bu huzurlu ortamı padişah ile hanımı da çok beğenmiş. Hep beraber mutlu mesut yaşamışlar. Onlar ermiş muradına siz de yiyin için muradınıza geçin (KK-42).

8.21. Altın ile Paslı Gümüş

Adamın biri karısı ve iki kızıyla birlikte yaşarmış. Bu adam süpürgeciymiş. Karısı kuaförlük yaparken kızlarından biri ebelik diğeri de evde yemek yaparmış. Oranın padişahı bu küçük kıza göz koymuş. Yanındaki hizmetçilerinden birine bir çuval altın ve bir de paslı bir gümüş vererek kızın yanına göndermiş. Padişah:

—Kız ne derse kelimesi kelimesine ezberle gelip bana anlat, demiş.

Hizmetçi gidip kızın yaşadığı evin kapısını çalıp bir çuval altını köşeye koymuş.

Hizmetçi:

—Baban evde yok mu? Bir yere mi gitti?

Kız:

—Evleri güzel etmeye gitti, demiş.

Hizmetçi:

—Annen nerede?

Kız:

—Çirkini güzel etmeye gitti.

Hizmetçi:

—Ablan, o nerede?

Kız:

—O da biri iki etmeye gitti, demiş.

Hizmetçi:

—Sen ne pişiriyorsun?

Kız:

—Biri alta kaçır biri üste kaçır pişiriyorum, demiş.

Hizmetçi kızın dediklerinden hiçbir şey anlamamış. Hizmetçi evden gidince kızın babası eve gelmiş.

Kız:

—Baba padişah bir çuval altın ile bir de paslı gümüş göndermiş bize.

Babası:

—İyi de kızım padişah bize bunları niye göndermiş ki?

Kız:

—Baba, altın benim. Padişah bana göz koymuş. Paslı gümüş de sensin. Yaşlandın ya padişah bunu ima etmeye çalışmış, demiş.

Adam kızının aklına hayran kalmış. Bunlar böyle konuşa dursunlar biz haber verelim hizmetçiden. Hizmetçi doğru padişaha gitmiş:

—Padişahın böyle böyle oldu, ben bu sözlerden hiçbir şey anlamadım, demiş.

Padişah:

—Sen merak etme, ben hepsini anladım. Bu kız benim kadar zeki bir kız, demiş.

Hizmetçi:

—Padişahım, benim sorduğum sorulara verdiği cevapların anlamı ne?

Padişah:

—Kız sana babam evleri güzel etmeye gitti derken babası süpürgecidir onun, evler süpürülerek güzelleşir. Annesi için çirkini güzel etmeye gitti

demesinden kasıt, annesi kuafördür. Ablası için biri iki etmeye gitti demesinin manası da ablası ebedir, demiş.

Padişah ertesi günü kızı istemeye gitmiş. Kızın babası padişaha kız vermenin mutluluğunu yaşarken padişah da istediği kızı alma mutluluğunu yaşamaktaymış. Padişah kırk gün kırk gece düğünle evlenmiş. Onlar ermiş muradına sizlerde erin muradınıza (KK-43).

8.22. Çaşur Verir Haberi

Bir varmış bir yokmuş iki arkadaş varmış. Bu iki arkadaş da bir kıza sevdalanmışlar. Bu kızla biri evlenmiş. Aradan biraz zaman geçince iki arkadaş gurbete gitmiş. Çalışıp para biriktirince geri dönmeye karar vermişler. Yolda kızı alamayan evleneni öldürmeye kalkmış.

Evli adam:

—Arkadaşım beni öldürme bak bu çasurlar (yörede yetişen bir tür ot) şahitlik yapar, demiş.

Arkadaşı:

—Ottan şahit mi olur, demiş.

Bu adam arkadaşını öldürmüş. Kıyafetlerini çıkarıp karısına getirmiş.

—Eşin yolda öldü, demiş.

Aradan biraz zaman geçince bu adam dul kadının yanına gidip:

—Artık eşin de yok, tek başına hem çocuğa bakıp hem de geçinemezsin gel benimle evlen, demiş.

Kadın düşünmüş taşınmış en sonunda evlenmeye karar vermiş. Bunlar evlendikten sonra geziye çıkmışlar. Bayırda oturup yemek yemişler, gülüp eğlenirken adam, rüzgârın bir çasuru alıp savurduğunu görünce gülmeye başlamış.

Karısı:

— Niye güldün, adam?

Kocası:

—Öylesine, güldüm, demiş.

Kadın:

—Yok, bu öylesine bir gülmek değildi. Sen gerçeği söyle, demiş.

Adam:

—Ben senin kocanı öldürecekken kocan bana dedi ki beni öldürme bu çâşurlar benim haberimi götürür demişti o aklıma geldi de güldüm, demiş.

Kadın hiçbir şey olmamış gibi eve dönmüş. Gece kocası uyuyunca jandarmalara haber vermiş. Jandarmalar gelip adamı almış, hapse atmışlar. Kadın da kahrından ölmüş gitmiş (KK- 44).

8.23. İki Arkadaş

Eski zamanlarda iki çocuk okula giderken arkadaş olmuş. Bunlar birlikte yüksek tahsil yapmaya gidecekleri zaman birinin durumu olmadığından gidememiş. Yüksek tahsil gören bir zaman sonra o ülkeye padişah olmuş. Padişah olunca aklına arkadaşı gelmiş. Hizmetçilerine arkadaşının evini tarif etmiş. Hizmetçiler gidip arkadaşını getirmişler.

Padişah:

—Arkadaşım, senin başka işlerde çalışarak para kazanmana gönlüm razı değil. Gel benim vezirim ol. Hem senden daha güvendiğim biri yok hem de bana eskisi gibi arkadaş olursun.

Arkadaşı teklifi kabul etmiş. Bunlar birlikte zaman geçirir devlet sorunlarına birlikte çözümler üretirlermiş. Bir gün padişah:

—Saraydan biraz uzaklaşıp av tertip edelim, eğlenelim, demiş.

Vezirler, hizmetçiler, seyisler hazırlıkları yapmış, padişah ava çıkmış. Padişah avlanırken bir ceylan görmüş. Silahı doğrultup ateş edince silah tutukluluk yapıp geri tepmiş. Silah geri tepince padişahın bir parmağını koparmış. Arkadaşı vezir:

—Padişahım, bu işte vardır bir hayır merak etmeyin, demiş.

Padişah arkadaşının bu cevabına çok sinirlenmiş. Canı yanarken nasıl bir hayır olabilir diye düşünmüş. Saraya döndüklerinde arkadaşını zindana attırmış. Gel zaman git zaman padişah günlerden bir gün yine ava gitmiş. Bu kez biraz daha uzak bir yere gitmiş. Avlanırken orada yaşayan

yamyamlar bunların etrafını sarmış. O zamanlar hala yamyamlar yaşamaktaymış. Yamyamlar yiyecekleri adamları seçmeye başlamışlar. Padişahın dışında hepsini yemek için götürürken padişah anlamış ki bu yamyamlar eksik uzvu olanları yemiyor. Çünkü parmağını görünce padişahı bırakmışlar. Padişah arkadaşının ne kadar haklı olduğunu hemen anlamış. Hemen saraya dönüp arkadaşının zindandan çıkarmış. Başından geçenleri anlatıp özür dilemiş. Eskisi gibi mutlu yaşamlarını sürdürmüşler (KK- 45).

8.24. Küle Sıçan

Bir varmış bir yokmuş, bir evde anne ile oğlu yaşarmış. Annesi çalışıp eve ekmek getirmedeği için oğluna sürekli kızarmış. Oğlu yer içer yatar, çalışmaya gitmezmiş. En sonunda annesi dayanamayıp oğlunu evden kovmuş. Oğlan kapıya çıkmış ama evden uzaklaşmamış. Beklerken kakası gelmiş. Olduğu yerde külün üstüne yapmış. Birkaç dakika sonra pisliğin üstünü sinekler sarmış. Bu oğlan sinirlenmiş sinekleri öldürmek için elini pisliğin üstüne doğru vurunca pislik ile kül her yere dağılmış fakat bu oğlan oturmuş ölen sinekleri saymaya başlamış. Tam doksan dokuz tane sinek öldürmüş biri de yaralıymış. Oğlan kalkmış odunlukta asılan dedesinin kılıcını demirciye götürmüş.

Demirciye demiş ki:

—Bu kılıcın üstüne şöyle yaz, bir vuruşta doksan dokuz kişiyi öldürür, birini de sakat bırakır.

Kılıcı vurmuş omzuna düşmüş yola, az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş bir mağaraya varmış. Mağarada çok yüksek bir masa, yüksek sandalyeler varmış. Oğlan kendi kendine:

—Burada yaşayan bizim gibi insan olamaz mutlaka başka varlıklar yaşıyor burada, demiş.

Kılıcını mağaranın girişine koymuş. Devler çıkıp gelince mağaranın girişindeki kılıcın üzerinde yazan yazıyı okumuşlar. Biraz çekinerek içeri girmişler ki ufak tefek bir adam masanın başında oturuyor. Korkularından buna hizmet etmeye başlamışlar. Bu hizmet haftalar aylar sürmüş.

Devler:

—Doksan dokuz kişiyi öldürüp birini sakat bırakan bize neler yapmaz diyerek hizmet ediyorlarmış.

Devler bir gün:

—Suya şimdiye kadar hep biz gittik bir kere de sen git de bize su getir, demişler.

Oğlan:

—Tamam, bana oradan bir tane öküz derisinden tulum getirin de ben size su getireyim, demiş. Devler:

—Onu sen dolu getiremezsin, sana küçüğünü verelim, demişler.

Oğlan:

—Nasıl getiremem, siz gidin en büyüğünü getirin, demiş.

Devlerin verdiği öküz derisi ile suyun yanına varmış. Su da yakın bir yerde değilmiş. Suyun kenarında tulumu biraz su doldurduktan sonra deriyi şişirip sırtlamış. Tam devlerin onu göreceği yere vardığında çok susamış gibi tulumdan su içmeye başlamış. Tulumun içerisindeki su ile hava da gidince tulum sönmüş kalmış. Eve vardığında devler:

—Hani su? Niye getirmedi, demiş.

Oğlan:

—Sizin verdiğiniz tulum bir yudumluk su alıyormuş yolda çok yorulunca bir içişte bitti. Çok yorulduğum için de tekrar gidemedim, demiş.

Birkaç hafta daha geçince bu devler:

—Arkadaş artık sen de bizimle yaşadığına göre biz oduna gidiyoruz sen de gel bize yardım et, demişler.

Oğlan bunlarla ormana varınca:

—Siz bir bir odunla ne uğraşıyorsunuz, bana istediğiniz kadar çekme halatları getirin ağaçlara bağlayalım. Ben bir çekişte istediğiniz kadar ağacı evinizin oraya götürüyüm, demiş.

Devler:

—Öyle olmaz arkadaş. Köylüler bizim yerimizi hemen anlar. Sen yeter ki şurada sessiz sakin otur. Biz senden bir şey istemiyoruz, demişler.

Yine aradan bir zaman geçince devlerin dışarıda gülle yarışı yaptığını görüp yanlarına gitmiş.

Devler:

—Sen de dene bakalım ne kadar uzağa atacaksın, demişler.

Oğlan gülleyi alıp karşı dağa bakmaya başlamış.

Devler:

—Karşı dağa niye bakıyorsun?

Oğlan:

—Bu gülleyi karşı dağa atacagım ama bilemiyorum ki diğer yüzüne düşerse orada köy filan var mı? Ben diğer tarafına atmak istiyorum, demiş.

Devler:

—Aman aman, sakın atma orada büyük bir şehir var. Askerleri üzerimize salarlar. Sen gülle atma, demişler.

Aradan yine belli bir zaman geçtikten sonra oğlan ne kadar altın erzak varsa devlere yüklemiş annesinin evine gelmiş.

Annesi:

—Bunlar da kim?

Oğlan:

— Bunlar benim arkadaşım anne, demiş. Devler yüklerini indirip derin bir nefes verince bu Küle Sıçan havalanıp tavanda gezmeye başlamış.

Devler:

—Ne yapıyorsun orada, demişler.

Oğlan:

—Buralarda bir yere dedemin iki yüz kişiyi öldürdüğü bir kılıcı saklamıştım. Onu bulup hepinizi öldüreceğim, demiş.

Devler bunu duyar duymaz oradan kaçıp gitmişler. Annesi ile Küle Sıçan yemiş içmiş muratlarına geçmişler (KK- 46).

8.25. Kedi, Köpek, Eşek

Bir varmış bir yokmuş sahipleri, yaşlanan eşiği, köpeği ve kediyi salmışlar. Bunlar düşmüşler her biri bir yerden yola. Yolda birbirleriyle karşılaşmış arkadaş olmuşlar. Az gitmişler uz gitmişler dere tepe düz gitmişler dağın başında bir eve varmışlar. O ev eşkıyaların eviymiş. Kedi ocaktaki küle üfleyince bakmışlar hala köz var. Köpek bir iki odun getirip ocağa atmış. Uzaklardan eşkıyalar evin bacasından çıkan dumanı görünce:

—Eyvah bizim evi bulmuşlar. Artık o eve gidemeyiz, demişler.

Onlarda düşmanları evlerini buldu zannetmiş. Eşkıyalar o evi terk edip gidince ev eşek, kedi ve köpeğe kalmış. Eşek gündüzleri yayılıp karnını doyurup eve dönermiş. Kedi ile köpekte avlanıp akşam eve gelirmiş. Bu böyle yıllarca devam etmiş. Bunlar artık iyice güçten düşmüşler. Kaldıkları evin karşısında bulunan yamaçta bir tane daha ev varmış.

Eşek:

—Gidip şu eve de bakalım ki orada ne var ne yok.

Eşek durmuş köpek eşiğin sırtına binmiş. Kedi de köpeğin üstüne çıkmış. Bunlar böyle diğer eve kadar gitmişler. Eşek pencereye yaklaşmış ki eşkıyalar o evde. Hemen sessizce kendi evlerine dönmüşler. Bahçesinde bostanıyla uğraşan bir nene bu manzarayı izlemiş. Eşek, eşiğin üstünde köpek, köpeğin üstünde de kedi. Bunları takip etmiş. Hayvanlar eve girince nene de peşlerinden kapıyı çalmış:

—Siz burada tek başınıza ne yapıyorsunuz? Sizin sahibiniz yok mu?

Eşek:

—Ben yaşlandığım için oduna gidemez oldum. Sahibim beni doğaya saldı, demiş.

Köpek:

—Ben de yaşlanınca davarın peşinde dolaşamaz oldum. Sahibim güçten düştüğümü görünce beni evden kovdu, demiş.

Kedi:

—Beni de sahibim fare yakalayamadığım için evden attı. Yaşlılıktan dolayı farelerin peşinde koşamıyordum. Sahibim beni bir daha eve almadı, demiş.

Nene:

—O zaman müsaade ederseniz ben de sizinle kalayım. Ben de yaşlı olduğum için gelinim bana bakmak istemiyor. Ben size yemek yaparım ömrümüz yettiğince yaşarız. Ne dersiniz?

Nenenin teklifini kabul eden üç arkadaş bundan sonra ömürleri yettiği kadar yaşayıp gitmişler (KK- 47).

8.26. Üç Kardeş

Bir varmış bir yokmuş Allah'ın kulu çokmuş. Beldenin birinde üç kardeş yaşarmış. Bu üç kardeş geçimlerini avcılık ve tarımla sağlarmış. İki kardeş ava ya da tarlaya gittiğinde biri evde kalırmış. Bu her defasında böyle olur bir kardeş evde kalırmış. Her gün ava ya da tarlaya çıkar avladıkları avın etini ya da tarlada topladıkları erzakı eve getirirlermiş. Bir gün büyük kardeş evde kalmış. Diğer iki kardeş avdan döndüklerinde evdeki yiyeceklerin yok olduğunu görmüş.

Büyük kardeş:

—Ne oldu burada. Neden erzağımız yok. Birimi aldı, demişler.

Büyük kardeş:

—Büyük bir dev gelip evde ne var ne yok alıp gitti. Ben bir şey yapamadım, demiş.

Ortanca kardeş:

—Yarın ben evde kalayım. Dev yine geldiğinde ben onu öldürürüm, demiş.

Diğer kardeşler bunu kabul etmişler. Sabah olunca büyük ile küçük kardeş avlanmaya çıkmış. Akşam eve döndüklerinde evde yine hiçbir yiyeceğin kalmamış olduğunu görmüşler. Ortanca kardeş:

—Burada ne oldu yine, demişler.

Ortanca kardeş:

—Bir dev geldi erzağı aldı, gitti. Ben hiçbir şey yapamadım. Dev evden çıkınca onu gizlice takip ettim. Bir kuyudan aşağı indi fakat ben inmekten korktum, demiş.

Küçük kardeş:

—Yarın da ben kalayım. Dev yine gelirse ben onu öldürürüm, demiş.

Ertesi gün küçük kardeş dev beklerken uykuya dalmış. Uyandığında erzağın yine gittiğini görmüş. Dev in de fazla uzaklaşmamış olabileceğini düşünerek onu aramaya koyulmuş. Dev fark edip uzaktan takip etmeye başlamış. Dev in bir kuyudan aşağıya indiğini görünce geri eve dönmüş. Akşam olup kardeşleri avdan dönünce evde yine erzağın olmadığını görmüşler.

Kardeşlerine:

—Ne oldu burada? Dev yine mi geldi?

Küçük kardeş:

—Dev yine geldi. Ben uykuya dalmışım onun gelip erzakları alıp gittiğini görmedim ama sonradan peşine düştüm nereye indiğini gördüm. Ben o kuyuya inip dev i öldürebilirim, demiş.

Kardeşler ortak karar alıp kuyunun başına varmışlar. Aralarında kim insin, kim inmesin diye münazara yapmışlar. En son küçük kardeş:

—Ben inerim, demiş.

Büyük ve ortanca kardeş, küçük kardeşlerini iple aşağı indirmişler. Küçük kardeş aşağıya inince dev ile karşılaşmış ve hemen kılıcına sarılıp dev in boynunu uçurmuş. Dev dile gelip:

—Ey insanoğlu! Bir daha vur, demiş.

Küçük kardeş:

—Ben bir daha vurmam, demiş.

Eğer bir daha vurursa dev dirilecekti. Bu yüzden dev bir daha vurmasını istemiş ama küçük kardeş bunu yapmamış. Dev in kellesini uçurup yere sermiş. Yerde üç tane kapının olduğunu görmüş. Bir kapıyı açınca çok güzel bir kızla karşılaşmış.

Kız:

—Ey insanoğlu! Sen ne arıyorsun burada?

—Bir dev in peşine bu kuyuya indim sonra da seni gördüm.

Kız:

—Ama bizi buraya bir dev getirdi. O bizim sahibimiz. Seni öldürmeden git buradan, demiş.

Küçük kardeş:

—Yok ben onu öldürdüm, demiş.

Kız:

—Nerede o, demiş.

—Gel de gör.

Kız devin öldüğünü görmüş.

Küçük kardeş:

—Ben buraya ipe indim. Seni ipe bağlayayım da yukarıya çık.

Kız:

—Tamam, demiş.

Küçük kardeş ipi kızın beline bağlayıp kardeşlerine seslenmiş:

—İpi çekin yukarıya, demiş.

Küçük kardeş abilerine seslenmiş:

—Burada iki kapı daha var. Onlara da bakacağım.

Abileri:

—Tamam, demişler.

Abileri ile kız yukarıda onu beklerken küçük kardeş bir diğer kapıyı açmış. İlk kapıyı açıp bulduğu kızıdan daha güzel bir kız daha bulmuş.

Kız:

—Ey insanoğlu! Sen buraya nasıl geldin? Burada bir dev var seni öldürür.

—Merak etme ben onu öldürdüm, demiş.

Kız:

—Hani nerde? Bana göster, demiş.

Küçük kardeş bu kıza da devin ölüsünü göstermiş ve:

—Yukarı çıkmak ister misin diye sormuş.

Kız:

—Evet, isterim, demiş.

Bu kıızı da yukarıya gönderip son kapıyı, üçüncü kapıyı açmış. Bu kapının arkasında diğer kızlardan çok çok daha güzel bir kızla karşılaşmış.

Kız:

—İnsanoğlu, burada ne yapıyorsun?

—Bir devin peşine kuyuya indim. Sonra da seni buldum, demiş.

Kız:

—Ama o dev burada. Seni görürse öldürür. Çabuk buradan git, demiş.

Küçük kardeş:

—Korkmana gerek yok. Ben onu öldürdüm demiş.

Kız:

—Nerede o?

Oğlan:

—Gel sana göstereyim, demiş.

Kız devin öldüğünü görmüş. Oğlan diğer kızları anlatmış.

—Kızların beline ipi bağladım yukarda beni bekleyen abilerimde onları çekti. Senin de beline bağlayalım abimler çeker. Sonra da beni yukarıya çekerler, demiş.

Kız:

—Yok, önce sen çık. Sonra beni çekersin yukarıya. Beni çektikten sonra abinler seni çekmek istemeyebilirler, demiş. Küçük oğlan:

—Abimler öyle bir şey yapmaz. Sen merak etme, demiş.

Kız:

—Bak şimdi. Beni yukarıya gönderdikten sonra seni yukarıya çekmezlerse, bir sıkıntı yaşarsan diye sana bir yüzük vereceğim. Bu yüzük

tılsımlıdır. Darda kaldığında kullan. Yüzüğü sağa çevirdiğinde seni yukarıya, yedi kat yukarıya çıkaracak. Yukarıya çıkmak için sağa çevirdikten sonra beyaz bir koç gelecek. Ona bineceksin yukarıya çıkacaksın. Yüzüğü sola doğru çevirirsen siyah bir koç gelir. Eğer ona binersen seni aşağıya, yedi kat aşağı doğru götürür. Sakın unutma bu yüzük tılsımlıdır, demiş.

Kızın beline ipi bağlayıp abilerine seslenmiş. Abileri kızı yukarı çektikten sonra ipi aşağıya bırakmış. Kızın dediği çıkmış. Küçük kardeş abilerinin yapmış olduğu bu harekete çok üzölmüş. Üzöntüsünden ne yapacağını bilemeyen küçük kardeş yüzüğü ne tarafa çevireceğini şaşırıp sola çevirmiş. Sola çevirince kara koyun gelmiş. Küçük kardeş kara koyuna binip yedi kat yerin altına gitmiş. Koyun yedi kat yerin altına inince oğlanı oraya bırakıp gitmiş. Etrafına bakınan oğlan orada bir kulöbe olduğunu fark etmiş. Oğlan artık acıkmış ve susanmış. Kulöbenin kapısına varıp kapısını çalmış. İçeriden bir nine çıkmış.

Oğlan:

—Nine beni bir tanrı misafiri olarak kabul eder misin?

Nine:

—Tabi, buyur içeri gel evlat. Ne istersin?

Oğlan:

—Nine çok susadım, bana bir bardak su verir misin?

Nine elin de bir tasla gelmiş, oğlana vermiş. Oğlan yani küçük kardeş ninenin ona getirdiğı sudan içmeye başlamış. İçerken bir kokunun geldiğini hissedip kalan suyu yere boşaltmış.

Oğlan:

—Nine bu nedir?

Nine:

—Oğlum bu idrardır. Elimden başkası gelmez çünkü su belli günler gelir bize.

Çocuk:

—Bunun sebebi ne nine?

Nine:

—Suyun başında bir ejderha var. Biz her hafta ona bir kurban veririz. Bu haftanın kurbanını yarın vereceğiz. O kurban da padişahın kızı, demiş.

Oğlan:

—Yarın ben bu işi çözeceğim. Sen bana suyun başı nerde onu söyle, demiş.

Küçük kardeş o gün ninenin yanında kalmış. Ertesi gün kalkmış, koca karıdan suyun başını öğrenmiş. Kılıcını kuşanıp suyun başına gitmek üzere yola koyulmuş. Suyun başına geldiğinde hem ejderhayı hem de o gün kurban verilmek üzere getirilen padişahın kızını görmüş. Kılıcını çekip ejderhanın başını uçurmuş. Ejderhanın başı dile gelmiş:

—Ey insanoğlu! Bir daha vur, demiş.

Oğlan:

—Vurmam, demiş.

Bu suali ejderha üç defa sormuş her defasında oğlanın cevabı aynı olmuş. Eğer çocuk kılıcını ejderhaya tekrar vurursa canlanacaktı. Bu arada padişahın kızı şaşkınlıkla oğlana bakıyormuş. İsmi bağışlamasını istemiş fakat oğlan söylememiş.

Kız:

—Adını bağışlamadın bari nerede kaldığını söyle, demiş.

Oğlan yine cevap vermemiş. Kız elini kana bulayıp oğlanın sırtına sürüp oradan ayrılmış. Oğlan geri ninenin yanına dönmüş. Padişahın kızı da saraya dönünce babası görmüş ve çok mutlu olmuş. Padişah kızının kurtulmasını kutlamak için ziyafetler düzenlemiş, hediyeler dağıtmış.

Kızına:

—Kızım seni kim kurtardı?

—Baba beni kurtaran bir gençti fakat bana adını ve nerede kaldığını söylemedi. Benim ona bir iyilik yapmam gerek, demiş.

Babası ile ne yapmaları gerektiğini istişare etmişler. Sonuçta bir karara varmışlar. Ülkenin bütün genç erkeklerini toplayıp onlardan bellerinden yukarılarını soymalarını isteyecekmişler. Böyle yaptıklarında kızın oğlanı

taniyacağını düşünmüşler. Ülkenin her tarafına haberciler salınmış. Bütün erkeklerin sarayın önünden geçmesi istenmiş. Sarayın muhafızları kapı kapı gezip delikanlıları toplamaya başlamış. Kocakarının da kapısına gelmişler:

—Senin oğlun var mı?

Kocakarı:

—Benim oğlum yok ama bir misafirim var, demiş.

Kocakarı oğlana durumu anlatmış. O da diğer gençler gibi sarayın önünden geçerken kız onu fark etmiş.

Babasına:

—İşte babacığım bahsettiğim genç o, demiş.

Küçük kardeş padişahın huzuruna getirilmiş. Padişah:

—Ey genç! Dile benden ne dilersen. İstersen kızımı dile vereyim, istersen başka bir şey. Bu iyiliğine karşılık sana ne yapabiliriz?

Oğlan:

—Kızını istemem. Benim bir sevdiğim var o beni bekliyor. Bana yardımcı olmak istiyorsanız beni yedi kat yukarı çıkaracak bir vasita verin, demiş.

Padişah:

—Bir Anka kuşu var. Bu Anka kuşu her zaman aynı yerde yumurta bırakır. Bu yumurtalara dadanan bir yılan var. Bu yılan Anka kuşunun düşmanıdır. Sen eğer yılanı öldürürsen Anka kuşu sana yardımcı olabilir, demiş.

Oğlan:

—Tamam, bana yerini gösterin, demiş.

Ona her türlü yardımı yapıp yerini göstermiş, gitmişler. Oğlan Anka kuşunun yuvasının bulunduğu ağacın dibinde yatmış. Uykuya dalmadan yılanın ağaca doğru çıktığını görmüş. Kılıcını çekmiş yılanın kafasını gövdesinden ayırmış. Yılanın kafası dile gelmiş:

—Ey insanoğlu! Bir daha vur.

Oğlan:

—Vurmam, demiş.

Bu suali yılan üç kere sormuş ama her defasında aynı cevabı almış. Oğlan bir daha vurmayınca yılan orada ölmüş. Bu manzarayı Anka kuşu görmüş. Oğlana saldırıya geçecekken:

—Ey insanoğlu! Sen burada ne arıyorsun? Yavrularımı öldürmeye mi geldin, demiş.

Oğlan:

—Ey Anka kuşu! Bak ben yılanı öldürerek sana iyilik yaptım. Bana saldırmana gerek yok, demiş.

Anka kuşu sakinleşip oğlanın yanına yaklaşmış:

—İnsanoğlu, senin için ne yapabilirim? Sana nasıl yardımcı olabilirim? Bunun karşılığını nasıl öderim?

Oğlan:

— Beni yedi kat göğе çıkarabilirsin. Benim orada bir ailem bir sevdiğim var. Bana bu konuda yardımcı ol, demiş.

Anka kuşu:

—Tamam, sana yardımcı olacağım ama bana uçarken erzak lazım. Bana yeteri kadar süt ve et getirmen gerek, demiş.

Oğlan:

—Tamam, ben bunları padişahıtan isterim, demiş.

Oğlan padişahın yanına gitmiş. Padişaha isteklerini söylemiş. Padişahıtan süt ve eti alan oğlan, Anka kuşunun yuvasına gelmiş. Anka kuşunun sırtına binmiş, yolculuğa başlamışlar. Anka kuşu et isteyince et, süt isteyince süt vermiş. Yukarıya çıkmalarına çok az kala et bitmiş. Küçük kardeş et vermezse yolculuğun biteceğini düşünerek Anka kuşu et isteyince baldırından bir parça et kesip Anka kuşunun ağzına atmış. Süt isteyince süt vermiş. Anka kuşu bir daha et istememiş. Yedi kat göğе çıkınca oğlanı sırtından indirmiş.

Anka kuşu:

—İnsanoğlu, hadi yürü git yoluna, demiş.

Oğlan:

—Yok, önce sen git, sonra ben giderim.

Anka kuşu:

—Sen gitmeden ben gitmem, demiş.

Küçük kardeş giderken aksıyormuş. Bu aksamanın sebebini Anka kuşu bilmiş.

Anka kuşu:

—Dur, insanoğlu. Ben senin baldırından et koparıp verdiğini anladım, demiş.

Ağzından eti çıkarıp küçük kardeşin baldırına tekrar yapıştırmış sonra da:

—Şimdi yoluna devam edebilirsin, demiş.

Oğlan yoluna devam etmiş. Anka kuşu onu nereye çıkardıysa orayı bilememiş. Kendi yaşadığı yer değilmiş. Anka kuşu onu başka bir ülkeye bırakmış meğer. Günlerce dolaşmış, insanlardan bilgi almaya çalışmış ama nafiye hiçbir şey öğrenememiş. Bir gün akşam bir demirci dükkânına gitmiş:

— Tanrı misafiri kabul eder misiniz?

Demirci:

—Tabi, buyur gel. Ne işler yapabilirsin?

Oğlan:

—Ben her türlü işi yapabilirim. Para da istemem bana yememek vermeniz yeterli, hatta akşamları da burada kalırım, demiş.

Demirci, oğlanın yanında çalışmasını kabul etmiş. Günler gelmiş geçmiş oğlan çıraklıktan usta olmuş. Günlerden bir gün demirci dükkânına zengin biri gelmiş.

Demirciye:

—Ey demirci! Bize öyle bir şey yapacaksın ki hünerini göstermiş olacaksın. Bu yapacağın iş; demirden bir tepsinin içinde demirden bir kedi

yine demirden bir fareyi kovalayacak. Hünerini gösteremez, istediğimizi yapamazsan senin kelleni alacağız, demiş.

Demirci çaresiz kabul etmiş. Zengin adam dükkândan gittikten sonra bu düzeneği nasıl yapacağını düşünmeye başlamış. O kara kara düşünürken oğlan:

—Usta, ben sana bu düzeneği yaparım. Sen bana bu akşam izin ver. Yarın sabah gel al, demiş.

Demirci:

—Sen bunu yapamazsın. Daha doğru düzgün usta bile sayılmazsın ama istersen bu akşam çalış yap bakalım, demiş.

Akşam olup demirci dükkândan gidince oğlan kızın ona verdiği yüzüğü cebinden çıkarmış. Kızın yüzüğü verirken tıslımlı olduğunu söylediğini hatırlamış. Yüzüğü çevirmiş ve gelenden istenilen düzeneği bu akşam yapmasını istemiş. Sabah ustası geldiğinde:

—Usta buyur, düzeneği yaptım, demiş.

Demirci:

—Bunu nasıl yaptın?

Oğlan:

—Sorma usta. Bu da benim sırrım, demiş.

Bir müddet sonra zengin adam gelmiş:

—Demirci, istediğimi yapabildin mi?

Demirci:

—Evet, istediğin gibi yaptım.

Zengin adam tepsiyi almış ve oradan gitmiş. Bir zaman sonra biri daha gelmiş.

Demirciye:

—O fare ile kedi düzeneğini sen mi yaptın?

Demirci:

—Evet, ben yaptım, demiş.

—Hayır, bunu sen yapmış olamazsın.

Demirci:

—Neden?

—Bunu yapabilecek tek şey bir yüzüktür. Bu yüzük sen de mi?

Demirci:

—Yok, öyle bir yüzük bende yok.

—Kimde o zaman o yüzük. Bunu kim yaptı sen doğruyu söyle, demiş.

Demirci:

—Peki, doğruyu söylemek gerekirse bunu benim çırağım yaptı, demiş.

Demirci çırağını çağırılmış. Gelen adam çırağı yani küçük kardeşi alıp bir konağa götürmüş. Konakta o güzel kızla karşılaşmış.

Kız:

—Ben bu işi anca yüzükle yapabileceğini biliyordum. Bu yolla seni bulacağımı da biliyordum, demiş.

İşin sonunda anlaşılıyor ki ilk başta devin sakladığı o üç kız zengin kişinin kızlarıymış. Küçük kardeş onları kurtarınca ikisi abileri ile evlenmişler. Üçüncü kız da küçük kardeşi beklemiş. Bütün demircilere o düzeneği yaptırmayı denemişler ama kimse yapamamış. En sonunda küçük kardeş yapmış ve bu yolla kavuşmuşlar. Sonun da mutlu mesut yaşamışlar. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 48).

8.27. İki Kenkere

Bir varmış bir yokmuş yetim kalmış iki kardeş varmış. Bu kardeşlerin biri kız biri oğlanmış. Annelere bu iki çocuğu dağa pancar toplamaya yollamış:

—Gidin pancar toplayıp getirin de yemek yapayım size, demiş.

İki kardeş biri bir taraftan diğeri diğer taraftan ormanda pancar toplamışlar. Bir zaman sonra ormanda buluşmuş topladıkları pancarları ayrı ayrı yıgmışlar. Biraz dinlenip oyunlar oynamışlar. Eve dönme zamanı gelince oğlan kız kardeşine:

— Sen benim pancarlarımdan yemişsin, demiş.

Kız:

—Yok, abi ben senin pancarını yemedim, demiş.

Oğlan:

—Yemişsin.

Kız:

—Yemedim abi. İnanmıyorsan vur kazmayı deş karnımı. İki kenkere yemişimdir (iki çiçek), demiş.

Oğlan kız kardeşinin karnını deşmiş ki gerçekten de iki kenkere yemiş. Oğlan bu durumu annesine nasıl anlatacağını düşünce düşünce evlerine varmış. Annesine olayı anlatmış. Anne feryat figan kızının yanına koşmuş. Anne kızının yanına gidip Allah'a yalvarmaya başlamış o esnada kız kanatlanıp uçmaya başlamış:

—Anne sen üzülme abime de kızma. Beni de bir yerde arama, demiş.

Kız gözden kaybolunca anne evine dönmüş, oğluyla yaşamaya devam etmiş (KK- 49).

8.28. Dünyalar Güzeli

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde memleketin birinde bir kız ile babası yaşarmış. Kız ergenlik çağına gelince babası yeniden evlenmiş. Gelen üvey annenin de bir kızı varmış. Üvey anne kendi kızına hiçbir iş buyurmaz gün boyu oturur üvey kızına iş yaptırır. Gel zaman git zaman padişahın tertip ettiği eğlence için bir akşam üvey anne ile kızı saraya giderken üvey kızının önüne bir tas koymuş bir de arpa ile buğdayı karıştırmış kızın önüne dökmüş:

—Tası gözyaşınla doldur, arpa ile buğdayı ayrı ayrı çuvalla. Bu işleri bitirdikten sonra sende eğlenceye gelebilirsin, demiş.

Kız, iki gözü iki çeşme ağlamaya başlamış bir yandan da üvey annesinin döktüğü arpa ile buğdayı ayırmaya uğraşıyormuş. Birden ak yüzlü bir kadın yanı başında belirivermiş. Kadın:

—Kızım sen burada ne yapıyorsun? Eğlence var oraya gitsene.

Kız:

—İşleri bitirmeden gidemem. Üvey annem çok kızar, demiş.

Kadın:

—Mahallenin tavuklarını getir bu arpa ile buğdayı yesinler, demiş.

Kız mahallenin tavuklarını toplayıp getirmiş. Arpa ile buğdayı tavuklar yiyince tasın içine de tuzlu su yapıp doldurmuşlar. Kadın kıza yanında getirdiği elbiseyi giydirip bir kese altın vermiş:

—Sen şimdi eğlenceye git. Eğlenceye gelenlere bu kesenin altınlarından ver. Sadece üvey annen ile üvey kardeşine bu altından verme. Onların yüzüne şuradaki ocaktan kül al onu at sonra orayı terk et, demiş.

Kız eğlenceye gitmiş kadının öğrettiği gibi herkese altın vermiş üvey annesi ile üvey kardeşinin yüzüne kül atıp oradan ayrılmış. Eve dönünce kıyafetlerini değiştirmiş ocağın yanına oturmuş. Üvey annesi gelince:

—Sen eğlenceye gelmeyerek çok şey kaybettin. Biz neler gördük biliyor musun?

Kız:

—Ne gördünüz anlatın da ben de bileyim, demiş.

Üvey kardeşi:

—Eğlenceye dünyalar güzeli bir kız geldi. Oynadı, altın dağıttı, oynadı, altın dağıttı. Herkese altın verdi ama bize vermedi. Bizim yüzümüze kül attı, gitti.

Kız kardeşinin anlattıklarına bıyık altından gülen kızı üvey annesi görmüş:

—Sen niye gülüyorsun?

Kız:

—Aklıma bir şey geldi ona güldüm, demiş.

Bir zaman sonra üvey annesi kızın saklamış olduğu elbiseyi bulmuş ve o akşam saraya gelen kızın üvey kızı olduğunu anlamış. Kızın güzelliği dillere destan olunca üvey annesi kızı ortadan kaldırması için bir adam tutmuş. Bir gün üvey annesi kıza:

—Baban yaşlandı ormandan odun getiremiyor. Sen ormandan odun getir de yakalım, demiş.

Kızı ormana gönderince orada onu bekleyen adam kızı öldürecekmiş. Üvey annesi öyle ayarlamış. Kız ormana doğru giderken bir kedi görmüş. Kediyi takip ederek bir mağaranın önüne varmış. Kedi mağaraya girip kaybolmuş. Kız merak edip mağaraya girmiş. Mağarada onu elbiseyi veren kadın karşılamış:

—Hoş geldin güzel kız. Seni annen katletmek için ormana gönderiyordu. Ben kediyi sana gönderdim ki senin canını kurtarayım, demiş.

Bir elbise getirmiş kıza giydirmiş. Kız yine dünyalar güzeli bir kız olmuş.

Kadın kıza:

—Akşamüstü bu taraflarda padişahın oğlu ava gelecek sen mağaradan çık ve bekle. O seni görünce hatırlayacak. Saraya götürüp seninle evlenecek. Sen sakın annenleri düğüne çağırma, demiş.

Kız kadının dediklerini aynen yapmış. Padişahın oğlu kızı görür görmez hatırlamış ve izdivaç teklifinde bulunmuş. Kız kabul etmiş. Padişah bunlara kırk gün kırk gece düğün yapmış. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 50).

8.29. Küçük Kardeşin Kerameti

Bir varmış bir yokmuş bir adamın üç oğlu varmış. Anneleri vefat edince adam yeniden evlenmiş. Gel zaman git zaman çocuklar büyümüş. Yıllardan birinde hiç ekin bitmemiş. Ekin olmayınca bunlar kıtlık yaşamışlar. Adam kadiya gidip durumu anlatarak bir hal çaresi aramaya karar vermiş. Kadı adamı dinlemiş sonra:

—Oğullarını ekin olmayan tarlaya götür her birini bir yerde kurban et. Onları kurban ettikten sonra ekin çıkacaktır, demiş.

Adam:

—Hiç öyle şey olur mu? Ben nasıl çocuklarımla canına kıyarım. Başka bir çaresi yok mu?

Kadı:

—Ben bundan başka çare bilmiyorum, demiş.

Adam boynu eğik evine dönmüş hanımına kadı efendinin dediklerini bir bir anlatmış. Karısı üvey evlatlarından kurtulacağı için bu işe içten içe sevinerek:

—Kadı ne demişse doğrudur bey. Sen yarın çocukları götür de kurban et, aç kalmayalım, demiş.

Adam:

—Hanım, onlar benim kanım canım. Ben nasıl kıyarım onların canına, demiş.

Bir yıl daha geçmiş yine ekin olmamış bunların da yiyecek hiçbir şeyi kalmamış. Adam içi kan ağlayarak çocuklarını tarlaya götürmüş. Birini tarlanın başına birini ortasına birini de tarlanın sonuna koymuş. En küçüğünden kesmeye başlayacağı zaman küçük oğlu:

—Baba, hayırdır. Senin bizim için bir planın var gibi.

Adam:

—Oğlum, geçen sene kadı, oğullarını kurban edersen senin tarlan ekin verecek dedi. Bir yıl bekledim. Bu senede ekin olmayınca başka çarem kalmadı, demiş.

Küçük oğlu:

—Tamam baba. Sen nasıl uygun görüyorsan öyle yap, demiş.

Adam oğlunun itaati karşısında çok mahcup olmuş ve üç oğlunu da yanına alarak onlara:

—Oğullarım, ben size kıyamayacağım. Bu memleketi terk edin başka diyarlara gidin, demiş.

Çocuklar başka memlekete doğru yola koyula dursunlar adam eve varınca hanımı:

—Ne yaptın, çocukları kestini mi?

Adam yalan söylemiş:

—Kestim, üçünü de tarlada kestim, demiş.

Adam hanımına çocuklarını nasıl kestiğini anlatırken çocuklar bir dağın eteğinde bulunan bir kulübenin kapısını çalmışlar. Kapıyı açan evin sahibi:

—Kimsiniz? Nerden gelir nereye gidersiniz?

Çocuklar:

—Biz üç kardeşiz. Evden ayrılıp başka memlekete gitmek için yola çıktık, akşam oldu. Bu akşam bizi misafir edebilir misiniz?

Adam çocukların kalmasını kabul etmiş fakat hanımı:

—Kendimize bile yiyecek ekmeğimiz yok. Sizi misafir edemeyiz, demiş.

Çocuklar biraz ısrar edince kadın:

—Tamam, bu gece kalın yarın sabah gideceksiniz, demiş.

Akşam bir kuru ekmek yedikten sonra çocuklardan küçük olanı kadına:

—Nene, bana bir kap, biraz da su verebilir misin? Yıkanayım, demiş.

Kadın:

—Hem misafir edeyim hem de hizmet öyle mi? Kalk kendin al da yıkan, demiş.

Küçük oğlan:

—Nene, sen istediklerimi ver. Bu gece kalıp ertesi gün gideceğiz. Yıkandığım suyu da sakın atma. Sabaha kadar leğende beklesin, ben uyanınca dökerim, demiş.

Kadın:

—O pis suyunu ne yapacağım, demiş.

Oğlan gece yıkanmış leğeni dışarı koymuş. Kadın gitmiş leğende olan suyu atmış. Sabah olunca suyu attığı yerde iki altın bulmuş. Kadın altınları bulunca çocukların etrafında pervane olmuş. Küçük oğlan kendinde olan sihirden haberdar değilmiş. Çocuklar kahvaltı yaptıktan sonra gitmek isteyince kadın:

—Hiç öyle şey olur mu? Ne bulursak birlikte yeriz. Sizi bir yere salmam ben. Hep beraber yaşayalım, demiş.

Kadın kocasına durumu anlatınca adam da çocukların üzerine titremeye başlamış. Bir gün sonra kadın küçük oğlana:

—Akşam yatmadan sen tekrar yıkan suyu dışarı koy. Ben gerisini hallederim, demiş.

Ağabeyleri kadının kardeşleriyle ne kadar ilgilendiğini görünce seviniyorlarmış. Küçük oğlan o akşam yine yıkanmış suyu kapının önüne koymuş. Kadın leğeni kendi odasına götürmüş ve uyumuş. Sabah uyanmış leğene bakmış ki ne görsün leğenin altı hep altın. Bunlar gel zaman git zaman o kadar zengin olmuşlar ki zenginlik onların gözlerini kör etmiş. Çocuklar da büyüyünce küçük oğlanın kerametini kavramış. Büyük kardeşler durumu anlayınca küçük kardeşlerini almış başka bir memlekete gitmişler. O memlekete küçük oğlan padişah olmuş. Onlar mutlu mesut yaşaya dursunlar masalda burada sona ermiş (KK- 50).

8.30. Keloğlan ile Dev

Bir varmış bir yokmuş Allah'ın kulu çokmuş. Memleketin birinde Keloğlanla annesi yaşarlarmış. Keloğlan odun yapıp satar geçimlerini sağlarmış. Bir gün yine odun yapmak için ormana doğru giderken kral ile kızını görmüş. Kızı görür görmez âşık olmuş. Odun yapacağı ormana girdiğinde aslan gibi bir kükremeye benzer bağırma sesi duymuş. Sesin geldiği yöne gidince şimdiye kadar görmediği bir yaratığın ayağının bir su kuyusuna takılıp kaldığını görmüş. Annesinin anlattığı hikâyelerden bu canlının dev olduğunu anlayan Keloğlan:

—Hayırdır, senin gibi güçlü bir yaratık buraya nasıl takılıp kalmış, demiş.

Dev:

—İnsanoğlu, ben buradan bir kurtulursan bir lokmalık canın var. Sen ne cüretle bana yaklaşabiliyorsun?

Keloğlan:

—Bağırmayı, kızmayı bırak da sana yardım edeyim, demiş.

Dev:

—Kuyuda su olup olmadığını kontrol etmek için ayağımı sokayım dedim, bir türlü ayağımı oradan çıkaramıyorum, demiş.

Keloğlan:

—Tamam, ben sana yardım ederim ama bana kurtulduğunda zarar vermeyeceğine söz ver, demiş.

Dev:

—Tamam, söz demiş.

Keloğlan yanında azık için aldığı yağı devin ayağına boşaltmış. Dev'in ayağı kayganlaşınca kuyudan kolayca çıkmış. Dev'in ayağı sıkıştığı yerden kurtulunca Keloğlan'a:

—Dile benden ne dilersen, demiş.

Keloğlan:

—Şimdilik bir dileğim yok. Biz arkadaş olalım benim başım sıkışınca bana yardım edersin, demiş.

Dev, Keloğlan her ormana geldiğinde ona yardım etmiş. Akşama kadar sohbet etmeye başlamışlar. Bir gün Keloğlan kralın kızına âşık olduğunu fakat fakir olduğu için gidip onu isteyemeyeceğini dile getirmiş.

Dev:

—Ben de seninle geleyim bak o zaman nasıl kabul ederler, demiş.

Dev ile Keloğlan kralın kızını istemek için sarayın önüne gelince Keloğlan:

—Dev kardeş, sen içeri girme ben isteyeyim bakalım ne diyecekler, demiş.

Dev kapıda bekleye dursun Keloğlan kralın huzuruna çıkmış.

Kral:

—Bu fakire hazineden altın verin, demiş.

Keloğlan:

—Kralım, ben altın istemeye gelmedim. Sizin kızınıza talibim. Arkadaşım dev ile geldik. Kızınızı bana vermezseniz devin gazabından kurtulamazsınız, demiş.

Kral bir kahkaha atıp:

—Hem hadsiz hem de cesursun. Benim gibi bir kral senin gibi bir fakire kız falan vermez. Hiçbir akıllı insan da devle hareket etmez. Yalan söylüyorsun çekil git karşımdan, demiş.

Keloğlan kafası önde devin yanına gelmiş.

Dev:

—Seni kovdu mu?

Keloğlan:

—Benim gibi fakire verecek bir kızı yokmuş. Seninle de olan arkadaşlığıma inanmadı, demiş.

Dev:

—Ben onlara ne yapacağımı bilirim. Gel dönelim o bizim kapımıza gelip kızını verecek merak etme, demiş.

Keloğlan annesinin evine gelip olanları anlatmış. Annesinden izin alarak dev ile yaşamak için devin mağarasına gitmiş. Dev şehre su veren kanalı kapatmış. Halk susuzluktan kırılnca isyan etmeye başlamış. Kral halkın isyanından korkup Keloğlan'ın yaşadığı eve haberci göndermiş. Keloğlan annesini hiç susuz bırakmamış. Annesinden bir haberci gelirse de mağarada yaşadığını ve sadece kral ile görüşeceğini haberciye söylemesini istemiş.

Haberciler krala Keloğlanın söylediklerini iletince kral devi öldürtmek için adam göndermeye başlamış. Ne kadar asker göndermişse geri dönen olmamış. En sonunda devin mağarasına gitmeyi kabul etmiş. Kral kızını da alıp devin mağarasının önüne gitmiş. Bir gürültü duyan dev ile Keloğlan mağaranın önüne çıkmışlar.

Kral:

—Suyu bırakın halk susuzluktan öldü. Kızı da bir sene sonra gelin alın size veriyorum, demiş.

Dev:

—Kızı bırakıp dönersen ben de suyun önünü açarım yoksa burada hepinizin canını alırım, demiş.

Keloğlan:

—Dev kardeşim ne derse o dur. Ben kızınıza bakarım, merak etmeyin, demiş.

Kral istemeye istemeye de olsa:

—Tamam, ben kızımı verdim siz de suyu bırakın, demiş.

Keloğlan kızla evlenip mutlu mesut yaşamış. Dev de onların korumalığını bir ömür yapmış (KK- 51).

8.31. Keçi Çobanı

Varmış yokmuş bir keçi çobanı varmış. Geçimini keçi sütü ve keçi kılından ördüğü sergileri satarak sağlayan çoban, bir gün keçilerini otlatmak için götürürken padişahın kızıyla karşılaşmış. İlk görüşte bunlar birbirine âşık olmuş. Keçi çobanı keçilerini otlatmaya götürdüğünde kızla buluşur konuşurlarmış. Durumdan haberdar olan padişah kızının saraydan çıkmasını yasaklamış. Çoban bir gün iki gün derken üçüncü gün saraya gidip kızı padişahıtan istemeye karar vermiş. Padişahın huzuruna çıkan keçi çobanı padişaha:

—Padişahın, ben kızınızı tavlada görür görmez âşık oldum. Onun da beni sevdiğinden eminim. Müsaade ederseniz Allah'ın emriyle kızınızı istemeye geldim, demiş.

Padişah:

—Benim kızımı krallar istedi, şehzadeler istedi de ben onlara layık görmedim. Sen neyine güvenip de benim kızımı istersin. Bir daha seni bu kapıda görmeyeyim, demiş.

Keçi çobanı evine dönmüş ama ahı arşı alayı kaplamış. O akşam padişahın kızının vücudunda yaralar çıkmış. Padişah hangi doktoru getirse çare bulunmamış. O memlekette doktor bitince diğer ülkelerden doktor getirtmeye başlamışlar. Ne yapsalar çare bulamamışlar. Sarayda yaşayan yaşlı lala padişaha:

—Padişahım, sen hiç başka doktor getirme telaşına düşme. Yıllar geçti kızın hastalığı vücuduna yayıldı, kız bitap bir şekilde yatıyor. Bunun çaresi haram yem yememiş ve haram su içmemiş keçidir.

Padişah:

—Öyle bir keçiyle ne yapacağız biz, demiş.

Lala:

—Padişahım, öyle keçilerin kıllarından örülmüş sergiye sarıldığında kızınızın yaraları iyileşecek, demiş.

Padişah tellal çıkartmış. Memlekette ne kadar keçi varsa saraya getirilmiş. Keçilerin kıllarından sergiler örülmüş kızın üstüne örtülmüş fakat hiçbir keçinin kılı çare olmamış. Padişah tekrar lalayı çağırtmış:

—Lala, senin dediğin gibi yaptık ama kız hala kendine gelemedi.

Lala:

—Padişahım, o keçilerin hepsi haram yem yemiş ve haram su içmiş. Bu yüzden onlar çare olmadı. Memlekette bir tane keçi çobanı kaldı onun keçilerini de deneyin, demiş.

Padişah:

—Ben o keçi çobanını kovdum. Ondan gelecek çare gelmez olsun, demiş.

Yıllar geçmiş padişahın kızı artık bilincini kaybetmiş bir şekilde yatar olmuş. Padişah daha fazla dayanamayıp keçi çobanını çağırtmış:

—Kızıma şifa olsun diye memlekette ne kadar keçi varsa onları kırktık ve sergi ördük fakat kızıma şifa olmadılar. Bir tek senin keçiler kaldı. Onları bana ver kızımı iyileştireyim, demiş.

Keçi çobanı:

—Padişahım, benim keçiler kızınıza feda olsun. Kızınız eğer benim keçilerim vesilesiyle iyileşirse kızını bana vereceğine söz verir misin?

Padişah:

—Hay hay, eğer kızım iyileşirse ben kendi elimle sizi evlendireceğim yok eğer iyileşmezse kelleni alırım, demiş.

Keçi çobanı anlaşmayı kabul etmiş. Keçi kıllarından ördüğü sergiyi kızın üstüne örtmüştü. Üç gün üç gece sonra kız eski haline kavuşmuş.

Padişah keçi çobanına:

—Sen nasıl yaptın da kızım iyileşti, demiş.

Keçi çobanı:

—Padişahım, ben keçilerime asla haram yedirmedim ve haram su da içirmedim. Allah da yardım etti kızınız iyileşti.

Padişah verdiği sözü yerine getirmiş. Keçi çobanı ile kızına dillere destan bir düğün yapmış. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 51).

8.32. Cimri Padişah

Bir varmış bir yokmuş annesi ve babası ölen şehzade memlekete padişah olmuş. O padişah olduktan sonra halka hiçbir şey vermeyip halkın elinde avucunda ne varsa almaya başlamış. Halk bu duruma isyan etse de padişaha bir şey demeye çekiniyorlarmış. Çünkü itiraz edenlerin kellesi alınıyormuş. Gel zaman git zaman padişah saray erkânına da bir şey vermemeye başlayınca vezir halkla konuşup padişaha bir oyun oynamaya karar vermişler. Vezir sahta bir define kâğıdı çizip padişaha:

—Padişahım filan çiftliğin içinde sizin hazinenizin iki katında altın bulunuyormuş. Yarın gidip oraya işçi girelim kimsenin haberi olmadan defineyi kazıp alalım, demiş.

Padişah ertesi günü bekleyemeyip o gün vezire haber vermeden saraydan ayrılmış. Padişahın cimriliğini bilen vezir hazineyi kendisiyle paylaşmak istemeyeceğini düşünerek padişahı önce çiftliğe varıp kılık kıyafetini değiştirmiş. Bir müddet sonra padişah çiftliğin kapısına gelmiş o da tanınmamak için kılık kıyafetini değiştirmiş ama vezir onu tanımış. Padişah:

—Çiftliğinizde ne iş olsa yaparım beni işçi olarak alır mısınız, demiş. Vezir çiftliğin sahibi gibi:

—Herhangi bir işçiye ihtiyacımız yok ama geçenlerde benim çocukların çok sevdiği köpeğimiz öldü. Akşam kümesin orda birkaç kere

havlarsan sana o işi verebilirim. Hem çocuklar mutlu olur hem de tilki tavuklarıma gelmez, demiş.

Padişah hazineye kavuşmak gayesinde olduğu için bu işi çaresiz kabul etmiş. Padişah çiftlik sahibine:

—Padişahınızdan memnun musunuz? Nasıl bir adamdır, diye sorular sormuş.

Çiftliğin sahibi rolündeki vezir:

—Bizim padişahımız; cimri, sevimsiz, kötü kalpli biridir. Halkı açlıktan ölmek üzere o hala kendi sefasını sürüyor. Allah onu tez zamanda başımızdan alır inşallah, demiş.

Aldığı cevaba çok üzülen padişah bir şey belli etmemiş akşam olunca kümesin etrafında hav hav demeye başlamış. Hem havlıyor hem de hazinenin yerini elindeki haritadan bulmaya çalışıyormuş. Haritada hazinenin yerini gösteren yeri sabaha kadar kazmış fakat bir şey bulamamış. Sabah olunca vezir güya çiftliğe gelmiş. Gelmiş ki padişah orda:

—Padişahım siz ne zaman geldiniz? Ben erkenden uyandım ama sizi bulamadım. Hazineden önce gelin sizi babanızın mezarına götüreyim sonra gelip hazineyi ararız. Vezir padişahın sabaha kadar kazdığı yere gelmişler ki etrafta hep kemikler var.

Vezir:

—Köpekler sabaha kadar mezarı kazmışlar. Kemikleri toplayıp tekrar gömelim babanızı padişahım, demiş.

Padişah:

—Benim babamın mezarı niye bura ve neden bir mezar taşı bile yaptırmadınız?

Vezir:

—Padişahım, siz sarayın mezarına gömdürmek istemediniz ben de babanızın naşını buraya gömdüm. Mezar taşı yaptırmak istediğimde de siz o kadar para harcamaya gerek yok göm gitsin, dediniz. Durum bundan ibaret, demiş.

Padişah olan bitenden çok utanarak vezirine dönmüş:

—Ben size ve halkıma çok kötülük ettim. Bundan sonra halkın refahı için çalışacağım babam ve annem için de güzel bir mezarlık yaptır. Yaptıklarımın çok pişman oldum, demiş.

Vezir padişaha yaptıkları oyundan bahsedip canını bağışlamasını istemiş. Padişah vezire kızmamış. Bu olaydan sonra daha cömert ve insafli bir padişah olarak memleketini yönetmiş (KK- 51).

8.33. Kaynana ve Gelinleri

Bir kaynananın üç tane gelini varmış. Kaynana çok kötü bir kaynanaymış, gelinlerine yapmadığını bırakmamış. Büyük gelinle ortanca gelini ne yapmışsa kayıinvalidelerini öldürememişler. Yedi canlıymış. Küçük gelinle kaynananın arası iyiymiş. En sonunda kaynana ölmüş. Kaynana ölünce eşlerine üzölmüş görünmek için gelinler başlamış ağlamaya. En çok ağlayan küçük gelinmiş. Büyük gelin ağlarken diyormuş ki:

—Uzak götürün, derin oyun.

Ortanca gelin ağlarken:

—Nereye gitse gelir o, nereye gitse gelir o, diyormuş.

Oğlanlar durumu anlamışlar. Annelerini seven sadece küçük gelinmiş (KK- 52).

8.34. Ayı, Tilki ve Kurt

Ayı, tilki ve kurt arkadaş olmaya karar vermişler. Beraber gezerlerken ayı bir küp bal bulup tilkiye teslim etmiş.

Ayı tilkiye:

—Acıktığımız zaman senden isteriz, sen de bize bal getirirsin, demiş.

Biraz gezmişler yorulunca ayı ile kurt, tilkiye:

—Tilki kardeş, baldan biraz getir de yiyelim, demişler.

Tilki baldan biraz getirmiş.

Ayı:

—Baldan ne kadar kaldı?

Tilki:

—Küpün boğazında daha, demiş.

Ayı ile kurt daha çok bal var diye sevinirken tilki bunlardan habersiz baldan yiyormuş meğer. Bir zaman sonra yine ayı tilkiden bal getirmesini söylemiş. Tilki balı getirmiş, yemişler. Ayı ile kurt, tilkiye:

—Bal, küpün neresine indi, diye sormuşlar.

Tilki:

—Küpün yarısına daha yeni indik, demiş.

Kurt ile ayı bu cevaba sevinmişler ama küpü de görmek istemişler.

Tilkiye:

—Sen git küpü getir bakalım ne kadar kalmış, demişler.

Tilki çoktan küpü bitirmiş oysa. Ayı ile kurdun balı bitirdiğini öğrendiklerinde kendisine zarar vereceklerini bilen tilki:

—Küpü şuradaki ağacın kovuğuna saklamıştım siz bakadurun ben bir hacet giderip geleyim, demiş.

Ayı ile kurt küpü bulmuşlar ama küpün içinde hiç bal yokmuş. Tilkinin onlara bir oyun oynadığını anlamışlar fakat iş işten geçmiş (KK- 52).

8.35. Akıllı ile Deli Kardeş

Bir varmış bir yokmuş köyün birinde biri deli biri akıllı iki kardeş yaşarmış. İş aralarken oğlu gurbete gitmiş bir nenenin yanında işe başlamışlar. Akıllı oğlan bağ bahçe işlerine gidince deli oğlan ile nene evde kalmış. Nene deli oğlandan bir iki iş istemiş. Deli oğlan bu duruma sinirlenip neneyi öldürmüştü. Akşam akıllı oğlan eve gelince neneyi yerde yatar bulmuş. Deli kardeşine:

—Ne yaptın?

Deli:

—Sinirlendim, benden bir iki iş yapmamı istedi ben de vurdum öldürdüm.

Akıllı olan:

—Bunu götürüp bir yere gömelim. Duyulursa bizi asarlar, demiş.

Gömecekler ama paraları olmadığı için kefen alamamışlar. Akıllı olan bir tane keçi kesmiş, derisiyle neneyi sarmış bir yere gömmüş. Acele ile gömdükleri için keçinin kafa derisini ayırmadan boynuzlarıyla beraber gömmüşler. Bu iki kardeş o köyden ayrılıp başka köye gitmişler.

Gurbette çalışması biten nenenin oğlu eve dönmüş. Annesinin kaybolduğunu öğrenince nasıl olduğunu sormuş.

Köylüler:

—İki tane oğlan geldi annenle yaşamaya başladı. Bir zaman sonra onlar bu köyden ayrılıp gitti. Onlar gitti annen kayboldu, demişler.

Nenenin oğlu sorup soruşturunca bu iki kardeşin izlerini bulmuş. Yaşadıkları köye gidince önce deli kardeşe rastlamış. Annesine ne olduğunu sorunca deli oğlan:

—Benden iş yapmamı istedi ben de sinirlendim, vurdum öldü, demiş.

Nenenin oğlu:

—Nereye gömdünüz?

Deli:

—Fılan yerde, ağacın altına gömdük, demiş.

Akıllı olan gelince deli kardeşinin dediklerini inkâr etmiş. Nenenin oğlu ikna olmamış. Akıllı ile deli kardeşi alıp delinin tarif ettiği ağacın altına gelmiş. Başlamış kazmaya. O yorulunca deli oğlan kazmaya başlamış. Biraz kazdıktan sonra nenenin oğluna:

—Abi, senin annen boynuzlu muydu boynuzsuz muydu? Nenenin oğlu:

—Sen ne diyorsun, insanın hiç boynuzu olur mu?

Akıllı oğlan:

—Abi, bu kardeşim delidir. Sen bunun aklına uydun getirdin bize burayı kazdırıyorsun. Sen buna inanma, demiş.

Nenenin oğlu:

—Devam edin kazmaya, demiş.

Deli oğlan biraz daha kazdıktan sonra yine nenenin oğluna dönüp:

—Abi, sizin nene kıllı mıydı kılsız mıydı, demiş.

Akıllı oğlan:

—Abi sen bu deli kardeşimin aklına uyma. Bak bir hayvan ölüsü var burada başka bir şey yok, demiş.

Nenenin oğlu akıllının dediklerine inanmış. Orayı tekrar kapatmışlar. Akıllı oğlan ile deli kardeşi o köyden çok uzak memlekete gitmişler (KK-52).

8.36. Kızım Hangisi

İhtiyar bir adamın dünyalar güzeli bir kızı varmış. Kızın güzelliğini duyanlar kızı istemeye gelmiş. Bir dünürücü gelmiş adam tamam demiş. İkinciye ve üçüncü dünürçüye de tamam demiş.

Kızı:

—Baba, ihtiyarlığından olsa gerek beni üç kişiye birden verdin. Dünürçüler gelin almaya geldiğinde ne yapacaksın?

Babası:

—Aman kızım deme. Ben ne yapmışım, demiş.

Akşam kara kara düşünürken rüyasına aksakallı biri gelmiş.

Aksakallı:

—Kızın ile bir dişi köpeği ve bir dişi eşiği zindana kapat üç gün yetecek kadar yiyecek koy içeriye. Üç gün boyunca dua et sonra git kapıyı aç, demiş.

İhtiyar adam rüyasında gördüklerini uygulamış. Üç gün sonra zindanın kapısını açınca üç tane kız, her biri diğerinin aynısı. Hangisi kızı onu anlayamamış. Gelen dünürçülere bunları sırayla vermiş.

Aradan bir iki yıl geçince yaşlı adam kızlarını ziyaret etmek için yola düşmüş. Hangisi kendi kızı hangisi hayvan onu öğrenmek istemiş. Bir kızını verdiği dünürçüsünün evine varmış, hoş beş edip sohbet etmeye başlamışlar. Kızın babası ihtiyar adama:

—Dünürüm, benim kızdan memnun musunuz?

Adam:

—Her şeyi dört dörtlük fakat durmadan çamcurur (havlar).

İhtiyar, anlamış ki bu köpek olan. Oradan ayrılıp bir diğer kızının yanına varmış. Yine selam sohbet etmiş. Dünürüne:

—Benim kızdan memnun musunuz?

Dünürü:

—Her şeyi dört dörtlüktür ama çok inat, demiş.

İhtiyar, bunun da eşek olduğunu anlamış. Kalkmış bir diğer kızının evine varmış. Sohbet ederlerken ihtiyar:

—Dünürüm, benim kızdan memnun musunuz, demiş.

Dünürü:

—Maşallah, suphanallah. Her bir şeyi dört dörtlüktür. Böyle bir kız yetiştirdiğiniz için size teşekkür ederiz, demiş.

İhtiyar adam gerçek kıızıyla sarılır, hasret gidermiş. Mutluluğuna şahit olmuş. Onu öyle mesut yuvasıyla bırakıp evine dönmüş (KK- 52).

8.37. Yedi Kardeş

Bir varmış bir yokmuş bir kadın yedinci çocuğuna hamileymiş. Altı oğlu annelerine:

—Biz çalışmaya gidiyoruz. Sen doğum yaptığında ocağı yakarsan biz uzaktan dumanı görüp anlarız ki kız kardeşimiz oldu, geliriz. Eğer ocağı yakmazsan anlarız ki erkek kardeşimiz oldu, o zaman biz gelmeyiz, demişler.

Bunlar çalışadursun kadın ikindiye doğru doğum yapmış ki ay parçası gibi bir kız çocuğu. Oğullarının dedikleri aklına gelmediğinden kalkıp ocağı yakmamış. Akşam olmuş oğlanlar evin tarafından bir duman göremeyince başka diyarlara gidip orada çalışmaya karar vermişler. Oğlanlar başka bir memlekette iş bulup çalışmaya başlarken kız kardeşleri de yavaş yavaş büyümeye başlamış. Kız yedi yaşına geldiğinde annesi vefat etmiş. Babası yeni bir hanımla evlenmiş. Yeni gelen hanım önceleri kıza iyi

davransa da bir müddet sonra kötülük yapmaya başlamış. Her işi kıza yaptırır kocası eve geleceği zaman kalkar yalancıktan iş yapmaya başlamış. Kız babasına durumun tam tersi olduğunu söylese de babası inanmamış. Kadın kocasına:

—Akşama kadar çalış çırpın yoruluyorum. Evde bir kız var güya ama sadece yatmayı biliyor. Ben bu kızınla aynı evde durmak istemiyorum. Erkek kardeşlerinin yanına gitsin, demiş.

Kız bu konuşmaları dinlemiş babasına:

—Baba, benim kardeşlerim mi var? Neredeler? Niye gelmiyorlar?

Babası:

—Kızım, ağabeylerin sen doğmadan burayı terk edip gittiler. Nereye gittiler bilirim yok, demiş.

Kız ertesi sabah erkenden kendisine bir bohça yapıp yola düşmüş. Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş. Altı ay bir güz gitmiş tam yorulup düşeceği zaman dağın eteğinde bir ev görmüş. Yaklaşıp evi izlemeye başlamış. Akşam olunca altı delikanlı gelmiş bu eve girmiş.

Kız:

— Olsa olsa bunlardır benim altı ağabeyim, diyerek evin samanlığına gizlenmiş.

Sabah olunca ağabeyleri işe gitmiş. Kız eve girip her yeri silmiş süpürmüş. Yemek pişirip tekrar samanlığa dönmüş. Akşam olunca oğlanlar eve gelmiş. Bakmışlar ki her yer toplu ve temiz, üstelik yemekleri de var. Onlar evde yokken birinin eve girdiğini anlamışlar. Evi didik didik etmişler fakat kimseyi bulamamışlar. Ertesi gün büyük ağabeyleri:

—Ben bugün evde kalıp eve gireni yakalayacağım. Siz işe gidin, akşam görüşürüz, demiş.

En büyük ağabeyleri evde otururken sıcaktan mayışıp uykuya dalmış. Kız ağabeyinin uykuya daldığını görünce yine eve girip etrafı toplamış, yemek yapıp samanlığa gitmiş. Ağabeyleri akşam kardeşlerinin gürültüsüne uyanmış. Şaşırıp kalmışlar. Ev yine temiz ve düzenli. Yemekleri de hazır.

Kardeşleri:

—Ağabeyi, kim geldi eve, bunları kim yaptı, gördün mü?

Ağabeyi:

— Ben uyuyunca gelmiş herhalde çünkü ben kimseyi görmedim, demiş.

Ertesi günü onun bir küçüğü nöbet tutmuş gene yakalayamamış. Böyle böyle sıra en küçük kardeşlerine gelmiş.

Ağabeyleri:

—Biz yakalayamadık sen zaten hiç yakalayamazsın ama bir şansını dene bakalım, demiş.

Küçük kardeşleri ağabeylerinin uykuya yenik düştüklerini bildiğinden parmağının birini kesip yaraya tuz basmış. O sızı ile uyuması mümkün olmamış. Bir yere saklanıp eve gireni yakalamaya karar vermiş. Bir sandığın içine girmiş. Kız evden ses gelmeyince usulca eve girmiş. Hemen evi toplamış, temizlik yapmış. Mutfaka geçmiş yemekleri pişirmiş. Tam evden çıkacakken küçük ağabeyi bunu yakalamış.

—İn misin, cin misin?

Kız:

—Ne inim ne cinim, insanoğlu insanım, demiş.

Küçük ağabeyi:

—Buraya girip her gün niye bu işleri görüyorsun?

Kız:

—Ben filan köyden geliyorum. Babamın adı şudur, annemin adı da şu. Siz ben doğduğum gün köyü terk etmişsiniz. Ben yedi yaşındayken annemiz vefat etti. Babam başka bir kadınla evlenince o kadın beni evde istemez oldu. Ben de sizin varlığınızdaki o zaman haberdar oldum. Yola düştüm sizi buldum fakat karşınıza çıkmaktan korktum, demiş.

Küçük ağabeyi ile sarılıp hasret gidermiş. Akşam olunca küçük ağabeyi:

— Sen saklan ağabeylerim gelince ben seni çıkarayım, demiş.

Kız saklanmış. Akşam ağabeyleri gelmiş ki yine ev temiz ve yemekler yapılmış. Küçük kardeşlerine:

—Sen de yakalayamadın değil mi? Bu herhalde cin. Biz ne yapsak onu yakalayamayacağız, demiş.

Küçük kardeşleri:

—Ağabeylerim, bizim bir kız kardeşimiz olsaydı ne güzel olurdu değil mi?

Ağabeyleri:

—Tabi çok güzel olurdu. Onu her şeyden korur kollardık. Ama bizim kız kardeşimiz olmadı, demişler.

Küçük kardeşleri eve girenin kim olduğunu ve neler yaşadığını anlatıp kız kardeşini saklandığı yerden çıkarmış. Kardeşler hasret gidermişler. Altı delikanlı dünyalar güzeli bir kız kardeşleri olduğu için çok mutlu olmuşlar. Hep beraber mutlu mesut yaşamışlar (KK- 53).

8.38. Keşiş

Bir varmış bir yokmuş, develer tellal iken pireler berber iken memleketin birinde çok zengin bir keşiş varmış. Memleketin fakirlerinden birinin de dillere destan güzelliğe sahip bir kızı varmış. O sene kış çok ağır geçince fakir adamın hayvanlara vereceği otu bitmiş. Kimden istemişe ot veren olmamış. En son keşişin kapısına gitmiş.

Adam:

—Komşum, bu sene kış çok ağır geçiyor ben de hazırlıksız yakalandım. Bana biraz otundan verir misin?

Keşişin hayvanı yokmuş ama merakler dolusu otu ve samanı varmış.

Keşiş:

—Tabi veririm fakat sen kızını oğluma vereceksin. Onlar evlenirse meraklerdeki otta senin saman da senin, demiş.

Adam dönmüş evine gelmiş. Bir kızından başka kimsesi yokmuş. Kızı babasını düşünceli görünce:

—Baba hayırdır, bir sıkıntın var. Söyle de kurtul, demiş.

Adam kızına keşişin şartından bahsetmiş.

Kız:

—Baba, ben kâfir biriyle evlenmektense ölmeyi yeğlerim. Keşişin oğluna beni nasıl vermeyi düşünürsün, demiş.

Kız akşam olunca dua etmeye başlamış:

—Es rüzgârım es, dağların karını kes.

Benim kismetimi keşişin oğlundan kes.

Sabaha kadar bu duayı etmiş kız. Sabah uyandıklarında her tarafın çayır çimen olduğunu görmüşler. Kızın duası kabul olmuş. Adam keşişe tekrar gitmiş:

—Senin otun sen de kalsın benim kızım da ben de. Her taraf çayır çimen oldu artık senin otuna ihtiyacım yok, demiş.

Keşiş kışın ortasında olan bu duruma anlam verememiş. Adam ile kızı bundan sonra kimseye muhtaç olmadan geçimlerini sağlamışlar (KK- 54).

8.39. İki Gelin

Bir varmış bir yokmuş bir kaynana ile iki gelini varmış. Kaynana gelinleri sınamak için birine bir teneke bal vermiş, diğerine de bir çuval ceviz vermiş.

Kaynanası:

—Bunları ambara koyacağım. Her gün gidin gelin yiyin, lazım olunca da sizden isterim getirirsiniz, demiş.

Küçük gelin her gün ambara gittiğinde bir parmak bal yiyormuş. Büyük gelin de her gün ambara gidince ceviz dolu çuvaldan bir tane ceviz alıp boş bir çuvala atıyormuş. Bu böyle bir gün beş gün derken kayınvalideleri bir gün gelinlerine:

—Gelinlerim, size verdiğim baldan ve cevizden getirin de yiyelim, demiş.

Küçük gelin gide gele bir parmak bal yiyerek bir teneke balı çoktan bitirmiş. Küçük gelin:

—Eyvah! Ağzımı tatlı eden bal, yüzümü kara eden bal. Ben şimdi ne yapacağım.

Küçük gelin kaynanasına gidip:

—Ben balı yedim, bitti demiş.

Kaynanası:

—Sen bekle. Büyük gelin, sana da bir çuval ceviz teslim etmiştim. Getir de yiyelim, demiş.

Büyük gelin gitmiş kayınvalidesinin verdiği ceviz çuvalını getirmiş ki içinden hiç eksilmemiş. Kaynanası büyük geline mükâfat olarak altın takmış, küçük geline bir şey vermemiş.

Küçük gelin:

—Ağzımı tatlı eden bal, yüzümü kara eden bal, deyip durmuş.

Kaynanası gelinlerinden hangisinin daha tasarruflu olduğunu anladığından mirasın çoğunu büyük oğluna bırakmış (KK- 54).

8.40. Keloğlan

Bir varmış bir yokmuş evvel zamanlar bir Keloğlan yaşarmış. Köy köy gezerek çalışan Keloğlan yine bir köyde bir dede bir nene yaşayan çiftin yanına işçi olarak girmiş. Keloğlana ne iş buyurlarsa hep yanlış yaparmış. Bir gün adam Keloğlana:

—Hayvanlar aç mı susuz mu bir bak. Susuz kalmışlarsa ırmağa götür su içsinler de getir, demiş.

Keloğlan büyükbaş hayvanlara ot vermeden doğruca suya götürmüş. Hayvanların karınları aç olduğundan su içmemişler.

Keloğlan:

—Eğer su içmezseniz sizin kafanızı keserim, demiş.

Hayvanlar ne anlasın, yine su içmemişler. Keloğlan sinirlenip bütün hayvanların başını kesip nehrin içinde suya dizmiş.

Eve dönünce adam:

—Hayvanları niye getirmedi?

Keloğlan:

—Dizdim su içiyorlar, demiş.

Aradan biraz zaman geçince hayvanlar gelmemiş. Adam hayvanlarını merak edip nehre gitmiş ki bütün hayvanların kafası kesilip nehre dizilmiş. Sinirlenerek eve gelmiş,

Keloğlana:

—Sen hayvanların kafalarını niye kestin? Ben sana ot ver, su içir dedim.

Keloğlan:

—Ben de hayvanları suya götürdüm. Hiçbiri kafasını eğip su içmedi. Ben de kafalarını kesip suya dizdim. Ne var bunda?

Adam Keloğlana çok sinirlenmiş ama belli etmemiş.

Ertesi gün adam:

—Keloğlan, kümesteki tavukları yemle de gel, yemek yiyelim, demiş.

Keloğlan kümese gitmiş, ortaya biraz yem atmış. Bazı tavuklar yemlerden yerken bazıları dolaşıyormuş. Bu duruma sinirlenen Keloğlan tavukları bir bir yem çuvalının içine kafaları yeme gömülecek şekilde çuvala doldurmuş, eve dönmüş. Hep beraber yemeklerini yemişler. Adam kümesten hiç ses gelmediğini fark edip kümese gitmiş. Bir çuvalın içinde tavuklarının hepsi telef olmuş. Bunu Keloğlanın yaptığını anlayan adam hanımına gidip:

—Hanım, sen hazırlık yap gece burayı terk edip gidelim yoksa bu Keloğlan en sonunda bizi de öldürecek. Kümeste bir tane tavuk kalmamış, hepsini öldürmüş, demiş.

Keloğlan bu konuşmaları kapının arkasından dinlemiş. Kadın kete, çörek ve helva yapmış bir sepete yüklemiş. Gece yarısı olunca adam sepeti yüklenmiş gizlice evi terk etmişler. Evi barkı, her şeyi Keloğlana bırakmışlar. Tabi Keloğlan konuşmaları duyduğundan gece yarı olmadan sepete yüklenen yiyecekleri çıkarıp kendi sepete girmiş. Adam bir müddet sepeti taşıdıktan sonra hanımına:

—Hanım, bunun içine bu kadar ne koydun? Oldukça ağır bu sepet, demiş.

Hanımı:

—Bey, bütün tereyağını kullanayım dediydim o yüzden biraz fazla yiyecek yaptım, demiş.

Dağ, tepe aşmışlar köylerinden bir hayli uzaklaşmışlar. Bu arada sepette Keloğlanın küçük abdesti gelmiş. Biraz tutmuş ama sonra dayanamayıp koy vermiş. Adam:

—Hanım, bunlar ne kadar tereyağlıydı ki taa ayaklarıma indi bu tereyağı, demiş.

—Bey, kalan tereyağını öylece koymuştum belki o erimiştir, demiş.

Öğlen güneş iyice tepelerine gelince bir ağacın gölgesinde oturup sepetteki yiyeceklerden yemek istemişler. Seçtikleri ağaç bir nehrin kıyısındaymış. Ağacın altına oturup sepeti bir açmışlar ki Keloğlan:

—Sen burada ne arıyorsun Keloğlan?

—Ağam, düşündüm ki bana ihtiyaç duyarsınız bu yüzden ben de sepete girdim, sizinle geldim.

Adam:

—Ya o ayaklarıma inen sıvı neydi?

—Ağam, o kadar yola dayanamadım, küçük abdestimi yaptım, demiş.

Adam ile hanımı artık Keloğlanı öldürmeye niyetlenmişler. Akşam herkes yatınca adam hanımına sessizce:

—Gece yarısı Keloğlanı şu sergiye sarıp suya atalım. Bundan başka türlü kurulamayacağız, demiş.

Gece yarı olmadan Keloğlan kalkıp kendi yerine adamın hanımını koymuş kendisi de hanımın yerine geçmiş. Gece yarısı adam uyanmış, hanımını Keloğlan zannedip sergiye sararak suya atmış. Sabah uyanmış ki Keloğlan yanında yatıyor fakat hanımı yok. Keloğlanın yine bir oyun yaptığını anlamış. Keloğlan uyanmadan adam oradan kaçmış, gitmiş. Keloğlan uyanmış ki kimse yok. Dönmüş adamın terk ettiği evde mutlu mesut yaşamış (KK- 55).

8.41. İncili Çavuş

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde Rum hükümdarı savaşa girmeden önce karşı tarafa bir elçi göndermiş.

Rum hükümdarı:

—Benim üç sualım var. Onları cevaplayacak aksakallı birini gönderin. Sorularımı cevaplarsa ben savaş açmayacağım, diyormuş.

Saray erkânı toplanmış düşünmeye başlamış. Kimi gönderseler acaba? Soruların ne olduğu belli değil. Giden soruları bilemezse kellesi gidecek. Padişah dertli dertli düşünürken sarayda köse İncili Çavuş diye bir lala varmış. Padişahın huzuruna çıkıp:

—Padişahım, izin verirseniz ben Rum hükümdarına gidip sorularını cevaplayayım, demiş.

Padişah:

—Sen baştan elendin. Adam aksakallı, saçlı başlı birini istiyor ama sen kösesin.

İncili Çavuş:

—Padişahım, sen bana bir teke bir de eşek ver. Ben gider sualleri cevaplarım merak etme.

Padişah çaresiz İncili Çavuşun dediklerini vermiş, yolcu etmiş. İncili Çavuş az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş Rum diyarına varmış. Rum hükümdarının huzuruna çıkmış. Karşısında bir teke bir de eşek ile duran adamı gören Rum hükümdarı bu kel adama:

—Sen de kimsin? Bu hayvanlar ne arıyor burada?

İncili Çavuş:

—Ben senin sorularını cevaplamak için gönderildim, demiş.

Rum hükümdarı:

—Ben aksakallı birini istedim. Oysa sen kösesin. Padişahınız benimle dalga mı geçiyor, demiş.

İncili Çavuş:

—Hükümdarım, buyurun keçinin de saç sakalı var. Hüner saç sakal ise sorularınızı ona sorun, demiş.

Rum hükümdarı aldığı cevaptan çok memnun olmuş. İncili Çavuş'a:

—Birinci sınavı geçtin. İkinci سوالım de şudur; dünyanın ortası neresidir?

İncili Çavuş getirdiği eşeğin üstüne binip eşekle beraber bir tur dönüp elindeki bastonu bulunduğu yere vurmuş:

—Hükümdarım, dünyanın ortası tam da burasıdır, demiş.

Rum hükümdarı:

—Sen benimle dalga mı geçiyorsun?

İncili Çavuş:

—Bana inanmıyorsanız ölçün de görelim, doğru mu yanlış mı bakalım, demiş.

Padişah:

—İncili Çavuş, bu nasıl ölçülür, ölçülmez ki.

İncili Çavuş:

—Eee, ölçemediğin şeyin doğruluğunu benden niye soruyorsun hükümdarım, demiş.

Rum hükümdarı İncili Çavuşun ikinci cevabından da memnun kalmış. Üçüncü سوالine gelmiş sıra:

—Söyle bakalım İncili Çavuş, inandığınız Allah ne kadar büyüktür?

İncili Çavuş:

—Hükümdarım rica etsem bir dakikalığına eşeğe binebilir misiniz? Ben de bir dakikalığına sizin tahtınıza oturayım. Oturunca size sorunuzun cevabını vereceğim, demiş.

Hükümdar İncili Çavuş'un dediklerini yapmış. Tahta oturan İncili Çavuş:

—Hükümdarım, bizim inandığımız Allah öyle büyüktür ki koca hükümdarı tahtından indirip eşeğe bindirirken benim gibi bir köseyi de tahta oturtur, demiş.

Rum hükümdarı İncili Çavuş'un bilgece cevabından sonra savaş açmaktan vazgeçmiş. Barış içinde yaşamlarını sürdürmüşler (KK- 56).

8.42. Nasip, Kısmet

Bir varmış bir yokmuş padişahın bir oğlu varmış. Bu şehzade bir gün babasına:

—Baba, izin verirsen atımla bir dolaşıp gelmek istiyorum, demiş.

Padişah:

—Tamam, olur oğlum, gez de gel, demiş.

Şehzade binmiş atına dolaşmış dolaşmış bir su kanalının yanından geçerken aksakallı birinin kâğıtlara bir şeyler yazıp yazıp suya attığını görmüş. Şehzade aksakallı dedenin yanına yaklaşır:

—Dede deminden beri seni izliyorum, kâğıtlara bir şeyler yazarak suya atıyorsun. Sen o kâğıtlara ne yazıyorsun, demiş.

Aksakallı:

—Oğlum bana Hızır derler. Allah tarafından bana gelen ilhamla kim kime nasipse onu kâğıtlara yazıp suya atıyorum, demiş.

Şehzade:

— O zaman benim nasibimi de söyle. Ben de evlenecek çağa geldim. Kimmiş benim kısmetim, demiş.

Hızır:

—Senin kısmetin şu yolun üstünde bir çoban yaşar. Onun hanımı bu akşam doğum yapacak. Doğacak olan kız çocuğu senin kısmetindir, demiş.

Şehzade:

—Dede, sen de öyle bir şey söylüyorsun ki ben yıllarca yeni doğan bebeğin büyümesini mi bekleyeceğim, demiş.

Hızır:

—Ben bilmem. Allah sana bunu yazmış. Ben ne yapabilirim, deyip kâğıda yazmış sonra da suya atmış.

Şehzade oradan atına binip sora sora çobanın evini bulmuş. Kapıyı çalmış. Çoban dağı taşı dolaşip evine varmışmış. Çoban evine vardığında hanımının bir kız çocuğu dünyaya getirdiğini görmüş. Hanımı içerde yatarken o da ekmeğini suya batırıp yemek yemekteymiş. Tam bu esnada şehzade kapıyı çalmış. Çoban kapıyı açmış.

Şehzade:

—Tanrı misafiri kabul eder misin?

Çoban:

—Evladım, hanım yeni doğum yapmış içerde yatmakta. Ben de kuru ekmeğimi suya batırarak karnımı doyurmaya çalışıyorum. Seni bu akşam başka bir komşu misafir etsin, demiş.

Şehzade bir kese altın çıkarıp çobana uzatmış.

Çoban:

—Yok yok, altın istemiyorum. Müsait değiliz diye seni içeri almak istemedim, demiş.

Şehzade ısrar edince çoban içeri almış. Şehzadenin amacı doğan bebeği gece kesmekmiş. Çoban şehzadeye bir çay ikram etmiş. Gece olunca herkes uykuya dalmış. Şehzade bebeğin beşiğini bulup doğan kız çocuğunu bıçaklamış. Bebekten ses gelmeyince öldürdüğünü düşünüp beşiğe bir kese altın bırakıp oradan kaçmış. Sabah çobanın hanımı beşiği kanlı görünce feryat figan etmiş. Çoban hanımının yanına gelmiş ki beşikte bir kese altın var ve bebeği de kesilmiş. Çoban:

—Bunu dün gece gelen delikanlı yapmıştır, demiş.

Hemen bebeği kucaklayıp o kesenin altınıyla doktor doktor gezerek bebeği tedavi ettirmişler. Allah bir kere nasip ettiği için bebek sağlığına kavuşmuş. Aradan yıllar geçmiş bu kız büyümüş evlenme çağına gelmiş. Kızın güzelliği dilden dile, köyden köye yayılmış.

—Fılan köyde çobanın bir kızı var. Kızın güzelliği dillere destan, diye konuşulmaya başlanmış.

Aradan yıllar geçmesine rağmen padişahın oğlu kimseyle evlenememiş. Bir gün şehzade çarşıda gezerken konuşulanlara kulak misafiri olmuş. Duyduklarını gelip babasına:

—Baba, bugün çarşıda filan köyde çoban birinin bir kızından bahsediliyordu. Kızın güzelliği dillere destanmış. Bana gidip onu ister misin?

Padişah:

—Oğlum, bu yaşına kadar hiçbir kızı beğenmedin. Sen dersin de ben gidip istemem mi?

Padişah dünürü giderken kırk katır yükleyip çobanın evine varmış. Çoban padişahın kızını istemesinden çok mutlu olmuş ve kızını şehzadeye vermiş. Kızı alıp saraya getirmişler. Şehzade kızla gerdeğe girdiğinde vücudundaki yara izlerinin nasıl olduğunu sormuş.

Kız:

—Ben doğduğum gün evimize yabancı biri gelmiş. O gece beni bıçaklayıp kaçmış. Babam beni tedavi ettirmiş ama bu izler kaldı, demiş.

Bunu duyan şehzade o kişinin kendisi olduğunu anlamış ve hemen kalkıp iki rekât namaz kılarak tövbe etmiş.

Şehzade kıza dönüp:

—Sana bu kötülüğü yapan benim, demiş.

Şehzade başından geçenleri bir bir anlatmış.

Kız:

—Yazılan yazı bozulmaz, bunu zorda olsa öğrenmiş oldun, demiş.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (KK- 56).

8.43. Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım?

Bir varmış bir yokmuş memleketin birinde padişah, hanımı ve kızıyla mutlu mesut yaşarken günlerden bir gün hanımı vefat etmiş. Padişah yeniden biriyle evlenmiş. Yeni hanımı kızı sarayda istemeyince padişahın adamları kızı ormana götürüp terk etmişler. Ormanda keçilerini otlatan bir çoban kızı bulup evine getirmiş. Evlenme çağında olan bu çoban kızla evlenmiş. Üç tane evlatları olmuş. Adlarını Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım diye koymuşlar. Bu çocuklar büyüyüp okula gitmeye başlamış.

Padişah çarşıda gezerken bu üç çocuğun birbirine seslenmelerini duymuş ve çok garibine gitmiş. Çocuklardan birine:

—Babanı çağır gelsin, demiş.

Çocuk koşup babasına padişahın onu çağırdığını haber vermiş. Çoban durup dururken padişahın onu çağırmasından korkarak saraya gitmiş. Padişahın huzuruna çıkmış.

Padişah:

—Senin çocukların adları niye böyle tuhaf. Başka ad bulamadın mı?

Çoban:

—Padişahım, çocukların adlarını hanımım koydu. Dilerseniz çağıralım o kendi açıklasın, demiş.

Çobanın hanımı saraya gelince padişah kızını tanımış.

Padişah:

—De bakalım, bu isimlerim manası nedir?

Kızı:

—Ben bir padişah kızı idim, çobanın karısı oldum. Neydim, ne oldum. Bundan sonra ne olacağım da Allah kerim, demiş.

Padişah bu cevap karşısında çok utanmış, kızını bağrına basmış. Hanımını boşamış. Çoban damadını baş veziri yapmış. Bu masal da burada bitmiş (KK- 57).

8.44. Evlenecek Kız

Bir varmış bir yokmuş köyün birinde evlilik çağındaki bir kıza dünürçüler gelmiş. Hoş beşten sonra kız dünürçülere:

—Benim birkaç sorum olacak eğer onlara istediğim gibi bir cevap alırsam oğlunuzla evlenirim, yoksa evlenmem, demiş.

Dünürcü başı:

—Hay hay, demiş.

Kız:

—Oğlunuz at biner mi?

—Tabi, yörenin en ünlü cirit oynayanıdır.

Bu sual ile kız oğlan delikanlı mı onu öğrenmek istemiş.

—Peki, oğlunuz kapının eşğine basar mı, basmaz mı?

—Oğlumuz kapının eşğine hiçbir zaman basmamıştır.

Bu sual ile kız, hanımını ezer mi, ezmez mi diye sormak istemiş aslında. Kız üçüncü sualini de sormuş:

—Oğlanın büyük eşyası var mı?

Dünürücü başı:

—Evet, büyük eşyası vardır, demiş.

Kız:

—O zaman ben oğlunuzla evlenmem, demiş.

Kız bu sual ile oğlanın annesi babası hayatta mı? Gelin gittiğinde kaynana ve kaynata sorunu yaşayıp yaşamayacağını öğrenmiş.

Dünürçüler:

—Biz seni istemeye gelmekle hata etmişiz. Anasına atasına saygısı olmayan kız bize lazım değil, deyip kalkmış gitmişler (KK- 58).

8.45. Ayağını Denk Al

Bir varmış bir yokmuş, köyün birinde dört kardeşiyle yaşayan bir kız varmış. Oğlan kardeşleri kıza gelen dünürçülere kızı verir, kız kırk gün sonra eve dönermiş. Damat eşini almak için geldiğinde de erkek kardeşleri kızı vermeyip tehdit ederlermiş. Adam da kızın kardeşlerinden korkup dönermiş. Bu böyle devam eder gider geçimlerini kız kardeşleri için aldıkları başlık parasıyla sağlarlarmış.

Bir gün köyün birinde eşi ölen adama köylüler bu kızı tavsiye etmişler. Adam atına binmiş köpeğini de alıp kıza istemeye gitmiş. Mevsimde kışmış. Eve girmeden önce adam atının nallarını çıkarmış. Oğlan kardeşleri kırk altın başlık parası karşılığında kızı adama vermişler. Kız gitmeden ağabeyleri:

—Otuz dokuz veya kırk gün sonra dön gel. Gelmezsen gelir seni buluruz, demiş.

Adam ata binmiş kızı da atın tergisine bindirmiş. Peşine getirdiği köpek o yana bu yana kaçıp duruyormuş. Adam köpeğe:

—Köpek ayağını denk al, önümden ayrılma yoksa çeker seni vururum bak, demiş.

Köpek ne anlasın sahibi ne diyor. Yine öteye beriye gidince adam köpeğini vurmuş. Atın nallarını çıkardığı için at buz denk geldiğinde kayıyormuş. Bir iki derken adam:

—At, ayağını denk al yoksa seni de vuracağım, demiş.

Hayvan bir şeyden anladığı yok. Yine atın ayakları kayınca attan inip atı bir kenarda vurmuş, öldürmüştü.

Kıza:

—Sen de benim izlerime basarak peşimden gel. Benim izlerim dışında bir iz görürsem karışmam bak, demiş.

Kız korkusundan adamın peşi sıra ayak izlerini takip ederek gitmiş. Kızın evden ayrılışına kırk gün olmuş kız geri dönmemiştir. İki ay olmuş kız yine ortalıkta yok. Ağabeyleri küçük kardeşlerini kızı verdikleri adamın köyüne göndermişler:

—Git bak bakalım bu kız öldü mü kaldı mı?

Küçük oğlan kızın bulunduğu köye varıp eve yaklaşıncı kız cama çıkmış:

—Aman kardeşim sakın eve yaklaşma benim herif oduna gitti dönmek üzeredir. Bizi yakalarsa öldürür. Bu adam diğerlerine benzemiyor. Sen git canını kurtar, ağabeylerime de söyle canını seven beni unutsun.

Meğer adam bu kızın para karşılığında satılıp kırk gün sonra geri gittiğini bir yerden öğrenmiş. Gözünü korkutmak için o da kıza oyun oynamış. Ağabeyleri kızın peşini bırakmış. Kız da yeni yuvasında mutlu mesut yaşamış (KK- 59).

8.46. Oduncu

Bir varmış bir yokmuş çok fakir bir çift varmış. Bunların çocukları yokmuş. Evlerinde de doğru düzgün bir eşyaları yokmuş, sadece adamın işlerini gördüğü yedi kulaç uzunluğunda bir ipi varmış. Bu ipi kullanarak ormandan çarşıya odun getirerek satar, geçimini bu yolla sağlarmış. Allah'a her gün dua edermiş:

—Allah'ım ne olur benim çok param olsun. Bu yokluk bitsin, dermiş.

Yine bir gün ormanda odun ederken bir yandan da dua etmeye devam ediyormuş. Birden yaşlı bir adam ortaya çıkmış ve odun yapan adama:

—Benim çok hayvanım var, bakmakta zorlanıyorum. Eğer kabul edersen birkaç tane koyun kuzu bırakayım sana, demiş.

Oduncu:

—Hay hay, çok memnun olurum.

Yaşlı adam:

—Ölmez kalırsam bir gün gelir sadece sana verdiklerimi geri alırım, doğup çoğalanlar senin olsun, demiş.

Fakir oduncu duasının kabul olduğunun farkına varmamış. Yaşlı adamın verdiği koyunları almış. Gel zaman git zaman oduncunun koyunları artmış. Sürü o kadar artmış ki uzaktan görenler şaşırıp kalmış. Civarın en zengini bu oduncu olmuş. Bir zamanlar yaşadığı yokluk aklına bile gelmiyormuş. Oduncu zengin olduğu kadar cimri biri olmuş çıkmış. Günlerden bir gün birkaç koyun veren yaşlı adam çıkagelmiş. Gelen yaşlı adam perişan haldeymiş, gözleri kör, topal ve sağırmış. Oduncu onu dilenci sanarak istediği bir çuval yünü vermemiş. Yaşlı adam ona verdiği koyunları değil sadece bir çuval yün istemiş. Oduncu bu yaşlı adamı itip kakınca yaşlı adam yıllar önceki halinde oduncunun karşısında belirmiş:

—Ben Allah dostuyum. Sen yıllar önce Allah'a yakardın ki ben zengin olmak istiyorum. Ben geldim san koyun verdim. Bu koyunlar artarak sürü oldu seni zengin etti. Sen zengin olunca eski fakir günlerini unutup cimri biri oldun. Allah beni bir kere daha sana gönderdi ki malının zekâtını ver. Senden ben bir çuval yün istedim ve sen bunu geri çevirdin. İmtihani kaybettin. Şimdi Allah sana verdiklerini feci bir felaketle senden geri alacak. Sen ayı olacaksın, köpeğin kurt, sürün de taş olacak, demiş.

Yaşlı adam gözden kaybolur kaybolmaz oduncu ayıya, köpeği kurda, sürüsü de taşa dönüşmüş. Bu masalda burada sona ermiş (KK- 60).

8.47. Perili Kız ile Oduncu Dede

Bir varmış bir yokmuş bir oduncu ile karısı varmış. Bunlar odun satarak geçimlerini sağlarlarmış. Oduncu ile karısının çocukları olmamış. Bu duruma ikisi de çok üzülürmüş ama kimseye belli etmezlermiş.

Oduncu kendi kendine:

—Bir evladımız olsa hem bana hem hanıma yardım eder. Bize yoldaş olur. Yaşlanınca da bize sahip çıkar, dermiş.

Oduncu günlerden bir gün yine oduna gitmiş. Oduncu hiçbir zaman yaş ağaçları kesmezmiş. O gün de bir kuru ağaç kesmiş. Ağaç devrilince içinden çürümeye yüz tutmuş bir anahtar çıkmış. Oduncu anahtarı almış eline anahtarın üzerinde işaretler olduğunu görmüş ama bir anlam verememiş. Oduncu anahtarı eve götürmeye karar vermiş. Anahtarı eve götürünce hanımı:

—Hayırdır bey, bu da ne?

Oduncu:

—Ben de anlayamadım bu yüzden eve getirdim, demiş.

Bunlar anahtarı bir çekmeceye koymuşlar. Aradan biraz zaman geçmiş. Oduncu anahtarı bulduğu yere tekrar gitmiş. Orada anahtarın üzerindeki işaretlere benzeyen işaretler bulmuş. Bir taşın üzerinde sandığa benzeyen işareti görünce taşı yerinden kaldırmış. Taşın altından küçük bir sandık çıkmış. Bulduğu sandık kilitliymiş. Nasıl açarım diye düşünürken aklına kısa bir süre önce bulduğu anahtar gelmiş. Eve gitmiş hanımına olanı biteni anlatmış. Hanımını ve anahtarı alarak sandığın olduğu yere gelmiş. Anahtar sandığın deliğine tam uymuş ve sandığı açmış. Sandık açılınca sandığın içinde çukur bir yer o yerde de küçük mü küçük bir kız çocuğu olduğunu görmüşler. Sandığın içindeki kız çocuğu uyuyormuş.

Oduncunun hanımı:

—Bey, müsaade et elimi dokundurayım bakayım ki canlı mı?

Oduncu:

—Hanım, bir şey olur. Başına bir iş gelir, demiş.

Hanımı:

—Bir şey olmaz, sen içini ferah tut, demiş.

Oduncunun hanımı elini sandığın içinde yatan kız çocuğuna dokundurmuş. Kadın dokunur dokunmaz kız çocuğunun gözleri açılmış. Kız çocuğunun gözleri birden açılınca bunlar korkmuş geri çekilmişler. Bir müddet sonra cesaretlerini toplayıp sandığın başına gelmişler. Oduncu içeriye seslenmiş:

—İn misin cin misin? Orada ne arıyorsun?

Kız:

—Korkmayın, ben ne inim ne cinim ben bir peri kızıyım. Ben burada saklıydım siz beni buldunuz.

Oduncunun hanımı:

—Nasıl yani sen gerçekten peri misin?

Kız:

—Evet, ben periyim demiş.

Oduncu ile hanımı birbirine bakmışlar sonra dönüp kıza:

—Biz şimdi ne yapacağız?

Kız:

—Benden korkmayın, benden size zarar gelmez ama beni bulanla ben bir ömür yaşayacağım. Biz perilerde böyledir. Bizi zor durumdan kurtaran bize yardım edenle biz bir ömür yaşarız. Ona hizmet ve itaat ederiz, demiş.

Oduncunun hanımı bunu duyunca çok sevinmiş. Kız çok güzel bir kızmış. Kızın saçları altından, elleri pırlanta, gözleri zümrüt gibiymiş. Oduncunun hanımı mutluluktan ağlamış:

—Bey, evlat özlemimiz bu kızla gider mi? Ne dersin?

Oduncu:

—Bilmem hanım.

Oduncu kıza dönmüş:

—Kızım sen bize evlat olur musun?

Kız:

—Tabi olurum. Ben canımı size borçluyum, demiş.

Oduncu ile hanımı kızı sandığın içindeki kuyudan çıkarmışlar. Biri bir elinden diğeri diğer elinden tutarak evlerine getirmişler. Kızın girdiği yerler güzelleşir, yaptığı iş hemen fark edilirmiş. Konu komşu kızın nerden çıktığını merak etmiş fakat ne oduncu ne de hanımı kızın hikâyesini anlatmamış. Oduncu ile hanımı gerçeği anlattıklarında büyüünün bozulacağına, kızın onları terk edeceğine inanmışlar. Perili kız, oduncu ve hanımı bir ömür mutlu mesut yaşayıp gitmişler (KK- 61).

8.48. Nene ile Oğlu

Varmış yokmuş memleketin birinde zengin bir padişah varmış. O memlekette bir de nene ile oğlu yaşarmış. Nene dokuduğu yün çorapları oğluna verir, oğlu da çarşıda satarmış. Elde ettikleri para ile geçimlerini sağlarmış. Günlerden bir gün oğlan annesinin verdiği yün çorapları satmak için çarşıya giderken iki kişinin bir köpeğe eziyet ettiğini görmüş. Köpeği onlardan kurtarmak için elindeki çorapları vermiş. Çorapları aldıktan sonra köpeği serbest bırakmışlar. Oğlan köpeği alıp eve dönmüş. Annesi:

—Oğlum, biz kendi karnımızı zor doyuruyoruz bunu niye getirdin?

Oğlu:

—Anne kalan yemekleri veririz. Öldürüyorlardı kıyamadım aldım geldim, demiş.

Birkaç gün geçtikten sonra nene yine oğluna çarşıda satması için yün çorap vermiş. Oğlan çarşıya giderken bu kez de bir kediyi öldüreceklerini görmüş. Kediyi kurtarmak için yün çorapları vermiş. Kediyi alıp eve dönmüş.

Nene:

—Oğlum, köpek getirdin yetmedi mi de şimdi de kedi getiriyorsun. Biz onu nasıl besleriz?

Oğlu:

—Anne, onu öldürüyorlarken kurtardım. Kedi kendi yiyeceğini bulur. Samanlıkta fare avlar, demiş.

Bir iki hafa böyle geçmiş nene dokuduğu yün çorapları satması için oğluna vermiş. Oğlu bu kez de bir yılanla dönmüş.

Nene:

—Bu yılan da nerden çıktı? Ben, bin bir emekle ördüğüm çorapları bir yılan için örmedim. Bu yılanı niye getirdin?

Oğlu:

—Anne, bıraksaydım öldüreceklerdi kıyamadım canını kurtarmak için senin yün çorapları verdim, demiş.

Biraz zaman geçince köpek, kedi ve yılan kendi aralarında toplanmışlar:

—Bu çocuk bizim canımızı kurtardı evine getirdi fakat çok fakirler geçinmekte zorlanıyorlar. Bizim onlara bir şeyler yapmamız lazım, demişler.

Yılan oğlanın yanına gidip:

—Benim çok zengin bir babam var. Sen gider beni kurtardığını anlattırsan dile benden ne dilerse der. Sen onun yüzüğünü iste. O yüzük sayesinde zengin olur darlık yüzü görmezsin, demiş.

Yılan oğlanı arkasına takmış taşlık bir yere götürmüş. Oraya gidince taşlar açılmış yerin altına doğru bir yol çıkmış. Bunlar içeri girmiş. İçerde yılanın babası yer altı padişahı, onları tahtında karşılamış. Yılanların padişahı oğlu yılanın anlattıklarını dinledikten sonra:

—Ey insanoğlu, benim oğlumun canını sen kurtarmışsın dile benden ne dilerse, demiş.

Oğlan:

—Sağlığını dilerim padişahım, demiş.

Padişah üç kere sormuş üç kere de aynı cevabı verince padişah:

—Sağlığımdan başka ne istersin, demiş.

Oğlan:

—Sağlığınızdaki gayrı parmağınızdaki yüzüğü isterim padişahım, demiş.

Padişah oğlunu kurtardığı için yüzüğü vermiş fakat bir tavsiyede bulunmuş:

—Bu yüzüğü hep dilinin altında sakla kimse görmesin, bilmesin. Akşamdan ne dilersen sabah kalktığında o dileğin olmuş olacak, demiş.

Oğlan yüzüğü almış annesinin evine varmış. Sabah olunca annesine:

—Anne, ambara git bir şeyler getir de yiyelim, demiş.

Annesi:

—Oğlum, ambarda hiçbir şey kalmadı ne varsa geçen günlerde getirdim yedik.

Oğlu:

—Anne, sen bir git bak da gel, demiş.

Annesi ambara gitmiş bakmış ki ambar ağzına kadar yiyeceklerle dolu. Onlardan getirmiş, yemişler içmişler. Bir zaman sonra oğlu:

—Anne, padişahın kızına dünürücü git, demiş.

Annesi:

—Oğlum, padişahın kızını bize vermezler. Biz onlara denk değiliz beni boşa gönderme, demiş.

Oğlu:

—Anne, sen git elçi taşına otur, demiş.

Annesi istemeye istemeye padişahın sarayının önünde bulunan biri isteme diğeri yoksul taşlarından isteme taşına oturmuş. Nenenin isteme taşına oturduğunu gören vezirler nenenin yanına gitmiş:

—Nene, sen yanlış taşa oturdun galiba yoksul taşına oturacaktın, demişler.

Nene:

—Ben işimi bilirim, doğru taşa oturdum merak etmeyin, demiş.

Nene ısrar edince bunu alıp padişahın huzuruna çıkarmışlar.

Padişah:

—Sen yanlışlıkla isteme taşına oturmuşsun galiba, demiş.

Nene:

—Yok, padişahım ben Allah'ın emri peygamberin kavliyle kızınızı oğluma istemeye geldim, demiş.

Padişah:

—Sen yoksul bir nene. Ben kızımı size nasıl veririm denk değiliz, demiş.

Nene:

—Ben söz almadan buradan ayrılmam padişahım, demiş.

Padişah neneyi başından göndermek için:

—Tamam, senin oğlun benim sarayın karşısına benim sarayımdan daha ihtişamlı bir saray yaparsa kızımı senin oğluna veririm. Akşamdan sabaha bu sarayı yapsın, demiş.

Nene gelmiş oğluna padişahın istediğini iletmiş. Oğlan akşamdan dilinin altına yüzüğü koymuş ve dileğini dilemiş. Sabah padişah uyanmış ki kendi sarayına güneş vurmuyor. Perdeyi açmış bakmış ki kendi sarayının güneşini karşıda yapılan kendi sarayından daha ihtişamlı saray kapatıyor. Hayret etmiş bu olaya.

Sabah kahvaltısından sonra oğlan annesini tekrar padişaha göndermiş. Nene padişaha:

—Padişahım, oğlum istediğiniz sarayı yaptırdı. Siz de sözünüzde durun ve kızınızı oğluma verin, demiş.

Padişah kızını nenenin oğlu ile evlendirmiş. Bir gün beş gün derken bu padişahın kızı meğer vezirin oğluna âşık olmuş. Padişahın kızı kocasına:

—Sen bu zenginliği nasıl ettin? Bana da anlat ben de bileyim, demiş.

Oğlan:

—Yok, olmaz. Sana anlatırsam sihir bozulabilir, demiş.

Kız ısrar edince oğlan sihirli yüzükten bahsetmiş.

Kız:

—Bu akşam bana ver de ben de bir dileğimi gerçekleştireyim, demiş.

Oğlan yüzüğü vermiş. Kız akşamdan vezirin oğluna kavuşma dileğinde bulunmuş. Sabah uyandıklarında oğlan bir bakmış padişahın kızı yok, yüzük yok ve eski hallerine yani fakir duruma düşmüşler. Oğlan kıza sırrını açtığına pişman olmuş ama olan da olmuş. Kedi oğlana:

—Efendim, sen merak etme ben köpek ile gider yüzüğü alır gelirim. Dereden geçerken kuyruğumu biraz ıslatırım kız uyurken burnuna dokununca hız hapsirir. Ağzını açar açmaz yüzüğü alır kaçırım, demiş.

Kedi ile köpek gizlice saraya girmiş kızın odasını bulmuşlar. Kedi kuyruğunu kızın burnuna dokundurunca kız hapsirmiş yüzük düşmüş. Yüzük düşünce köpek almış ve oradan çıkmışlar. Yolda gelirken bunlar yüzüğü ben vereceğim yok ben vereceğim kavgasına tutuşmuşlar.

Kedi:

—Sen dereyi geçerken balıkları görünce havlarsın ağzındaki yüzüğü suya düşürürsün, bu yüzden ver yüzüğü ben götürüyüm, demiş.

Köpek kabul etmemiş. Bunlar dereyi geçerken kedinin dediği gibi olmuş. Köpek havlayınca ağzındaki yüzük suya düşmüş. Suyu düşen yüzüğü balık yakalamış, balığı da kedi yakalamış. Kedi ile köpek eve dönmüş. Oğlan:

—Ne yaptınız? Yüzük nerede?

Köpek:

—Sudan geçerken havlayınca yüzük suya düştü. Yüzüğü bir balık kaptı, balığı da kedi kaptı. Yüzük şimdi kedinin karnında, demiş.

Oğlan:

—Şimdi ne yapacağız?

Kedi:

—Bana bol süt içirin sonra beni kuyruğumdan tutun kaldırın yüzük düşer, demiş.

Kedinin dediklerini yapmışlar. Yüzük düşmüş oğlan almış dilinin altına koymuş bir daha oradan hiç çıkarmamış. Tekrar sarayları, yiyecekleri olmuş. Bolluk içerisinde yaşayıp gitmişler (KK- 62).

8.49. Padişah ile İhtiyar

Padişah bir gün tebdili kıyafet bir köye gider. Gittiği köyde doksan yaşlarında bir ihtiyar fidan dikmektedir. Padişah:

— Selamın aleyküm, ne yapıyorsun?

İhtiyar:

— Aleyküm selam devletlüm, ne yapayım fidan dikiyorum, demiş.

Padişah:

— Peki, bu dikiğin fidanların meyvelerinden yemek sana nasip olacak mı?

İhtiyar:

— Padişahım, dedemin diktiklerinden ben yiyorum, bizim diktiklerimizden de torunlarımız yer, demiş.

Bu sözü çok beğenen padişah çıkarıp bir kese altın vermiş.

İhtiyar:

— Padişahım, gördünüz mü benim dikiğim fidanlar şimdiden meyve vermeye başladı, demiş (KK- 62).

8.50. Demirci ile Hanımı

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, diyarın birinde bir padişah varmış. Bu padişah zalimliği ile nam salmış. Padişah bir gün tebdili kıyafet bulunduğu yeri teftiş etmek için sarayından çıkmış. Padişah bir demirci dükkânına girmiş, bakmış ki demirci eşi ile mih yapmaktaymış.

Padişah demircinin eşini görmüş ve eşi güzeller güzeli bir kadınmış. Padişah kadını elde etmek için türlü oyunlar düşünmüş. Padişah demirciye:

— Demirci, yarın sabah bana beş yüz tane mih yapacaksın, yoksa senin kelleni vururum, demiş.

Demirci:

— Padişahım, ben sabaha kadar ancak yirmi mih yapayım. Ben nasıl beş yüz tane mih yapayım, demiş.

Padişah:

— Ben anlamam, bana beş yüz tane mih yapacaksın yoksa senin kelleni gövdenden ayırırım, demiş.

Padişahın amacı demircinin mihları yapamaması ve sonunda karısının kendisine kalması imiş. Padişah oradan ayrılmış. Adam karısı ile tek başlarına kalınca adam demiş ki:

— Hanım, biz nasıl beş yüz mih sabaha kadar yapacağız?

Kadın ise:

— Korkma Bey, mihımızı var eden Allah, sen merak etme, demiş.

Saatler geçtikçe mihları yapamamışlar. Beklemişler adam ne kadar telaş etse de kadın bir o kadar sakin kalmış. Kadın ermiş bir kişiymiş, bu nedenle de padişahın niyetini anlamış. Kadın ve adam sabaha kadar ancak yirmi tane çivi yapmışlar. Kadın ise sürekli:

— Bey, mihımızı var eden Allah, demiş.

Sabah ezanından sonra padişahın adamları gelmiş kapıyı vurmaya başlamışlar. Adam artık hanımına:

— Hanım hakkını helal et, yapamadık bundan ötesi yok, demiş.

Adam kapıya yönelmiş kapıyı açmış ve demiş ki:

— Padişahın istediği sayıyı yapamadım, yirmi çivi ancak yaptım, bekleyin hazırlık yapayım geleyim, demiş.

Askerler:

—Demirci, padişahımız sabaha kadar can çekişti, sabah da can verdi. Onun tabutuna çivi almak için geldik, demiş.

Bunu duyan kadın ve adam hem sevinç hem üzüntü ile birbirlerine sarılmışlar. Adam sabaha kadar yaptığı yirmi çiviye askerlere vermiş.

Kadın:

— Gördün mü Bey, mihımızı var eden Allah'tır dedim sana, demiş.

Padişah bir tabutta toprak altına gitmiş, demirci ile karısı ise ölene kadar mutlu mesut yaşamışlar (KK- 63).

KAYNAKÇA

- Alptekin, A.B.(2002), *Taşeli Masalları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bakırcı, N. (2006), *Niğde Masalları*, Niğde: Niğde Yüksek Öğretim Vakfı Yayınları.
- Göde, H. A. (2010), *Yalvaç Masalları*, Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Sakaoğlu, S. (2011), *Halk Masalları*, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Türkan, H. K. (2022), “Altın Bülbül Masalının Jung’un Arketipsel Sembolizm Kuramı Bağlamında İncelenmesi”. *Asya Studies*, (22), s.117-124.
- Türkçe Sözlük* (2011), Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (1986), “Masal”, İstanbul, Dergah Yayınları, C.6, s.149.
- Uther, H. J. (2004), *The Types of International Folktales*, Helsinki, Academia Scientiarum Fennica.
- Yılmaz, M. (2016), “Halk Anlatılarının Epik Kuralları Işığında Ateşkâr Oğlan Masalının İncelenmesi”. *Turkish Studies*, 11(20), s. 643-658.

KAYNAK KİŞİ LİSTESİ

Kaynak Kişi Numarası	Kaynak Kişinin Adı Soyadı	Doğum Tarihi	Eğitimi	Masalı Kimden Öğrendiği	Masalın Adı	Yaşadığı Köy/İlçe
KK-1	İsrafil İnan	1973	İlkokul	Baba	Kız Gölü	Sakarya Köyü/Ardanuç
KK-2	Binnaz Öncü	1950	İlkokul	Dede	Kaynana ile Gelinleri /Üvey Baba	Ovacıklı Köyü/Ardanuç
KK-3	Nevriye Yıldırım	1957	İlkokul	Nene	Keloğlan ile Dev Nenesi/ Yaşlı Adam ile Üç Oğlu/ Ağanın İki Geline	Meşe Köyü/Ardanuç
KK-4	Fadime (Hanım) Tosun	1940	İlkokul	Nene	Çoban ile Karısı Gülsüm/ Nene ile İki Oğlu/ Mühür Yüzüğü/ Horozdan Kaçış	Peynirli Köyü/Ardanuç
KK-5	Nazlı Köksal	1943	İlkokul	Nene	Dev Masalı/ Değirmenci	Peynirli Köyü/Ardanuç
KK-6	Cemil Pehlivan	1941	İlkokul	Dede	Kervancı/ Bok Böceği/ Hacdan Dönen Adam/ Üç Altın, Üç Nasihat/ Emanetçi	Zekeriya Köy/ Ardanuç
KK-7	Aşır Akçam	1945	Lise	Dede	Uykusuz Padişah	Bulanık Köyü/ Ardanuç
KK-8	Faik Albayrak	1938	İlkokul	Nene	Ali ile Fatma/ Aslan,Tilki,Keçi, Boğa/ Kavrulmuş Buğdağ	Tosunlu Köyü/ Ardanuç

KK-9	Bayram Çakmakçı	1957	İlkokul	Anne	Tepegöz	Bulanık Köyü/ Ardanuç
KK-10	Cevri Dübel	1936	İlkokul	Cabbar Ali Bey'den dinlemiş	Azrail ile Pazarlık	Bulanık Köyü/ Ardanuç
KK-11	Zübeyde Altunkaya	1949	İlkokul	Nene	Sihirli Fasulye	Tosunlu Köyü/ Ardanuç
KK-12	Saniye Altunkaya	1966	İlkokul	Dede	Maskeli Atlı	Tosunlu Köyü/ Ardanuç
KK-13	Fatma Helvacı	1946	Okuryazar değil	Babaanne	Kuma/ Keloğlan/ Küllü Fatma/ Ağanın Hizmetçisi	Arhavi
KK-14	Vildan Demir	1995	Lise	Anne	Yaşlı Kadın	Arhavi
KK-15	Sevilay Refika Kadıoğlu	1972	Lisans	İrfan Çağatay'dan dinlemiş	Çinkalar	Arhavi
KK-16	Ali Aygüney	1947	İlkokul	Baba	Yedi Oğul Yedi Dil/ İkinci Eş/ Üç Arkadaş/ Rahatı Arayan Padişah	Yolgeçen Köyü/ Arhavi
KK-17	Saim Aydın	1954	İlkokul	Baba	Doksan Dokuz Artı Bir/ Üç Cins	Yolgeçen Köyü/ Arhavi
KK-18	Gülnaz Arslan	1944	İlkokul	Dede	Doymayan Dev	Güneşli Köyü/ Borçka
KK-19	Zekiye Özaydın	1936	İlkokul	Anne	Kaplumbağa ile Akrep	Güneşli Köyü/ Borçka
KK-20	Nevriye Şentürk	1955	İlkokul	Anne	Kalbin Hediyesi	Alaca Köyü/Borçka

KK-21	İsrafil Yavuz	1970	Lise	Dede	Tilki ile Yılan	Maçahel/ Borçka
KK-22	Sema Şen	1974	Ön Lisans	Anneanne	Peri Kızı/ Sarma Kazanı	Hopa
KK-23	Sezai Aydın	1969	Lisans	Babaane	Tembel Hatice/ Yük Sepeti/ Çölde Meltem/ Padişahın İki Oğlu	Hopa (Milli Eğitim Müdürü)
KK-24	Fikriye Ergül	1960	İlkokul	Anne	Ahir Terazisi	Kemalpaşa
KK-25	Yasemin Sonbay	1981	İlkokul	Dede	Abaza Keçi	Kemalpaşa
KK-26	Pınar Okutur	1983	Lisans	Anne	Ağanın Ekini	Kemalpaşa
KK-27	Ahmet Kara	1951	İlkokul	Baba	Ağa ile Uyanık Adam/ Aç Ayı/ Keloğlan Masalı/ Külcü Ahmet	Osmanlı Köyü/ Murgul
KK-28	Rabia Şeyhoğlu	1969	İlkokul	Nene	İki Kardeş/ Ayı ile Kadın	Osmanlı Köyü/ Murgul
KK-29	Ethem Şah Coşkun	1949	Köy Enstitüsü	Dede	Akıllı Köylü/ Keloğlan Masalı/ Gurbete Giden Adam	Pınarlı Köyü/ Şavşat
KK-30	Osman Altun	1930	Köy Enstitüsü	Dede	Üç Dev/ Sarı Ağa/ Çanlı Kurt	Şavşat
KK-31	Şerafettin Ünlü	1950	İlkokul	Dede	Tilki ile Aslan	Pınarlı Köyü/ Şavşat
KK-32	Osman Ergün	1964	Lise	Baba	Kera Taşı	Şavşat

KK-33	İbrahim Kasa	1946	İlkokul	Nene	Heç Heç	Yüncüler Köyü/ Yusufeli
KK-34	Hünkâr Demirel	1954	İlkokul	Anne	Kurdun Sonu/ Uyanık Kadın/ Uyanık Keloğlan	Dokumacılar Köyü/ Yusufeli
KK-35	Fadime Çelik	1968	İlkokul	Anne	Ne Edersen Kendine Edersin Kendi Kendine	Köprüören Köyü/ Yusufeli
KK-36	Zeliha Yakıcı	1953	İlkokul	Nene	Köpek, Tilki, Kurt/ Kedi ile Fare/ Menzil Yakın Ücret Çok	Yusufeli
KK-37	Aynur Şeker	1972	İlkokul	Dede	Hasan, Hüseyin, Kekürce/ Padişahın Oğlu	Morkaya Köyü/ Yusufeli
KK-38	Mihriban Polat	1967	İlkokul	Nene	Nene ile Üç Gelini	Ormandibi Köyü/ Yusufeli
KK-39	Dilek Çelik	1981	İlkokul	Nene	Altın Horoz/ Altın Saçlı Kardeşler	Yusufeli
KK-40	Yurdagül Demir	1949	İlkokul	Anneanne	Elçi	Yusufeli
KK-41	Resmiye Tamyürek	1942	Okuryazar değil	Dede	Kadınlar Bir Değil	Dereiçi Köyü/ Yusufeli
KK-42	Günsel Çınar	1953	İlkokul	Babanne	Horoza Ağıt/ Harami/ Eşek, At, Kurt, Tilki, Aslan/ Aslan ile Dört Öküz/ Osman	Demirkent Köyü/ Yusufeli
KK-43	Hatice (Nuriye) Türkoğlu	1946	Okuryazar değil	Anne	Altın ile Paslı Gümüş	Erenköy /Yusufeli

KK-44	Perihan Çelikoğlu	1955	İlkokul	Babanne	Çaşur Verir Haberi	Erenköy/ Yusufeli
KK-45	Ahmet Topal	1943	İlkokul	Dede	İki Arkadaş	Kılıçkaya Köyü/Yusufeli
KK-46	Şener Ergüler	1957	Lise	Dede	Küle Sıçan	Kılıçkaya Köyü/Yusufeli
KK-47	Sevim Billur	1956	İlkokul	Nene	Kedi, Köpek, Eşek	Yamaçüstü Köyü/Yusufeli
KK-48	Ömer Akduman	1977	Lisans	Babanne	Üç Kardeş	Dereici Köyü/Yusufeli
KK-49	Mülkiye Boz	1949	İlkokul	Nene	İki Kenkere	Esenyaka (Zor) Köyü/Yusufeli
KK-50	Emine İnce	1983	İlkokul	Babanne	Dünyalar Güzeli/ Küçük Kardeşin Kerameti	Körügören Köyü/Yusufeli
KK-51	Emre İnce	2006	Lise	Dede	Keloğlan ile Dev/ Keçi Çobanı/ Cimri Padişah	Köprügören Köyü/Yusufeli
KK-52	Erkan Aykut	1963	İlkokul	Nene	Kaynana ve Gelinleri/ Ayı, Tilki, Kurt/ Akıllı ile Deli Kardeş/ Kızım Hangisi	Köprügören Köyü/Yusufeli
KK-53	Güldane Aktaş	1958	Okuryazar değil	Nene	Yedi Kardeş	Köprügören Köyü/Yusufeli
KK-54	Gülhayat Aykut	1968	İlkokul	Anne	Keşiş/ İki Gelin	Köprügören Köyü/Yusufeli
KK-55	Mihriye Aktaş	1960	İlkokul	Dede	Keloğlan	Köprügören Köyü/Yusufeli

KK-56	Gülpaşa (Naşide) Salgın	1943	İlkokul	Anne	İncili Çavuş/ Nasip, Kısmet	Köprüören Köyü/Yusufeli
KK-57	Nuran Albayrak	1962	Ortaokul	Anne	Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım	Ahalt Mah./Yusufeli
KK-58	Şahabettin Demir	1923 (Ağustos 2025'te vefat etti)	İlkokul	Dede	Evlenecek Kız	Köprüören Köyü/Yusufeli
KK-59	Tunahan İnce	1976	İlkokul	Baba	Ayağını Denk Al	Köprüören Köyü/Yusufeli
KK-60	Fetehna Yılmaz	1981	Ortaokul	Amca	Oduncu	Kirazalan (Hers) Köyü/Yusufeli
KK-61	Filiz Cellat	1985	Ortaokul	Babanne	Peri Kızı ile Oduncu Dede	Yusufeli
KK-62	Salih İnce	1945	İlkokul	Baba	Nene ile Oğlu/ Padişah ile İhtiyar	Dokumacılar Köyü/Yusufeli
KK-63	Çiğdem Gökkaya	1979	Lise	Babanne	Demirci ile Hanımı	Artvin